HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CLVII

WILLIAM SHAKESPEARE

KISASA KISAS

WILLIAM SHAKESPEARE

KISASA KISAS

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Kültür Yayınları

Genel Yayın: 2335

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

WILLIAM SHAKESPEARE
KISASA KISAS

ÖZGÜN ADI
MEASURE FOR MEASURE

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

Sertifika No: 11213

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ASLIHAN AĞAOĞLU

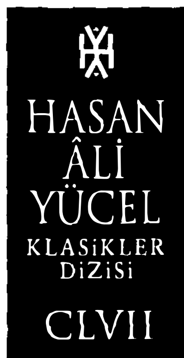
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASKI, EYLÜL 2011, İSTANBUL

ISBN 978-605-360-366-5 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-360-367-2 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

WILLIAM SHAKESPEARE

KISASA KISAS

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Oyun Üzerine

Kısasa Kısas (*Measure for Measure*) son yıllarda Shakespeare'in sıkça oynanan oyunlarından biridir. Yazılmasından çok sonra –Shakespeare'in ölümünden sekiz yıl sonra– 8 Kasım 1623 tarihinde kayıt altına alınan ve *Birinci Folio*'da basılan bu oyunun sarayda, Whitehall Palace'de, Kral James huzurunda ilk oynanışı 26 Aralık 1604'tür.* Bu oyunun daha önce saray dışında oynanıp oynanmadığı hakkında bir kayda rastlanmamıştır.

Asal olay dizisi, İtalyan öykü yazarı Gianbattista Cinzio Giraldi'nin (1504-1573) *Hecatommiti* (*Yüz Öykü* -1565), adlı, aslında 112 romantik öyküyü kapsayan yapıtıdır. Giraldi, Boccaccio'nun *Decameron* adlı öykülerinden esinlenerek bu öyküleri kaleme almıştır. Daha sonra İngiliz oyun yazarı George Whetstone (1544?-1587?), Giraldi'nin bu yapıtından yararlanarak iki perdelik *Promos ile Cassandra* (1578) adlı oyunu yazmıştır. Shakespeare'in bu oyunu okuduktan sonra mı Giraldi'nin yapıtını gördüğü ya da Giraldi'yi okuyup sonra mı bu oyunu gördüğü üzerinde bir şey söylenemiyor. Ama *Kısasa Kısas*'la aynı sırada yazdığı *Othello*'nun Giraldi'nin bu yapıtından esinlendiği konusu kesinlik kazanmıştır. Ayrıca Shakespeare'in Dük'ün vekiline verdiği Angelo adı Giraldi'nin

* Bkz. Peter Alexander, *Shakespeare's Life and Art*, James Nisbet and Co. Ltd., London 1946, s. 188.

aynı tema üzerinden yazdığı *Epitia*'daki (1583), Angela'dan alınmıştır. Whetstone'nun düzyazıyla Giraldi'den İngilizceye çevirdiği *Heptameron*'unda (1582) Bayan Isabella adına rastlanız.*

Shakespeare hangi yapıttan esinlenirse esinlensin ya da adları şuradan buradan alsın, yarattığı oyunlar ona özgü, derinlemesine gelişen ve evrensel yanı olan yapıtlardır. Özellikle karakterlerini işlemekteki beceresi son derece ustacadır; psikolojik derinlikleri olan yaşayan kişilerdir.

Oyunun yazılış tarihini saptamak için bazı olaylardan kısaca söz etmek gerekir. Oyunun I. perde, 2. sahnesinde Lucio ile iki soylu arasında geçen konuşmalardan Macar kralıyla barış antlaşması ve bu barışın askerleri mesleklerini yapmaktan alıkoyacağı üzerine bir konuşma geçer, bu konuşmada örnek olarak korsanlar gösterilir. Bu konuşmalar, korsanlardan nefret eden Kral James'in, İspanyol korsanların İngiliz gemilerine saldırmalarını önlemek için İspanya Kralı ile 1604 yılında yaptığı antlaşmaya** bir göndermedir. Bu yönden, oyunun bu sahnesi en azından 1604 yılının ikinci yarısında yazılmış olduğunu göstermektedir. Ayrıca genelev patroniçesi Bayan Overdone'un genelevlerin yıkılmasını emreden bildirgeden söz etmesi, Kral James'in 16 Eylül 1603 tarihindeki bildirgesiyle*** bir paralellik göstermektedir.

Oyundaki Dük karakterinin Kral James'in bir yansıması ve oyunun bir prensin nasıl davranması gerektiği üzerine bir tavsiye olduğu üzerinde durulmuştur. Ortaya konulan bazı delillere göre bunun böyle olması güçlü bir olasılıktır. *Kısasa Kısas* ile kralın 1598'de kaleme aldığı *Basilicon Doron* adlı küçük incelemesi arasında bir benzerlik vardır. Burada da

---

* Bkz. N.W. Bawcutt (ed.), *Measure for Measure*, Oxford University Press, Oxford 2008, ss. 12-3.

** Bkz. N.W. Bawcutt (ed.), *Measure for Measure*, Oxford University Press, Oxford 2008, ss. 2.

*** J.P., Larkin- P.L. Hughes (ed.), *Stuart Royal Proclamations*, no. 42, I, ss. 47-8.

kral oğlu Prens Henry'e ülke yönetimi hakkında bazı tavsiyelerde bulunur. 1599'da özel olarak Edinburg'da yedi adet basılmış, ama sonra 1603 yılında birçok baskısı daha yapılmıştır. Kralın düşüncelerini anlamak için bu kitap eğitimli İngilizler tarafından okunmuştur.* Shakespeare'in de bu kitabı okuduğu anlaşılmaktadır.

Kısasa Kısas, titizlikle kurgulanmış bir dramatik dokuya sahiptir. Shakespeare bilgini Wilson Knight, "Oyunun ana teması, özellikle cinsel taciz konusunda, adalet duygusundaki hamlığa ilişkin olarak insanın doğal karakteridir."** demektedir. Bu açıdan *Kutsal Kitap*'taki etik ölçüler oyunun ahlak anlayışının temeli olmuştur. Bunun için oyundaki konuşmalarda sık sık *İncil*'den alınmış sözler aktarılır. Bu yüzden oyunun yer yer mecaz ve simgelere kaydığı izlenir. Oyun kişileri büyük bir dikkatle seçilmiştir ve bunlar ana temanın belli insani niteliklerini yansıtırlar. Örneğin, Isabella azize saflığını, Angelo değişken doğruluğu, Dük psikolojik olarak sağlıklı ve aydın bir ahlakçıyı, Lucio edepsiz zekâyı, Pompey ve Bayan Overdone profesyonel ahlaksızlığı, Barnardine dik kafalılığı, suçluluğu ve duygusuzluğu temsil ederler. Her biri insanın doğal karakterinin bir ahlaksal yanını gösterir. Oyun genel olarak cinsel ahlak üzerine odaklanmıştır. Bu da çözümlenmeye gebe en evrensel temalardan biridir. Başka hiçbir konu insan bilinci ile güdüleri karşıtlığını bu kadar belirgin bir şekilde veremez; ayrıca uygar ve doğal nitelikler arasındaki fark da kesin bir biçimde ortaya çıkmış olur. İnsanlık açısından şaşırtıcı olan, genellikle hayvansal ile ideal ve kutsal olan arasında bir sınır konulmuş olmasıdır. Bu bakımdan oyunun atmosferi, amacı ve anlamı baştan sona ahlaksaldır. Bu oyundaki Dük, Fırtına'daki Prospero gibi, doğru ahlakın yol göstericisidir. Oyundaki aksiyonu baştan sona o

---

* Bawcutt, ss. 3-4.

** G. Wilson Knight, The Wheel of Fire, Meridian Books, New York 1957, s. 73.

kontrol eder. Oyunun sonunda onun hazırladığı planla herkes etik açıdan layığını bulur.

Oyunun şiirsel atmosferi, din ve çözümsel ahlaktır. Isabella, St. Claire Manastırı'nın rahibe adayıdır (I/4). Dük rahip kılığına girer ve zorda olanlara yardım eder. Dinsel renk Hamlet'teki kadar yoğundur. Claudio'nun ölüm üzerine söyledikleri Hamlet'in sözlerini andırır:

Ya ölmek, bir bilinmeyene gitmek,
Soğuk bir ceset olup kara toprakta yatmak ve çürümek?
O duyarlı sıcak hareket donar, bir çamur haline gelir;
O hayattan haz duyan can, ateşli sellere kapılıp kavrulur
Ya da buz tutmuş, üşütücü kaburga yığınlarının üstüne savrulur.
Görünmeyen fırtınalarda hapsolursun
Ve dinmeyen bir şiddetle dünyanın boşluğuna savrulursun.
Daha da kötüsü şu dizginlenmeyen kuşku dolu düşünceler –
Dehşet verici. Şu dünyadaki en aşağılık yaşam bile,
Açlık, yaşlılık, hastalık, ıstırap ve mahpusluk,
Ölüm korkusu karşısında bir cennet sayılabilir. (III/1)

Ölüm sonrası hayat üzerine olan bu tiradın felsefi bir yanı olmasa da, fatalizmi açısından *Hamlet*'in mezarcılar sahnesindeki sözleri anımsatır. Burada yine *Kutsal Kitap*'ta yazılan etik anlayışı görürüz. Isabella'nın Angelo'ya söyledikleri yine Hıristiyanlığın hoşgörü ve merhamet anlayışını yansıtır:

Yazık yazık! Bir zamanlar, Hıristiyanlıktan önce
Birçok insan da cezalandırılmıştı,
Yüce İsa gücünün fırsatıyla bunun önlemini aldı.
Bütün yargıçların üstünde olan İsa
Sizin gibi katı ve hoşgörüsüz olsaydı
Ne olurdu, düşünebiliyor musunuz?

Bunu düşünün ve yenilenmiş bir insan gibi
Merhamet sözü dökülsün dudaklarınızdan. (II/2)

Bu sözler Isabella'nın önceki sözlerinin bir uzantısıdır:

Hiçbir törensel şatafat ne büyüklere özgüdür
Ne kral tacına ne bir vekilin kılıcına
Ne yüksek rütbelinin asasına
Ne de yargıcın cüppesine;
Bunların hiçbiri merhametin verdiği yüce duyguyu
Tattıramaz insana. (II/2)

Bu düşünceler, *Venedik Taciri*'nde Portia'nın "merhamet" üzerine olan tiradını anımsatır. Portia'nınki bir anda ışıldayan, spontane bir etik imgedir. Ama *Kısasa Kısas*'ta bu sözler oyunun bütünlüğü düşünülerek dikkatle yerleştirilmiş, aksiyona yardımcı olan bir eksen durumundadır. *Kısasa Kısas*'ın ana fikri şudur:

Ve bize borçlu olanları bağışladığımız gibi, bizim borçlarımızı bize bağışla. (Matta, 6:12)*

Böylece "adalet" bir aldatmacadır, günahkâr olan insan, adalet dağıtmaya cüret edemez. Bu oyundan çıkarılacak ders budur.

Dük'ün, Angelo'nun ve Isabella'nın bu düşünceleri saplantı haline gelmiştir ve eleştirilerini kendi kişilik yapılarına göre yaparlar. Froth ile Pompey'i getiren Elbow ve muhafızlar da bu düşüncelerle hareket ederler. Cellat Abhorson'un Pompey üzerindeki katı tutumu da böyledir:

Pezevenk mi, efendim? Lanet olsun, sanatımıza hakaret bu. (IV/2)

---

* Bkz. *Kitab-ı Mukaddes* (Eski ve Yeni Ahit), Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1958, Yeni Ahit, s.6.

Lucio, Dük'ün karakteri hakkında iftira eder, Bayan Overdone Lucio'yu ihbar eder, Barnadine herkesin nefretini çeker. Bunların hepsi etik düzlemde birbirlerine tepki gösterirler; bu da oyunun garip ve belirgin görüşüne uygundur. Müzik konusu bile etik düşüncenin bir yansımasıdır:

... müziğin kötüyü iyi yapmak gibi bir büyüsü de olsa,
İyiyi de kışkırtır acı duymaya. (IV/1)

Oyuna egemen olan atmosfer budur. Bundan asal temalar, oyunun ele aldığı sorun ve vermek istediği ders ortaya çıkar. Böylece oyun boyunca yayılan düşünceye uygun olarak kabul edilmiş atmosferi, gizemli bir kutsallığı merkez edinmiş etik eleştirisi, derin ölüm felsefesi, oyunun kahramanı olan Viyana Dükü ile ortaya konan Hıristiyan etiğiyle yoğrulmuş aydın insan sezgisi *Kısasa Kısas*'ın düşünce sistemini var eden özelliklerdir.

Oyunun taşlama yanı kendi durumunu düşünmeye, kendi dürüstlüğünü kurtarmaya yönelik çabalara saldırır. Dük vekil olarak seçtiği Angelo'ya yetkilerini devrederek oyunun aksiyonunu başlatır ve devir teslim sırasında Angelo'nun erdemlerini överek işe başlar:

Angelo, yaşamın da tıpkı görünüşün gibi,
Sana bakan biri bütün yaşam öykünü açıklayabilir.
Sen kendini ve malını mülkünü sana ait değillermiş gibi,
Savurganlık yapıp tüketmedin,
Ne erdemlerini yüceltip zaman yitirdin
Ne de onları kişisel amaçlarına kurban ettin.
Gökkubbe nasıl bizi aydınlatıyorsa,
Biz de meşalelerle kendimize değil,
Çevremize ışık veririz;
Eğer etkin olamazsa erdemlerimiz başkalarına
O zaman erdemden söz etmek boş laftan ibarettir.

İnsan ruhu her zaman mükemmellikle donatılmamıştır,
Doğa insana en soylu niteliklerini asla vermez,
Ama cömert bir tanrıça gibi zenginliklerini ödünç verir,
Bizler de ona şükran borcumuzu faiziyle geri öderiz. (I/1)

Bu düşünce *İncil*'de yer alan "Dağdaki Vaaz" gibidir:

Dünyanın ışığı sizsiniz. Dağ üzerindeki şehir gizlenemez. (Matta, 5:14) İnsanlar da ışık yakıp kile altına komazlar, ancak onu şamdana korlar; ve evde bulunan herkesi aydınlatırlar. (Matta, 5:15)

Yukarıdaki dizeler sadece Dük'ün mecaz olarak kullandığı "meşale" sözcüğü anımsatmaz. Ama bu tirat doğrudan İsa'nın diğer öğretilerini de andırır. Dük doğayı "alacaklı" olarak betimler; "aldığımızı ona teşekkürle öderiz" der. Şimdi bunu *İncil*'deki sözlerle karşılaştıralım:

Çünkü göklerin melekûtu başka bir memlekete giderken hizmetçilerini çağırıp mallarını onlara teslim eden bir adam gibidir. (Matta, 25:14) Birine beş, birine iki, birine de bir talant olarak, kabiliyetine göre her birine ayrı ayrı verdi ve yola çıktı. (Matta, 25:15)

Angelo ona lütfedilen onuru istemese de Dük'ün ısrarı karşısında kabul etmek zorunda kalır. Daha sonra rahip kılığını kuşanan Dük, Rahip Thomas ile konuşurken, yetkisini neden bir vekile devrettiğini açıklar:

Bizim çok sıkı kurallarımız ve acıtan yasalarımız var,
Dik kafalı atların gemi de, dizgini de sıkı tutulmalı,
İninde yatmaktan şişmanlayıp avlanmayan aslan misali,
Şu son on dört yıldır göz ardı ettik bütün bu yasaları.
Ahmak babaların dövmek için değil korkutmak için

Kızılcık sopasını göz önünde bırakmaları gibi;
Ama zamanla bu sopa orda dura dura
Korkulacak bir şey değil, alay edilecek bir şey haline gelir.
Böylece uygulanmayan yasalar ölmüş demektir.
O zaman özgürlük, adaleti burnundan yakalar,
Dünya tersine döner, bebek dadısını pataklar. (I/3)

Yetkisini devretmesinin nedeni yasaların yeniden işletilmesi içindir. Dük bu konuda Angelo'nun ödün vermez olduğunu bildiğinden geçici bir süre için koltuğunu ona bırakmıştır. Ama bu devrin nedeni yalnızca bu değildir.

Uygun bir zamanımızda bu davranışım için
Daha başka sebepler de göstereceğim
Şimdilik birini söyleyeyim
Lord Angelo dürüsttür,
Ama hep savunma halinde, hırslıdır,
Cinsel arzuları fazladır, ama göstermez,
Ama iştahı para pula değil, bedenin zevklerine dönüktür.
Şimdi görelim bakalım, iktidar olmak kişiyi ne kadar
değiştiriyor. (I/3)

Oyunun bundan sonraki sahneleri Dük'ün yoğun planı ve gizliliği içinde gelişirken, onun neden gevşek davrandığını da anlamaya başlarız. Escalus onun hakkında şöyle konuşur:

Her şeyden önce kendini tanımaya çalışan biriydi. (III/2)

Ama Dük kendi dışında, başkalarını da gözlemler ve bilgisiyle övünür:

... Bakın sayın görevli, yüzünüzden dürüst ve güvenilir biri olduğunuz belli. Bunu yüzünüzden doğru okuyamıyorsam eski melekemi kaybetmişim demektir; (IV/2)

Dük'ün yumuşak olmasının nedeni budur; iktidarında hoşgörülü ve merhametlidir. Çok düşünmesinden, durmadan kendiyle hesaplaşmasından ve hep başkalarını anlamaya çalışmasından dolayı, yönetici olarak ılımlı bir insandır, ama zayıf değildir: "O bilgili bir adam, iyi bir devlet adamı, yiğit bir askerdir." (III/2) Böyle bir filozofa hükümet işleri sıkıcı gelebilir. Onun koyduğu adalet sistemi özgündür ve bütün suçluların anında ya bağışlanmasını sağlar ya da idamını gerektirir (IV/2).

Barnardin'in durumunda öyle görülüyor ki, Dük onu ya bağışlar ya da suçlu bulursa hemen idam ettirirdi. Dük'ün insanlara olan sorumluluk duygusu tüm oyun boyunca bellidir: O hoşgörülü bir pederdir ve herkes onun çocuklarıdır. Rahip kıyafetini giydikten sonra bir hükümdar olmaktan çıkmış herkese yardıma koşan bir insan olmuştur. Zaten bu yüzden de bir süre için iktidarı Angelo'ya bırakmıştır.

Rahip kıyafetindeki Dük, oyunun bütün aksiyonunu yöneten kişidir; insanları yönlendirir, gözlem yapar, başkalarının davranışlarını ahlaksal açıdan değerlendirir. Angelo için hazırladığı planı büyük bir ciddiyet ve gizlilik içinde yürütür. Bütün bunları yaparken kendisi geri planda kalmayı tercih eder. Vakarı, doğruluğu ve bilgeliği ile *Fırtına*'daki Prospero'ya çok benzer. Lucio rahip sandığı Dük'ün kukuletasını indirince herkesin şaşkın bakışları arasında kimliği açığa çıkan Dük sanki gökten inen bir Tanrı etkisi yapmıştır. Nitekim rahibin Dük olduğunu görüp koltuğundan fırlayan Angelo ona şöyle der:

Saygıdeğer lordum, suçumdan daha suçlu olduğum için
Efendimizin, bu günahlarımı öğrendiği anda
Görünmez olmak istedim.
Sizi gördüğümde yüce prens,
Karşımda, günahlarımı yüzüme vuran
Tanrısal bir gücün varlığını hissettim.

Karar hemen verilsin, ölüm cezam hemen gerçekleşsin.
Siz yüce efendimden ricam bu kadar.

Dük'ün otoritesi bir rahip, bir rahip olarak daha yüce bir düzleme yükselmiştir. Oyunun titiz dokunuşu ile bu son zaten beklenir, ama nasıl biteceği bilinmez. Dük'ün rahip olarak konuşmalarında sıra dışı bir yönetici olduğu anlarız. III. perdedeki tiradı onun yöneticilik anlayışını belirler. Escalus ve Zindancı çıktıktan sonra kendi başına kalır ve şunları söyler:

Tanrının kılıcını taşıyan kişi
Sert olmayı seçmişse,
Aynı derecede rahip gibi
İşine bağlı olmalı.
Kendine doğru bir yol seçmeli,
Ahlakça dik durmalı
Ve erdemle yürümeli;
Başkalarına ödetirken
Kendi zaaflarını düşünmeli.
Kendi gibi aynı günahı işleyeni
Acımasız vuruşuyla öldürmekten utanmalı;
Katmerli ayıp Angelo'nunki,
Benim hatam yüzünden
Onunkinin büyümesi!
Dışı melek içi şeytan olmayı
Nasıl da beceriyor insan!
Başkasının işlediği aynı suçu işlemek
Yanındakileri aldatmaktan başka bir şey değil.
......................................*
Bu, anlık sonuçlara sahte araçlarla ulaşmak için

---

* Bu dize özgün metinde eksik kaldığından bundan sonra gelen iki dizenin de tam anlamıyla açımlanabileceğini söyleyemeyiz. Ancak elimizde olan dizelere bakıp bir anlam verme olasılığı vardır.

Ağırlıkları örümcek ağının iplikleriyle çekmek gibi!
Kötülüğe karşı beceri iyi bir tedavi
Bu gece eski nişanlısının koynunda
Angelo habersiz yatacak,
Böylece nişanlısı kılık değiştirip onu aldatacak,
İhanet eden ihaneti anlayacak,
Kısasa kısas yerini bulacak. (III/1)

Böylece bu güzel tirattan bir yönetici olarak Dük'ün felsefesini anlıyoruz. Bu düşüncelerden onun planının ne olacağını da tasarlayabiliyoruz. Dük'ün bu tiradında bir bilicinin gizemli havası vardır.

Dük de sanki İsa Peygamber gibi yeni bir ahlak düzeninin temsilcisidir. Bu tirattan az önce Escalus ile olan kapalı konuşması onu bir öğretmen, bir bilici gibi gösterir.

ESCALUS
İyi günler aziz peder.
DÜK
Mutluluk ve iyilik sizinle olsun.
ESCALUS
Nerden geliyorsunuz?
DÜK
Buralardan değilim, ama fırsatını bulmuşken
Bir süre kalacağım ülkenizde.
Ben Tanrı yolunda yürüyen bir rahibim.
Papalıktan özel bir görevle gönderildim.
ESCALUS
Oralarda ne var ne yok?
DÜK
Hiç, ama iyilik o kadar çok hastalanmış ki, tedavisi yalnızca ölümle yapılıyor. İstenen yalnızca yenilikler; her şeyde ısrarcı olmak tehlikeli sayılıyor, her işte sebatsızlık erdem oldu. Toplumların güvencesini sağlayan gerçekler zorla ayakta kalabiliyor; öte yanda dostlukları yok eden

alıkça iyimserlik önem kazanıyor. Dünyanın düzeni ne yazık ki bu aykırılık üzerine kurulmuş. Bu haber oldukça eski, ama bu aynı zamanda her yeni günün de haberi. Söyler misiniz efendim, Dük nasıl biriydi?

ESCALUS

Her şeyden önce kendini tanımaya çalışan biriydi. (III/1)

Dük'ün gizli kapaklı bir yolda ülkenin durumunu anlatması adeta bir özeleştiri gibidir. Dük koltuğunda oturduğu sırada görmediği şeyleri, rahip olarak ve olaya yabancılaşarak baktığında görmeye başlamış, bazı şeylerin bilincine varmıştır. Belli ki bundan sonra kendi kafasındaki ideal yönetici olmaya çalışacaktır.

Oyundaki etiğe ilişkin felsefe her ne kadar *İncil* ile paralellik gösterse de Dük'ün ölüm üzerine olan düşünceleri kendine özgü bir anlam taşır. Ölüme mahkûm edilen Claudio'yu teselli ederken ölümden değil, yaşamdan söz eder. Her şeyden önce yaşam ölümün kölesidir, ölüm her an yaşamı bitirebilir. Ne kadar kaçmak istenirse istensin, ölüm mutlaka bir gün onu yakalayacaktır. Bu yüzden ölümü vakarla karşılamak gerekir. Korkuyu yenmek için cesur olmak şarttır. Ölüm derin bir düştür, insanı huzura erdirecek bu düşten kaçmak boşunadır. İnsanoğlu durmadan değişen, kararsız bir maddedir; zengin de olsa bu ancak ölümüne kadardır. Yaşlı, hastalıklı biri olarak ölmektense, genç olarak ölmek daha iyidir:

Ne gençliğin vardır ne de yaşın,
Yemek sonra yaptığın bir şekerlemeden farksızdır zamanın,
O mutlu gençliğin dönüşür yaşlılığa;
Sanki o genç başkalarının yardımlarına muhtaç
Felçli bir ihtiyar gibidir;
Yaşlı ve zenginsen ne sıcaklığın kalmıştır
Ne sevgin ne şehvetin ne de güzelliğin

O zaman beş para etmez zenginliğin.
Öyleyse bu yaşamak tutkusu nedir?
Şu yaşam dediğimiz şey binlerce ölümü gizler;
Ama o korktuğumuz ölüm yaşamı dengeler. (III/1)

Bu sözlerinde Dük, daha çok yaşamın geçiciliği üzerinde durur. Ölüm insana huzur veren derin bir uykudur. Önemli olan ruhun ölümsüzlüğüdür. Dük'ün bu sözleri Claudio'yu rahatlatır. Claudio artık ölüme hazırdır:

Size teşekkür borçluyum.
Ben yaşamayı dilerken ölümü arıyormuşum meğer,
Ölümü ararken de yaşamı bulacağım.
Varsın gelsin ölüm. (III/1)

Dük'ün ölüm üzerine olan bu felsefesi, Shakespeare'in bu oyununu izleyen, *Atinalı Timon*, *Antonius ve Kleopatra* gibi tragedyalarının da felsefesidir. Bu felsefenin etiği ise *Kral Lear* da gördüğümüz etiktir. Bu felsefesiyle Dük, aynı zamanda bize *Troilus ile Cressida*'daki Agamemnon'u anımsatır. Dük'ün etiğe ilişkin görüşü ve ölüm üzerine olan düşüncesi tamamen modern bir bakışı içerir. Ama Claudio, o şiirsel ölüm tiradında yine o basit ölüm düşüncesine döner, yaşamdan sonraki ölümü Hamlet gibi fatalist bir anlayışla ele alır:

Ya ölmek, bir bilinmeyene gitmek,
Soğuk bir ceset olup kara toprakta yatmak ve çürümek?
....
Şu dünyadaki en aşağılık yaşam bile,
Açlık, yaşlılık, hastalık, ıstırap ve mahpusluk
Ölüm korkusu karşısında bir cennet sayılabilir. (III/1)

Dük, lekesiz bir geçmişi olan ve genellikle saygı gören Angelo'yu bir yönetici olarak sınamak için onu kendine vekil

olarak atar. Angelo Dük'ün ona verdiği bu fırsatı ilkönce alçakgönüllülükle reddeder:

> Yüce efendimiz,
> Böylesine soylu ve büyük görevi vermeden önce
> Kişiliğim hakkında daha fazla sınayın beni. (I/1)

Aslında Angelo ikiyüzlü bir insan değildir, onun zaafları dürüstlük içindeki gururu ve kendini aldatmasıdır. Bu zaaflar iktidar fırsatı verilmeden ortaya çıkacak özellikler değildir. Önce bu görevi reddeden Angelo Dük'ün ısrarı karşısında kabul eder. Böylece, bu münzevi adam iktidara geçmiş olur. Angelo nasıl biridir?

> Kanında eriyen kar parçaları dolaşan bir adam,
> Mutluluğun dürtülerini, cinsel duyguların kıpırtılarını
> hissetmeyen biri.
> Doğal arzularını aklı, gayreti ve disiplini ile köreltmiş.
> (I/4)

Gerçekten de Angelo Dük gibi bir filozof olmadığından, o zamana kadar kendiyle hesaplaşmamış, kendini tanımamıştır. Isabella'ya karşı önlenemez bir arzu duyduğunda büyük bir şok geçirir. İtibarı onun her şeyidir, "ama hep savunma halinde, hırslıdır" (I/3), vakarı ile gurur duyan bir insandır (II/4). Zina yapan Claudio davasında yasalara göre ölüm cezasına çarptırılması gerektiğinden, genç adamın idamını emreder. Yasalara göre bu kararı doğrudur ve Angelo'nun bunda herhangi bir önyargısı yoktur. Dük'ün kendisine verdiği görevi en iyi şekilde yerinde getirmeyi düşünmüştür. Peki ama Angelo bu davada yasalara da uysa, adaletli midir? Escalus sorar, Angelo'nun da cinsel duyguları yok mudur? O da bir zamanlar hata yapmamış mıdır? Escalus Dük'ün etik anlayışını su sözlerle dile getirir:

Vicdan sahibi olduğuna inandığım
Siz ekselanslarına bildirmek isterim –
Sizin de zamana ve zemine göre,
Cinsel duygularınız harekete geçmiştir,
Damarlarınızdaki deli kan sizi de
Amacınız dışında başka bir yere sürüklemiştir,
Bu konuda siz de bir zamanlar hata yapmış olabilirsiniz,
Oysa şimdi yasayı bahane ederek
Aynı durumdan onu suçlu ilan ediyorsunuz. (II/1)

Bu sözler *İncil*'deki bir iletiyi yansıtır:

"Zina etmeyeceksin," denildiğini işittiniz. Fakat ben size derim: Bir kadına şehvetle bakan her adam zaten yüreğinde onunla zina etmiştir. (Matta 5:27)

Angelo'nun buna yanıtı akla yakındır:

Tahrik olmak başka, günah işlemek başkadır Escalus.
(II/1)

Daha sonra Isabella da Escalus gibi aynı düşünceyi getirir:

Derinlere inin ve danışın yüreğinize,
Ne diyor yüreğiniz ağabeyimin günahı için;
Bunun doğal bir kabahat olduğunu itiraf ediyorsa,
O zaman dile getirmeyin yüreğinizin sesini
Ağabeyimin hayatını karartacak sözlerle. (II/2)

Aslında Angelo içtendir, bu infaz kararında hiçbir sorumluluğu yoktur; o yalnızca yasaları uygulamaktadır. Isabella'ya aşağıdaki sözleri söylediği zaman da yaptığına inanmıştır:

Ağabeyinizi mahkûm eden ben değilim, yasalar;
Benim akrabam, kardeşim ya da oğlum olsaydı bile
Aynı şekilde cezalandırılacaktı. (II/2)

Isabella ağabeyi için merhamet dilediğinde, Angelo'nun yanıtı kısa ve nettir: "Adaleti yerine getirdiğimde gösteriyorum merhametimi." Ama Angelo'nun bu dürüstlüğü Isabella'ya karşı giderek artan tutkusu ile yara alır. Isabella'nın saflığı, onun bekâreti ve bir rahibe adayı oluşu Angelo'nun şehvetini doruğa çıkartır. Isabella, eğer Angelo ağabeyini bağışlarsa bunun karşılığını vereceğini söyler. Gitmek üzere olan Angelo döner ve sorar:

Ne? Karşılığını mı vereceksiniz?
ISABELLA
Evet, Tanrı'nın armağanıyla.
[...]
Sadece aptalların değer verdiği altınla
Ya da herkes için geçici bir değeri olan mücevherle değil,
Masum yüreklerin, oruç tutan bakirelerin, kutsal rahibelerin
Gün doğmadan, Tanrı katına ulaşacak gerçek dualarıyla
Ödeyeceğim bir minnet borcu bu. (II/2)

Angelo, bu masum sözleri duyunca Isabella'ya olan arzusu daha da artar. Angelo kendi dürüstlüğünü Isabella'nın saflığına kurban etmek üzeredir:

Yoksa bu gördüğüm bir düş mü? Ah kurnaz şeytan,
Bir ermişi başka bir ermişin oltasındaki yemle avlıyorsun! (II/2)

O erdeme tutulmuştur ve günah işlemek üzeredir:

Cinselliğini ve bütün hünerlerini kullanan hiçbir fahişe
Bu erdemli bakire kadar
Beni bu hale düşürüp kanımı kızıştıramazdı.
Bugüne kadar bu duruma düşen bir erkeğe gülerdim,
Nasıl bu duruma düşebilir diye hayret ederdim. (II/2)

Angelo kendi kendiyle kavga eder, Tanrı'ya yalvarır, ama yine Isabella'da takılıp kalır. Vakarı, eğitimi, hepsi bir anda yok olur gider. Bütün ilkeleri, edinmiş olduğu itibar ve saygınlığı, hepsi tepetaklak olmuştur. Kendiyle olan kavgası fazla sürmemiştir. Artık Isabella'ya duyduğu arzuya teslim olmuştur:

Sen kanlı canlı bir adamsın.
Şeytanın boynuzuna "iyi melek" diye de yazsan,
Şeytan yine şeytandır. (II/4)

Angelo artık iradesiz bir biçimde sürüklenip gitmektedir. Onun hiç yitirilmeyecekmiş gibi görünen idealizminden eser kalmamıştır. Zihninde iyi ile kötü yer değiştirmiştir, yıllarca karşı durduğu günah şimdi başköşede oturmaktadır. Angelo'nun hiçbir ahlaksal değeri kalmamıştır; Isabella'ya yatmayı önerir. Isabella şiddetle karşı çıkar; hatta Angelo'ya çok ağır sözler söyler. Angelo ise, onun sözlerini anlamazlıktan gelerek Isabella'ya ertesi güne kadar mühlet verir:

İlk adımı attım, ama
Şimdilik gem vuruyorum tutkularıma.

Böyle der Isabella'ya. Claudio'nun ölüme mahkûmiyetini bir koz olarak kullanır. İçgüdülerine egemen olan sağduyusu şimdi yerlerde sürümekte ve içgüdülerinin kölesi olmaktadır. Farkına olmaksızın saygın bir insandan bir serseriye dönüşmektedir. Isabella'yı Claudio'ya işkence ederek öldürmekle tehdit eder. Daha sonra da Claudio'nun vaktinden önce idam edilmesini emredecektir. Ama Angelo oyunun sonlarına doğru Macbeth'in korkusunun aynını yaşar:

Bu durum beni çileden çıkarıyor,
Zorlanıyorum anlamakta

Şaşkınım olan bitenler karşısında.
Yüksek mevkideki birinin zorlaması yüzünden
Bekâretini yitirmiş bir genç kız,
Hem de karşı gelerek yasalara!
Ama bekâretini yitirmenin utancıyla
Cesaret edemez bunu açıklamaya,
Nasıl bir serzenişte bulunabilir ki bana karşı!
Böyle bir şeye kalkışmaz aklı varsa,
Çünkü yetkilerime olan inanç ve saygı
O kadar büyük ki halk arasında
Kişiliğime karşı yapılan bir suçlama
Suçlayan kişiye zarar vermekle kalmaz
Herkesin aklını karıştırır bir anda.
Evet, Claudio yaşamalıydı belki,
Ama ya gençlik ateşiyle bunu onur meselesi yapıp
İntikam peşine düşseydi!
İyi ki yaşamıyor! Ne ki Tanrı vergisi ahlak unutulunca
Hiçbir şey gitmiyor yolunda;
Hem istiyoruz onu, hem de istemiyoruz. (IV/4)

Bu kendini aldatmanın bir sonucudur; katı bir gururun, içgüdüyle uyum gösteren bir idealizmin ödülüdür bu korku. "Angelo, içgüdülerine köle olan insanın ve yanlış bir entelektüel etiğin simgesidir," der Wilson Knight.*

Dük'ün Viyana'ya dönüşü oyunun yargı sahnesidir. Dük'ün emriyle bütün kent kendisini karşılamak için toplanmıştır. Dük aynı zamanda Angelo ile Escalus'un kendisini kent kapısı önünde karşılamasını emretmiştir. Bu sahnede Dük'ün planı sonuçlanacaktır. Bu sahne aynı zamanda oyunun anlamını ortaya koyan anahtar sahnedir.

Oyundaki bütün karakterler toplanmıştır. Lucio da tipik patavatsız tavrıyla oradadır. O insanın cinsel arzularının fazlasıyla suçlandığı bir toplumun ürünüdür. Bu yüzden, yol

---

* *The Wheel of Fire*, s. 89.

yordam bilmez haliyle kabalığa varan esprilerini durmadan cinsel konular üzerinden yapar. Varlığı içinde yaşadığı toplumun bir göstergesidir. Kötü bir insan değildir, ama çok yüzeydedir ve başkalarını eğlendirmek için çoğu kez abuk sabuk konuşan bir adamdır. Ama Claudio ile olan arkadaşlığında içtendir; Claudio'nun bağışlanması için Isabella'yı yüreklendiren de odur. Bu konuda –kısa bir süre için de olsa– ciddidir. Zaman zaman sağduyuludur ve doğru laflar da edebilir:

Evet ama, işin doğrusu, bu günahın çok geniş bir ailesi var, aynı zamanda güçlü müttefikleri ve ilişkileri var; hem bunu kökünden kesip atmak da imkânsız aziz peder. Bu tıpkı yemek içmek gibi bir şey. Söylendiğine göre, bu Angelo doğal yoldan, bir erkek ve kadından doğmamış, sizce doğru mu aziz peder? (III/1)

Bu sözlerle Lucio işin temeline inmektedir. Pompey de hemen hemen aynı şeyleri söyler:

POMPEY
Yüce efendim, kentteki bütün gençlerin hadım edilip toplarının alınacağını mı ima ediyorlar?
ESCALUS
Hayır Pompey.
POMPEY
Doğrusu efendim, benim naçizane fikrime göre bu gidişle öyle olacak. Yüce efendimiz şu orospularla çapkınları hallederlerse, bizim takımdan korkmaya gerek kalmayacaktır.
ESCALUS
Yeni emirler geliyor, sana söyleyeyim sonunda kelleler kesilecek, sorumlular asılacak.
POMPEY
Bundan dolayı herkesi asıp kesecekseniz, on yıla kalmaz resmi emirle döllenmeyi emredip başka kelleler de isteye-

ceksiniz. Eğer bu yasa Viyana'da on yıl dayanabilirse, Viyana'nın en güzel evini kiralar, üç peniye köpekler gibi ulurum. Eğer ömrünüz vefa ederse, bunu Pompey söylemişti diyeceksiniz. (II/1)

Angelo ile Isabella'nın bilmediği bu gerçeği Dük de gayet iyi bilmektedir. Böylece, Lucio ile Pompey en azından gerçekleri dile getirmiş oluyorlar. Angelo ile Isabella idealizmleri içindeki bu gerçeği kaçırmaktadırlar. Oyundan başından sonuna bu dengeyi bağlayan yalnızca Dük karakteridir. Lucio'nun abuk subukluğu yüzünden, bu gerçek, onun sözlerinde geçici bir nükte olarak kalır. Lucio Dük olduğunu bilmediği rahiple konuşurken Dük'ün yumuşak olmasının nedenini onun gizli ahlaksızlığına bağlar:

Şu anda burada bulunmayan Dük böyle bir şey yapar mıydı? Yüz piç üreten herifi asacağına, bin tane piçi beslemeyi tercih ederdi. Böyle bir eğlenceye karşı hoşgörülüydü; Bu işi iyi bilirdi, onun için de merhametliydi. (III/1)

Lucio böyle uydurma ithamlarla Dük'e durmadan iftira eder. Lucio sıradan biridir. Ağzı bozuktur ve en sevdiği konu cinselliğe ilişkin nükteler üretmektir. Oyunda aynı işlevi yüklenmiş olan Pompey ise, doğal kabalığından dolayı ondan biraz daha terbiyelidir. Lucio, Claudio'ya olan sevgisi dışında, kimseye karşı içten değildir, aslında patavatsız bir asalaktır. Lucio, Dük'ün hoşgörüsüne sığmayan, Dük'ün bağışlayamadığı oyunun tek kişisidir:

İçimde hoşgörüyle karışık bağışlayıcı bir his var,
Ama yine de bağışlayamayacağım biri var burada.
(*Lucio'ya*)
Hey sen, benim için ödlek, budala,
Şehvet düşkünü, eşek, manyak diye

Saydın sövdün ne geldiyse aklına.
Bu övgüleri hak etmek için ne yaptım ben sana? (V/1)

Cezası üç kademelidir: Önce gebe bıraktığını övünerek söylediği orospuyla evlenmek, sonra kırbaçlanmak ve sonunda da asılmaktır. Lucio yine de oyunun başından sonuna kadar özelliklerini yitirmemiş oluşu ve cezaya çarptırıldığı anda bile aynı tavrını sürdürmesi açısından ilginç bir karakter sayılabilir.

DÜK
Onurum üzerine yemin ederim ki, onunla evleneceksin.
Ettiğin hakaretleri bağışlıyorum, ayrıca diğer suçlarını da.
Emirlerin harfiyen yerine getirilsin. Atın şunu zindana.
LUCIO
Bir orospuyla evlenmek, lordum, cehennem azabı, kırbaçtan, asılmaktan daha beter.
DÜK
Bir prense hakaret etmenin cezası budur. (V/1)

Dük'ün Lucio'ya karşı en büyük suçlaması onun başıboşluğu, saçmalıkları ve düşüncesizce söylenmiş sözleridir. Bu anlayış yine *İncil*'e dayanır:

Ve ben size derim: İnsanlar söyleyecekleri her boş söz için hüküm gününde hesap vereceklerdir. (Matta, 12:36)

İşte Lucio boş sözleri yüzünden hüküm giymiştir; nükteleri bazen aydınlatıcı, bazen eğlendirici, bazen de iğrençtir. Kötü bir insan değildir, ama düşüncesizce konuşmaları fevkalade büyük tehlikeler yaratabilir.

Isabella tamamen öteki uçtadır. Angelo'dan daha dindardır, onu tanıdığımız sahnede rahibe adayı olarak bir manastıra kapanmıştır. Manastır yaşamını istemektedir; hatta manastırda olandan "daha katı bir inziva"yı tercih etmektedir:

Gönlüm daha katı bir inziva istiyor da ondan,
Hani şu Ermiş Claire mezhebinden olan rahibeler gibi.
(I/4)

Lucio bile ona derin bir saygı gösterir; Isabella'ya hitap ederken, her zamankinden daha değişik bir ciddiyeti ve içtenliği olduğu izlenir:

Hayır, doğru söylüyorum.
Gerçi kızlarla oynaşmak, onlara diller dökmek
Benim bilinen günahımdır, ama bakirlerle asla!
Siz benim için yeri cennette olan bir azizesiniz,
Dünyevi olanı terk etmiş ölümsüz bir örneksiniz,
Ben de sizinle bir aziz kadar içten konuşuyorum. (I/4)

Lucio sonuna kadar Claudio'nun sadık dostu olmuştur. Hatta bir yönden Isabella'dan bile fazla... Claudio'yu kurtarması için Lucio ısrar eder. Isabella, soğuk ve çekingen davranır. "Zavallı ağabey"i kurtarmaktan söz eden Lucio'dur:

ISABELLA
Hayatıyla mı ödeyecek bunu?
LUCIO
Angelo çoktan kararını vermiş,
Zindancının dediğine göre idamı kesinmiş.
ISABELLA
Eyvah, bu zavallı halimle ne yapabilirim ki ben?
LUCIO
Gücünüzü denemelisiniz.
ISABELLA
Gücümü mü? Ne yazık ki bundan kuşkuluyum.
LUCIO
Kuşkularımız arkadan vurur bizleri,
Cesaretimizi kırar, engel olur çoğu kez başarabileceğimiz hamlelere.

Isabella'nın kendi benliğine dönük saflığı, o anda Lucio'nun dostunu kurtarma girişimi ile bir karşıtlığın içine sürüklenmiştir. Isabella'nın soğuk duruşuna karşılık, Lucio konuyu güzel dizelerle dile getirir:

Ağabeyiniz ve sevgilisi kucaklaşıp sevişmişler.
Bereketli toprak bahardaki gibi canlanmış;
Ekilmeye hazır sürülen tarla nasıl tohum gerektirirse,
Bayanın tarlasını da meyvesini vermiş,
Bu bereketli hasat ağabeyinizin tarlasını
Ve kocalık çabalarını cömertçe ödüllendirmiş.

Isabella insani duygular açısından kısırdır, Angelo'ya sorununu açmaya zayıf bir şekilde başlar. Sözlerinde bir kayıtsızlık vardır:

En çok tiksindiğim bir günah var ortada,
Bu günahın cezalandırılması en büyük isteğim;
Bunun bağışlanması için rica etmemeliyim,
Etmemeliyim biliyorum, ama etmek zorundayım,
Etmek ve etmemek arasında bir savaş sürüyor içimde.
(II/2)

Lucio daha iyi konuşması için onu durmadan teşvik eder. Isabella'nın ağabeyi Claudio'yu pek sevmediği izlenimini ediniriz. Kutsallığı arayan, rahibe olmak isteyen Isabella, insani sevgi yönünden eksik kalmıştır. Sonunda Angelo ona ahlaksızca önerisini ilettiği zaman kararını verir:

Isabella namusunla yaşa, boyun eğ ağabeyinin ölümüne;
Namusum ağabeyimden de değerli.

Bu sözler Isabella'nın anlayışını gösterir. Burada Shakespeare'in yergisini sezebiliriz. O dönemde onur her şeyin üs-

tündeydi; insan yaşamından da değerliydi. Yazarın buradaki acımasızlığı, onur kavramının ne kadar saçma bir biçimde önemsendiğini dolaylı yoldan anlatmak içindi. Isabella'nın ağabeyi Claudio'ya karşı olan davranışı da bizim için bir sürpriz olmaz:

Nefret ediyorum senden, öl, geber!
Kaderine razı olman için yalvaracağım.
Ölmen için binlerce dua edeceğim,
Ama kurtulman için tek bir kelime etmeyeceğim.

Isabella'nın cinselliğe karşı duyduğu korku, yalnızca Angelo'ya ilişkin değildir. Isabella'nın kendine olan korkusudur. Ağabeyini kurtarmak için kendini feda etmez. Manastıra kapanmak istemesi de bundandır. O bir noktada ruhen yaralanmıştır, bunu rahibe olarak onarmak istiyordur. Bu dava sırasında kendini daha iyi görmeye başlayan Isabella'nın kızgınlığı aslında Claudio'dan çok kendinedir. Mariana'nın yasadışı ilişkisinde rolü olur, ama tek düşündüğü kendi bekâretidir. Onun için bu evrensel bir önem taşır.

Isabella, Angelo gibi ikiyüzlü değildir. O saflığın, güzelliğin ve çekiciliğin simgesidir; ama bütün bunlar oyunun aksiyonu içinde ters tepki yapar. Bir bakıma bu onun hatası değildir. Oyunun gelişimi içinde bekâretin her şey olmadığı vurgulanır. Herkes gibi Isabella'nın da yeni bir bakış açısı edinmesi gerekir. Son perdede Mariana, Angelo'nun hayatının bağışlanması için yalvarır, Isabella yumuşamıştır, o da Angelo'nun bağışlanmasını diler. Angelo'nun buz gibi gururu kırılmış, Isabella'nın bekâret saplantısı yumuşamış ve genç kız kutsallıktan insanlığa adım atmıştır.

İnsanın erdemliliği ne yalnızca yüksek mevkilere aittir, ne de bekâret yalnızca onların tekelindedir. Bu düşünce,ilk kez Rönesans'ta düşünür Poggio tarafından belirtilmiştir. Doğuştan soyluluk diye bir şey yoktur, insanlar soylu olmayı bilinçlendikten sonra edinirler.

Oyunun sonunda Dük'ün Isabella ile evleneceği ima edilmiştir. Bu simgesel olarak sağduyu ile saflığın birleşmesidir. Herkese hoşgörülü davranıp onları bağışlayabilen Dük böylece kutsanmış Isabella'yı kazanmıştır.

Bu oyun sıradan insan ilişkileri açısından da, İsa'nın öğretileri açısından da okunabilir ve izlenebilir. Olay dizisi birçok ahlaksal konuyu içerir. Oyunu daha iyi özümleyebilmek için, zamanının anlayışını akılda tutarak yönelmek doğru olur. Ancak bu oyun günümüzün çeşitli sorunlarına ışık tutacak cevheri de içerir. *Kısasa Kısas* dramatik yapısı sağlam, ayrıntıları titizlikle dokunmuş, hedefi olan, gerek ahlak, gerekse psikolojik açıdan derinlik taşıyan bir tragikomedyadır.

Özdemir Nutku, 2010

Kısa Kaynakça

Alexander, Peter, *Complete Works*, Collins Publications, London/Glasgow 1954.

Bald, R. C. (ed.), *Measure for Measure*, Baltimore 1969.

Bawcutt, N. W., *Measure for Measure*, Oxford University Press 2008.

Bullough, Geoffrey, *Narrative and Dramatic Sources of Shakespeare*, 8 cilt (1957-1975).

Capell, Edward, *Comedies, Histories, and Tragedies*, Cambridge 1967-1968.

Literature, New York 1971.

Evens, C. Blakemore, The Riverside Shakespeare, Boston 1974.

Greg, W. W., *The Editorial Problem in Shakespeare*, Oxford 1942.

Leisi, Ernst, *Measure for Measure*, Heidelberg 1964.

Knight, G. Wilson, *The Wheel of Fire*, Meridian Books, New York 1957.

Nosworthy, J. M., *Measure for Measure*, New Penguin Shakespeare, Harmondsworth 1969.

Nutku, Özdemir, *Gecenin Maskesi*, Mitos-Boyut Yayınları, İstanbul 1995.

Ridley, M. R., *Measure for Measure*, The New Temple Shakespeare 1935.

Satin, Joseph, *Shakespeare and his Sources*, Boston 1966.

Tilley, M. P., *A Dictionary of the Proverbs in England in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, Ann Arbor Publications 1950.

Tilley, M. P. –Dent, R.W., *Shakespeare's Proverbial Language*
An Index, Berkeley 1981.

Wallace, C.W., "The Swan Theatre and the Earl of Pembroke's Players," *Englische Studien*, 43 (1911).

Whiting, B. J., *Proverbs, Sentences and Proverbial Phrases from English Writings Mainly Before 1500*, Cambridge, Massachusetts 1968.

Kişiler

VINCENTIO	Dük
ANGELO	Dük'ün vekili
ESCALUS	Yaşlı bir lord
CLAUDIO	Genç bir soylu
LUCIO	Yol yordam bilmeyen, patavatsızın biri
İKİ GENÇ ADAM	
ZİNDANCI	
THOMAS ve PETER	Rahipler
YARGIÇ	
ELBOW	Bekçi
FROTH	Budala bir soylu
POMPEY	Bayan Overdone'ın aracısı
ABHORSON	Cellat
BARNARDINE	Sefih bir mahkûm
ISABELLA	Claudio'nun kız kardeşi
MARIANA	Angelo'nun sözlüsü
JULIETTA	Claudio'nun sevgilisi
FRANCISCA	Bir rahibe
BAYAN OVERDONE	Genelev patroniçesi
HİZMETLİ	Mariana'nın uşağı
VARRIUS	Dük'e hizmet eden soylu

Lordlar, Maiyetleri, Subaylar, Hizmetliler, Yurttaşlar.

Olay Viyana'da geçer.

I. Perde

1. Sahne

(*Dük, Escalus, lordlar ve maiyetleri girer.*)

DÜK

Escalus!

ESCALUS

Buyrun efendimiz.

DÜK

Hükümetin niteliklerini açıklamaya gelince
Sanki uzun konuşmaktan hoşlanıyormuşum gibi geliyor bana;
Hükümet işlerinde bilginizin sınırsız olduğunu bildiğime göre,
Öğüt vermem gereksiz size, gücüm yeterli olacaktır,
Sizin dirayetiniz dışında hiçbir şey gerekmez...
Bu işin ehli olarak yürütün işlerinizi.
Anımsadığıma göre, halkımızın mizacını,
Kentimizin yasalarını ve törelerini,
Kamu adaleti için konulmuş kuralları
Benim kadar iyi bilirsiniz deneyimlerinizin ışığında.
Sizin bu yoldan sapınayacağınızı bilerek
Yetki veriyoruz size.

(*Escalus'a bir kâğıt verir.*)

Şimdi Angelo'yu çağırın huzurumuza.

(*Maiyetten biri çağırmak üzere çıkar.*)

Sizce nasıl temsil edecek bizi?

Siz de bilirsiniz ki, yokluğumuzda bizi iyi temsil etmesi için
Büyük bir dikkatle seçtim onu;
Korku verici cezalandırma yetkimizi vereceğiz ona,
Donatacağız onu sevgi duygularımızla,
Üstümüzdeki kudreti her yanıyla kullanması için
Ona vekâlet vereceğiz. Ne dersiniz buna?

ESCALUS

Viyana'da bu lütfu ve onuru taşıyabilecek bir kişi varsa
O da Lord Angelo'dur.
(*Angelo girer.*)

DÜK

İşte geldi.

ANGELO

Her zaman efendimizin emirlerine amadeyim,
Buyruğunuz üzerine hemen geldim.

DÜK

Angelo, yaşamın da tıpkı görünüşün gibi,
Sana bakan biri bütün yaşam öykünü açıklayabilir.
Sen kendini ve malını mülkünü sana ait değillermiş gibi,
Savurganlık yapıp tüketmedin,
Ne erdemlerini yüceltip zaman yitirdin
Ne de onları kişisel amaçlarına kurban ettin.
Gökkubbe nasıl bizi aydınlatıyorsa,
Biz de meşalelerle kendimize değil,
Çevremize ışık veririz;
Eğer etkin olamazsa erdemlerimiz başkalarına
O zaman erdemden söz etmek boş laftan ibarettir.
İnsan ruhu her zaman mükemmellikle donatılmamıştır,
Doğa insana en soylu niteliklerini asla vermez,
Ama cömert bir tanrıça gibi zenginliklerini ödünç verir,
Bizler de ona şükran borcumuzu faiziyle geri öderiz.*

---

* Anlaşıldığına göre, Shakespeare bu dizelerde *İncil*'deki bazı öğretilerden etkilendiği görülmektedir. 1. Meşaleler (Matta, 5:15), 2. Kan döken kadın (Luka, 8:43-8'deki metin), 3. Beceriler (Matta, 25:14-30). Bunlar birer gönderme değil etkilenmelerdir. Shakespeare değişik ifadeler ve sözcüklerle, farklı anlamlar getirmektedir. (ç.n.)

Şimdi söyleyeceklerimi sana yöneltip herkesçe bilinmesini istiyorum.
Al sana önerdiğim görevi.
(*Angelo'ya vekâletnameyi verir.*)
Yokluğumda beni tam yetkiyle sen temsil edeceksin
Viyana'da ölüm fermanı merhametle
Hayat bulsun dilinde ve yüreğinde.
Yaşlı Escalus, yüreğimde en baştasın
Ama bu vekâlette ikinci kişi olacaksın.

ANGELO
Yüce efendimiz,
Böylesine soylu ve büyük görevi vermeden önce
Kişiliğim hakkında daha fazla sınayın beni.

DÜK
Daha fazla mazeret istemem.
Dikkatle ölçüp biçtik seni seçerken;
Bu yüzden onurunla yap görevini.
(*Angelo vekâletnameyi alır.*)
Acil bir durum olduğundan hemen gitmeliyiz
Diğer konulardan çok daha gerekli ve önemli;
Bu yüzden acele etmeliyiz.
Zamanla ve önemli işlerimiz arasında,
Nasıl olduğumuzu bildiren mektup yazarız sana.
Biz de burada işlerin nasıl gittiğine dair her ikinizden haber bekleriz.
Şimdilik hoşça kalın.
Başarılı icraatını umarak seni temsilcimiz olarak bırakıyoruz.

ANGELO
İzin verin efendimiz, eşlik edip sizi geçirelim.

DÜK
Acelem buna izin vermiyor.
İhtiyacım yok size de, bu işi onurumla hemen yapmalıyım
Kanunları uygulatmakta ya da cezaları gönlünce hafifletmekte

Benimki kadardır senin hareket özgürlüğün de.
Elini ver bana şimdi. Kimseye görünmeden gitmeliyim.
Ben halkımı severim,
Ama alkışlanmak için kendimi göstermeyi de sevmem.
Belki uygun olan budur; ama hiç hoşlanmam
Gürültülü alkışlardan, bağırışlardan çağrışlardan.
Aklı başında olan insanlar bundan hoşlanmazlar.
Bir kez daha hoşça kalın.

ANGELO

Tanrı işlerinizi rast getirsin!

ESCALUS

Güle güle gidin, işlerinizde başarılı olup dönün!

DÜK

Sağ olun. Hoşça kalın.
(*Çıkar.*)

ESCALUS

İzin verirseniz efendim, benim için önemli bir konuyu,
Yerimin ne olduğunu sizinle açıkça konuşmak istiyorum.
Elime bir kudret verildi, ama bu gücün ne olduğu hakkında
Bir bilgiye sahip değilim.

ANGELO

Doğrusu ben de öyle. Birlikte çıkalım şimdi
Bu konuda kuşkularımızı giderecek bir şeyler buluruz.

ESCALUS

Onur duyarım efendim.
(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Lucio ve iki soylu girer.*)

LUCIO

Madem bizim dükle öteki dükler Macar kralıyla bir türlü anlaşamıyorlar, neden kralın üstüne bu kadar düşüyorlar?

BİRİNCİ SOYLU

Tanrı bize barış versin, ama açgözlü Macar kralınınkini*
değil!

İKİNCİ SOYLU

Amin.

LUCIO

On emri ezberleyip de denize açılan, ama birini listeden
silen**
gösteriş düşkünü softa bir korsan gibi konuştun şimdi.

İKİNCİ SOYLU

"Hırsızlık yapmayacaksın" mı?

LUCIO

Evet, onu silmiş.

BİRİNCİ SOYLU

Ama bu kaptana emir vermek, geri kalanların da mesleklerini bırakmalarını sağlamak için yazılmış bir emirdir, onlar da elleri uzatıp çalarlar. Aramızda Şükran Günü'nde yemekten önce barış için dua etmeyen hiçbir asker yoktur.

İKİNCİ SOYLU

Bundan hoşlanmayan bir tek asker duymadım.

LUCIO

Sana inanıyorum, çünkü sen barış ve güzellik bağışlayan tanrıçanın ne söylediğini asla bilemezsin.

İKİNCİ SOYLU

Bilemem mi? En az bir düzine –

BİRİNCİ SOYLU

Ne, metreyle mi?

LUCIO

Herhangi bir biçimde, herhangi bir türde diyelim.

---

* Macar Kralı anlamına gelen "King of Hungary" sözcüğü iki anlamda kullanılmıştır, hungry "aç" anlamında olduğuna göre, aynı zamanda açgözlü Macar Kralı anlamı da sağlanmıştır. (ç.n.)

** "*table*" o dönemde kiliselere asılmış olan ve üstünde on emir yazılı olan levhaydı; "*scrape*" kazımak, silmek anlamına gelir ve "*But scraped one out of the table*" tümcesinin doğrudan çevirisi "birini levhadan kazıyıp silen"dir. (ç.n.)

BİRİNCİ SOYLU

Sanırım, herhangi bir dinde de.

LUCIO

Evet, neden olmasın? Aksi söylense de Tanrı'nın merhameti inkâr edilemez; örneğin, Tanrı'nın merhametine rağmen sen kötü bir serserisin.

BİRİNCİ SOYLU

Aynı kumaştan kesilen iki insan birbirinin aynıdır.

LUCIO

Kabul, ama herhangi bir kumaş kenarı ile kadifenin kenarı arasında bir fark vardır. Sen sadece bir kenarsın.

BİRİNCİ SOYLU

Sen de kadifesin. Hem de üç kat dokunmuş kaliteli bir kadife olduğuna kefil olurum. Ben herkesin giydiği havlı kaba İngiliz kumaşıyım, sense havlı bir Fransız kadifesi. Nasıl, etkili bir biçimde konuştum mu şimdi?

LUCIO

Sanırım evet, hem de çok acı çekerek konuştun. Konuşmandan sağlıklı olmadığını da öğrenmiş oldum.* Sağlığa kavuşman için ayrı bir kupayla kadeh kaldırmayı unutmuşum.

BİRİNCİ SOYLU

Galiba kendime kötülük ettim, öyle değil mi?

İKİNCİ SOYLU

Evet, ettin, ya hastasındır ya da sağlıklı.

(*Bayan Overdone girer.*)

LUCIO

Bakın da bakın, Bayan Arzuları Dindiren geliyor. Onun şeyinde şey ederken ne hastalıklara yakalandım ben –

İKİNCİ SOYLU

Neyderken? Hadi söyle.

LUCIO

Araştırırken.

---

* Lucio bile bile yanlış anlar ve "*feelingly*" sözünü "painful feeling" olarak anlamış görünüp arkadaşının ağzındaki yaradan acı çektiğini ima eder. (ç.n.)

İKİNCİ SOYLU

Yılda tam üç bin acıyla kıvrandıran dolara* patlar.

BİRİNCİ SOYLU

Daha da fazla.

LUCIO

Frengiden saçların dökülmesi de cabası.**

BİRİNCİ SOYLU

Siz beni hep hastalık kapmışım gibi gördünüz. Ama hatalısınız, benim hiç bir şeyim yok.

LUCIO

Doğru, sağlıklı olmasan da hiç bir şeyin yok, öyle ki için bomboş. Kemiklerinin bile içi boşalmış; günahlarından dolayı iyi bir ziyafet olmuşsun kurtçuklara.

BİRİNCİ SOYLU

(*Bayan Overdone'a.*)

Ee, söyleyin bakalım, siyatik ağrınız en çok hangi kalçanızda?

BAYAN OVERDONE

Ya, evet. Adamı derdest edip hapse attılar. Beş bininize bedeldi o.

İKİNCİ SOYLU

Söyleyin, kimi?

BAYAN OVERDONE

Kimi olacak Claudio'yu, Bay Claudio'yu.

BİRİNCİ SOYLU

Claudio'yu hapse mi attılar? Olamaz.

BAYAN OVERDONE

Ben sadece tutuklandığını gördüm, alıp götürdüler; dahası da var; üç gün sonra kafası kesilerek idam edilecekmiş.

---

* Shakespeare döneminde Alman para birimi "taler"e İngilizler "dolar" diyorlardı. Burada acı, ıstırap, ağrı anlamındaki "*dolours*" ile "*dolar*" söyleyişlerinden yararlanılarak sözcük oyunu yapılmıştır. (ç.n.)

** "*French crown*," hem "*Ecu*" denilen Fransız parası, hem de Fransız hastalığı sayılan frengi yüzünden saçları dökülmüş dazlak kafa anlamlarındadır. (ç.n.)

LUCIO

Bu kadar şakadan sonra buna inanmamı beklemeyin. Emin misiniz?

BAYAN OVERDONE

Evet eminim; Bayan Julietta'nın karnındaki bebek yüzünden.

LUCIO

Evet sebep bu olabilir. İki saat önce buluşacaktık. Sözünde durmakta çok titizdir.

İKİNCİ SOYLU

Ayrıca, bu daha önce konuştuklarımızı teyit eder nitelikte.

BİRİNCİ SOYLU

Üstelik ilan edilen açıklamaya da uygun.

LUCIO

Hadi gidelim, işin içyüzünü öğrenelim.

(*Lucio ve iki soylu çıkarlar.*)

BAYAN OVERDONE

Buyurun bakalım, bir yanda savaş, bir yanda hastalık, öte yanda idam sehpası, yoksulluk; müşteri kıtlığına kıran girdi.

(*Pompey girer.*)

Ee, sende ne haberler var?

POMPEY

Adamı yaka paça hapse götürdüler.

BAYAN OVERDONE

Ne yapmış?

POMPEY

Bir kadın.

BAYAN OVERDONE

Evet ama suçu neymiş?

POMPEY

Özel bir ırmakta el yordamıyla alabalık avlamış.

BAYAN OVERDONE

Bir kızcağızdan çocuk yaptı diye mi?

POMPEY

Hayır, ama bir kızdan kadın yaptı diye. Herhalde sizin duyurudan muyurudan haberiniz yok.

BAYAN OVERDONE

Ne duyurusuymuş bu, herif?

POMPEY

Viyana'nın kenar mahallelerindeki o biçim evler yerle bir edilecekmiş.

BAYAN OVERDONE

Peki ya kent merkezindekiler?

POMPEY

Tohuma kaçsınlar diye bekletiyorlar; onlar da yok edilecekti, ama akıllı bir burjuva onları satın alabilir diye düşünüyorlar.

BAYAN OVERDONE

Ne yani, kenar mahallelerdeki randevu evlerimizi mi yıkacaklar?

POMPEY

Yerle bir edecekler hanımefendi.

BAYAN OVERDONE

Demek halk yararına yapacakları tek değişiklik bu olacak! Peki, ben ne olacağım?

POMPEY

Hadi hadi, korkmanıza gerek yok; iyi avukatlar müvekkilsiz kalmaz. Yer değiştirmeniz mesleğinizi değiştirmenizi gerektirmez. Ben hâlâ sizin adamınızım. Cesaret efendim, size mutlaka acıyacaklardır. Bunca yıl bu hizmette göz nuru döktünüz.* Bunu dikkate alacaklardır.

(*Claudio ve Julietta ile Zindancı ve muhafızlar girerler.*)

BAYAN OVERDONE

Burada işimiz ne oğlum. Hadi gidelim.

---

* Bu, kör Cupid'e bir gönderme olabilir, aynı zamanda randevu evlerinin girişinde gözleri bağlı Cupid resmi ya da heykelciği bulunurdu. (ç.n.)

POMPEY

İşte Bay Claudio ile Bayan Julietta'yı muhafızlar zindana götürüyorlar.

(*Bayan Overdone ile Pompey çıkarlar.*)

CLAUDIO

Arkadaşım, neden böyle herkese göstererek gezdiriyorsun beni?

Doğrudan hapishaneye götür, bu iş bitsin.

ZİNDANCI

Bunu kötü niyetle yapmıyorum ki,
Lord Angelo böyle özel bir emir verdi.

CLAUDIO

Demek öyle, yarı tanrı efendimizin özel emri,
Suçumuzun ağırlığınca bunu ödetecek bana.
Tanrı'nın kelâmı bazen bağışlayıcı, bazen de değildir,
Nasıl cezalandıracağı sadece ona aittir.

(*Lucio ile soylular girerler.*)

LUCIO

N'oldu Claudio, bu tutsaklık da nerden çıktı?

CLAUDIO

Çok fazla özgürlükten Lucio, sınırsız özgürlükten.
Oburluk fazlasıyla tutulan orucun babasıdır,
Aşırılığa kaçtın mı bunun sonu tutsaklıktır.
Doğamız zehri yiyip yutan aç gözlü fareler gibidir,
Bu susatır bizi, çok su içince de sonumuz gelir.

LUCIO

Tutuklu olduğum halde, bu kadar akıllıca sözler söyleyebileceğimi bilsem, borcum olanları buraya çağırır kendimi tutuklatırdım. Ama gerçeği söylemek gerekirse, özgürlüğün ahmaklığını, tutsaklığın ahlakçılığına yeğ tutarım. Suçun nedir Claudio?

CLAUDIO

Neyse ne, söylersem yeni bir suç olur.

LUCIO

Peki, cinayet mi?

CLAUDIO

Hayır.

LUCIO

Zamparalık mı?

CLAUDIO

Onun gibi bir şey.

ZİNDANCI

Hadi bayım, gitmeliyiz.

CLAUDIO

(*Zindancı'ya.*)

Tek kelime dostum; Lucio, sana bir şey diyeceğim.

LUCIO

Eğer sana yararı olacaksa yüz kelime et. Zamparalık bu kadar ağır bir suç mu oldu?

CLAUDIO

Öyle oldu benim durumumda.
İkimiz anlaşınca sahip oldum Julietta'nın yatağına.
Siz onu tanırsınız; o benim karımdır tanrı huzurunda,
Yalnızca herkese duyurmadık bu durumu.
Gerçi ailesine karşı açığa vursaydık aşkımızı
Julietta'nın çeyizi de ona göre olurdu;
Ama düşündük aşkımızı gizlememizin daha doğru olduğunu
Zamanı gelince söyleyecektik.
Gizlilik eğlendiriyordu ikimizi de,
Ama beraberliğimizin izleri
Julietta'nın üstünde apaçık okunuyor şimdi.

LUCIO

Bebek büyüyünce mi yani?

CLAUDIO

Öyle, ne yazık ki. Dük'ün yeni vekiline gelince
Ya yeni olmasından gelen acemilik ve telaştan
Ya da çevrenin baskısından
Ata yeni binmiş bir süvari hevesiyle,

Olanca gücüyle atını mahmuzlayıp yağdırıyor buyrukları.
Belki koltuğun getirdiği zorbalıktan,
Verilen görev başını döndürdü belki de.
Pek emin değilim – ama bu yeni vali
Ne kadar eski ceza varsa benim üzerime yıktı,
Tıpkı duvarda asılı paslanmış zırhı alıp giymek gibi.
On dokuz yıldan* beri kullanılmayan yasaların hiçbiri
Bu kadar yanlış kullanılmadı.
Sırf isim yapmak, itibar sağlamak için
Çoktan unutulan, kullanılmayan yasaları
Ortaya çıkarıp benim üzerimde deniyor şimdi.

LUCIO

Öyle olduğuna kalıbımı basarım. Kafan omuzlarının üzerinde o kadar zayıf ve titrek kalmış ki, sana âşık olan bir genç kız karşında iç çekse yere düşecek sanki. Düke haber yolla, ona başvursana.

CLAUDIO

Bu yolu çoktan denedim. Bulamıyoruz, sırra kadem bastı.
Yalvarırım Lucio, bir iyilik yapmalısın bana.
Bugün kız kardeşim manastıra kapanıyor,
Adaylık yemini edecek manastırda.
İçine düştüğüm tehlikeyi anlat ona,
Kız kardeşime rica et benim adıma,
Şu acımasız valiye bizzat gidip dostluğunu kazansın;
Söyle kız kardeşime, onu inandırmak için ne gerekirse yapsın.
Ona çok güvenirim, gençliğinin kıvraklığı ve sevimliliği ile
Erkeklerin üstünde ikna gücü olduğunu bilirim;
Hem mantık ve hitabet sanatında da bir hayli beceriklidir,
Onu pekâlâ ikna edebilir.

LUCIO

Dilerim eder. Âşık oldunuz diye böyle bir cezayı çekmeniz haksızlık. Hayattan zevk alayım derken hayatınızın bir tav-

---

* Dük I. perdenin 3. sahnesinde "on dört yıl" diyor. Bu yazarın dalgınlığına gelmiş. (ç.n.)

la pulu gibi böylesine aptalca yok edilmesine çok üzülürüm, doğrusu. Hemen gidiyorum.

CLAUDIO

Sana minnettar kalırım dostum Lucio.

LUCIO

İki saat içinde oradayım.

CLAUDIO

Hadi muhafız, gidelim.

(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Dük ile Rahip Thomas girerler.*)

DÜK

Hayır kutsal peder, düşündüğünüz gibi değil.
İnanın, aşkın pervasız okları benim kusursuz gönlümü yaralayamaz.
Bana gizli bir sığınak sağlamanızı istememin nedeni
Ateşli gençliğin isteklerinden çok daha olgun ve ciddi,
Yaşıma uygun.

RAHİP

Soylu efendimiz, bunun ne olduğunu bana anlatabilirler mi?

DÜK

Kutsal peder, bir zamanlar hayattan uzaklaşıp inzivaya çekilmeyi,
Gençliğin verdiği cüret ve gösteriş budalalığıyla
Toplantılar yapmada ne kadar ısrarlı,
Ve bunlarla uğraşmayı ne kadar sevmiş olduğumu
En iyi siz bilirsiniz.
Şimdi Lord Angelo'ya devrettim Viyana'daki bütün kudretimi.
Onun hoşgörüsü yoktur, üstelik kendini uzak tutar zevk ve sefadan;

Benim Polonya'ya gittiğimi sanıyor,
Çünkü öyle sanması için bir dedikodu saldım kulaklara,
O da buna inandı.
Şimdi kutsal peder, bunu niçin yaptığımı soracaksınız bana.

RAHİP
Evet, lordum.

DÜK
Bizim çok sıkı kurallarımız ve acıtan yasalarımız var,
Dik kafalı atların gemi de, dizgini de sıkı tutulmalı,
İninde yatmaktan şişmanlayıp avlanmayan aslan misali,
Şu son on dört yıldır göz ardı ettik bütün bu yasaları.
Ahmak babaların dövmek için değil, korkutmak için
Kızılcık sopasını göz önünde bırakmaları gibi;
Ama zamanla bu sopa orda dura dura
Korkulacak bir şey değil, alay edilecek bir şey haline gelir.
Böylece uygulanmayan yasalar ölmüş demektir.
O zaman özgürlük adaleti burnundan yakalar,
Dünya tersine döner, bebek dadısını pataklar.

RAHİP
Eli kolu bağlı adaletin dizginlerini çekmek efendimize kalacaktı,
Bunu sizin yapmanız Lord Angelo'nunkinden daha korkutucu olacaktı.

DÜK
Korkarım öyle olurdu. Bu hata benim olduğuna göre,
Onları kamçılayıp cezalandırmam benim zorbalığım olacaktı;
Suçların cezalandırılmayıp göz ardı edildiğini görünce,
Buna bir son vermenin doğru olacağını düşündüm,
Bu yüzden işi Lord Angelo'ya devrettim.
Ben gizlendiğim sırada adıma hedefi vursun,
Adımı kötüye çıkartmadan işleri yürütsün.
Nasıl yönettiğini izleyebilmek için
Sizin mezhebinizden bir rahip gibi onu görmeye gitmeliyim.

Bunun için rica ederim bir rahip kıyafeti bulun bana,
Sonra da öğretin, gerçek bir rahip gibi nasıl davranabilirim.
Uygun bir zamanımızda bu davranışım için
Daha başka sebepler de göstereceğim
Şimdilik birini söyleyeyim
Lord Angelo dürüsttür,
Ama hep savunma halinde, hırslıdır,
Cinsel arzuları fazladır, ama göstermez,
Ama iştahı para pula değil, bedenin zevklerine dönüktür.
Şimdi görelim bakalım, iktidar olmak kişiyi ne kadar
değiştiriyor.

(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Isabella ile Rahibe Fransisca girerler.*)

ISABELLA
Demek rahibeler için bunlardan başka kural yok.

RAHİBE
Yeterli değil mi?

ISABELLA
Evet, yeterli. Fazlasını istediğimden değil,
Gönlüm daha katı bir inziva istiyor da ondan,
Hani şu Ermiş Claire* mezhebinden olan rahibeler gibi.

LUCIO
(*Dışarıdan.*)
Hey, Tanrı huzur versin hepinize.

ISABELLA
(*Fransisca'ya.*)
Bu seslenen kim olabilir?

---

* "*Saint Clare*" 1194 ile 1253 tarihleri arasında ön plana çıkan ve Francesco d'Assisi'nin müridi olan rahibelerden kurulu bir cemaat. Yoksul, sessiz ve perhizle yaşamak çok sıkı olan inanç kuralları arasında yer alıyordu. (ç.n.)

RAHİBE

Bu bir erkek sesi. Isabella, siz kapıyı açıp ne istediğini sorun,
Siz açabilirsiniz, ben açamam. Siz henüz yemin etmediniz;
Yemin edenler başrahibe olmadıkça, erkeklerle konuşamazlar;
Konuşacaksanız yüzünüzü kapatın,
Yüzünüzü göstereceksenız konuşmayın.

(Lucio dışarıdan, bağırır.)

Bağırıp duruyor, lütfen karşılayın onu.

ISABELLA

(Kapıyı açar.)

Barış ve huzur sizinle olsun!
Kimsiniz, tanıtın kendinizi.

(Lucio girer.)

LUCIO

Selam kutsal bakire! Gül rengi yanaklarınıza bakılırsa öylesiniz.*
Talihsiz Claudio'nun rahibe adayı kız kardeşi
Isabella'yı görmem için bana yardım eder misiniz?

ISABELLA

Neden "talihsiz" dediniz, söyler misiniz?
Tam yerine geldiniz, çünkü ben onun kız kardeşi Isabella'yım.

LUCIO

Nazik ve güzel bayan, kardeşiniz size selam gönderdi,
Canınızı sıkmak istemem, ama hapsedildi.

ISABELLA

Vah başıma gelenler, ama neden?

LUCIO

Yargıç ben olsaydım eğer, bırakın hapsetmeyi
Hayırlı bir iş yaptığı için ödüllendirirdim onu
Sevgilisini gebe bıraktığı için cezalandırıldı.

---

* Isabella, utandığı için yanakları kızarır. O dönemde bu aynı zaman alçakgönüllülüğün göstergesiydi. (ç.n.)

ISABELLA

Bu soğuk bir şaka mı yoksa?

LUCIO

Hayır, doğru söylüyorum.
Gerçi kızlarla oynaşmak, onlara diller dökmek
Benim bilinen günahımdır, ama bakirlerle asla!
Siz benim için yeri cennette olan bir azizesiniz,
Dünyevi olanı terk etmiş ölümsüz bir örneksiniz,
Ben de sizinle bir aziz kadar içten konuşuyorum.

ISABELLA

Benimle alay ederek safiyetimi aşağılıyorsunuz.

LUCIO

Söylediğinize siz de inanmıyorsunuz ya.
Birkaç kelimeyle sadece gerçeği anlatacağım
Ağabeyiniz ve sevgilisi kucaklaşıp sevişmişler.
Bereketli toprak bahardaki gibi canlanmış;
Ekilmeye hazır sürülen tarla nasıl tohum gerektirirse,
Bayanın tarlasını da meyvesini vermiş,
Bu bereketli hasat ağabeyinizin tarlasını
Ve kocalık çabalarını cömertçe ödüllendirmiş.

ISABELLA

Birinin ondan çocuğumu olmuş? Kuzinim Julietta mı yoksa?

LUCIO

O sizin kuzininiz mi?

ISABELLA

Öylesine söyledim. Okuldayken yakın arkadaşlar
Çocukluktan birbirlerine aptalca adlar takar.

LUCIO

Ta kendisi.

ISABELLA

Ee, evlenseler ya!

LUCIO

Sorun da bu zaten. Dük esrarengiz şekilde bir yerlere gitti;

Ben de dahil, bir çok askerin görev için hazır olmasını
istedi.
Devletin girdisini çıktısını bilenlerden öğrendik ki,
İşlerinin buradan epeyi uzaklarda olduğunu belirtmiş.
Yerine tam yetkiyle vali olarak Lord Angelo'yu tayin etmiş.
Kanında eriyen kar parçaları dolaşan bir adam,
Mutluluğun dürtülerini, cinsel duyguların kıpırtısını
hissetmeyen biri.
Doğal arzularını aklı, gayreti ve disiplini ile köreltmiş.
Herkese korku salmak için uygulamaya koydu o iğrenç
yasaları yine
Göz koydu uzun zamandır var olan özgürlüğümüze,
Kedi fare oyunu * oynuyor bizimle.
Kardeşinize gaddarca ölüm cezası verdi .
Onu hapse attırıp cezalandırdı herkese ibret olsun diye.
Eğer siz hayır dualarınızla yumuşatamazsanız Angelo'yu
Hiçbir umut kalmayacak.
Benim buraya gelmemin esas nedeni bunu söylemekti,
Kurtarın zavallı kardeşinizi.

ISABELLA
Hayatıyla mı ödeyecek bunu?

LUCIO
Angelo çoktan kararını vermiş,
Zindancının dediğine göre idamı kesinmiş.

ISABELLA
Eyvah, bu zavallı halimle ne yapabilirim ki ben?

LUCIO
Gücünüzü denemelisiniz.

ISABELLA
Gücümü mü? Ne yazık ki bundan kuşkuluyum.

LUCIO
Kuşkularımız arkadan vurur bizleri,

---

* Eski bir İskoç masalı olan "*mice by lions*"a göndermedir. Bunu bizdeki kullanıma dönüştürdük. (ç.n.)

Cesaretimizi kırar, engeller çoğu kez başarabileceğimiz hamleleri.
Lord Angelo'ya gidin, ona gününü gösterin;
Bir genç kız yalvardı mı erkeğin eli ayağı kesilir,
Bağışlayıcı olur tanrılar gibi,
Hele kız diz çöküp gözyaşı döktü mü,
Kızın dileği sanki onun dileğiymiş gibi gelir.

ISABELLA

Elimden geleni yapacağım.

LUCIO

Ama acele edin!

ISABELLA

Hemen şimdi gidiyorum,
Ama önce başrahibeye haber vermeliyim.
Minnettarlığımı kabul edin.
Ağabeyime söyleyin; gece olmadan
Başarılı olup olmadığım haberini ulaştırırım.

LUCIO

İzninizle ben de gideyim.

ISABELLA

İyi yürekli efendim, güle güle.
(*Çıkarlar.*)

II. Perde

1. Sahne

(*Angelo, Escalus, bir yargıç ve hizmetliler girerler.*)

ANGELO

Artık yasalar korkuluk olmaktan çıkmalı,
Kurallarımız vahşi kuşlara korku salmalı,
O kadar alışmışlar ki hareketsiz korkuluğa;
Üstüne tünemişler ondan korkacaklarına.

ESCALUS

Evet, kılıcımız keskin olmasına olmalı da,
Bence ağır, ölümcül yaralar açmaktansa,
Yarayı kesip atmak daha iyi.
Kurtulmasını dilediğim bu beyefendinin
Çok soylu bir babası olduğunu
Vicdan sahibi olduğuna inandığım
Siz ekselanslarına bildirmek isterim –
Sizin de zamana ve zemine göre,
Cinsel duygularınız harekete geçmiştir,
Damarlarınızdaki deli kan sizi de
Amacınız dışında başka bir yere sürüklemiştir,
Bu konuda siz de bir zamanlar hata yapmış olabilirsiniz,
Oysa şimdi yasayı bahane ederek
Aynı durumda onu suçlu ilan ediyorsunuz.

ANGELO

Tahrik olmak başka, günah işlemek başkadır Escalus.
Evet, inkâr edemem, onu mahkûm eden jüri,
Ondan daha günahkâr hırsızlara
Daha hafif cezalar vermiş olabilir.
On iki kişide bir hırsız iki ahlaksız bulunabilir
Ama adalette belirgin olan bir şey vardır
Adalet suçlunun yakasına yapışmalıdır.
Hırsızlar hırsız hakkında hüküm veriyorsa
Yasanın bunu bilmesini bekleyebilir misin?
Şurası besbelli ki gördüğümüz mücevheri eğilip alırız,
Çünkü onu görmüşüzdür; ama ya göremezsek,
Üstüne basıp geçeriz ve onu asla düşünmeyiz.
İşlediği suçu böyle hafif gösteremezsiniz,
Benim de bir zamanlar bu tür suçlarım olmuş olabilir,
Ama söyleyin, suç işlediği için onu tutuklattım,
Böyle bir suç işlersem benim de cezam hafifletilmesin,
Örnek olması için aynı cezaya ben de çarptırılmalıyım.
Hayır efendim, ölmesi gerekiyor.

(*Zindancı girer.*)

ESCALUS

İstediğiniz gibi olsun.

ANGELO

Zindancı nerde?

ZİNDANCI

Burada ekselansları.

ANGELO

Yarın sabah saat dokuzda Claudio idam edilmeli.
Ona bir rahip gönderin, günah çıkarıp hazırlansın
Hayat denen yolun sonuna geldi çünkü.

(*Zindancı çıkar.*)

ESCALUS

(*Kendi kendine.*)

Tanrım onu bağışla, bizi, hepimizi de,
Kimi günahıyla yükselir, kimi erdemiyle aşağılanır.

Kimi kötülükten üstüne kötülük yapar, gıkı çıkmaz kimsenin,
Kimi de yaptığı tek bir hata yüzünden lanetlenip yok edilir.

(*Elbow ve Froth, Pompey ile muhafızlar girerler.*)

ELBOW

Gelin, getirin onları buraya. Eğer bunlar ülkenin iyi insanlarıysa, zamanlarını genel evlerde ahlaksızca israf etmekten başka bir şey yapmıyorlarsa, ben de yasaları bilmiyorum demektir. Buraya getirin onları.

ANGELO

Neler oluyor, adınız ne? Derdiniz nedir?

ELBOW

Yüce efendim, ben zavallı, dükün hizmetinde bekçiyim; adım Elbow'dur. Adaletinize güvenerek efendim, huzurunuza bu iki azılı hayırseveri getirdim.

ANGELO

Hayırsever mi? Bunlar nasıl hayırseverlermiş, bakayım? Hayırsızlar olmasınlar?

ELBOW

Siz öyle diyorsanız öyledir, efendim. Onların ne olduklarını ben de pek kestiremiyorum; tek bildiğim bunların anlı şanlı serseriler olduğu; namuslu Hıristiyanların sahip oldukları saygısızlıklardan yoksundurlar.

ESCALUS

İyi ifade ettin; işte akıllı bir görevli diye buna derim.

ANGELO

(*Elbow'a.*)

Devam et! Ne iş yapar bunlar? Demek adın Elbow? Neden konuşmuyorsun, Elbow?

POMPEY

Konuşamaz efendim, çünkü dengesi bozuldu.*

---

* Tam çevirisi "dirseği yırtılmış", mecazi anlamı "düzeni bozuldu, dağıldı" anlamına gelen "*out of elbow*" deyişiyle Elbow adı üzerinde söz oyunu yapılmaktadır. (ç.n.)

ANGELO

İyi de siz kimsiniz?

ELBOW

O mu efendim? Aracıdır, kötü kadınları pazarlayan genelevde az buçuk söz sahibidir. Yanında çalıştığı kadının kenar mahalledeki evlerini yıkmışlar, ama kadın bunların hamam olduğunu iddia etmiş, bana kalırsa, ikisi de aynı kapıya çıkar.

ESCALUS

Nereden duydun bütün bunları?

ELBOW

Karımdan efendim, dünya ahret kötüye kullandığım karımdan –

ESCALUS

Karından mı? Nasıl yani?

ELBOW

Evet efendim, Tanrı'ya şükürler olsun, namuslu bir kadındır.

ESCALUS

Namuslu olduğun için mi onu kötüye kullandın?

ELBOW

Şunu da söyleyeyim efendim, ben kendimi de kötüye kullanıyorum. O ev, genelev olmasaydı, o sürtük de böyle genel bir şekilde yaşamazdı, orası yaramaz bir evdir, o kadar.

ESCALUS

Peki, sen bunu nerden biliyorsun bekçi efendi?

ELBOW

Saygıdeğer efendim, bizzat karım sayesinde; o da öteki karılar gibi kendini kötüye kullandırsaydı, zina, günah ve tüm pislikler için suçlanabilirdi.

ESCALUS

O kadının kışkırtması ile mi?

ELBOW

Evet efendim, Bayan Overdone'ın kışkırtmasıyla; ama karım bu herifin suratına tükürdü ve reddetti.

POMPEY

Yüce efendim, yüksek izninizle, iş böyle değil.

ELBOW

Kanıtla öyleyse, eğer onurlu bir adamsan, bunu buradaki düzenbazların önünde kanıtla.

ESCALUS

(*Angelo'ya.*)

Kelimeleri ne kadar yanlış kullandığını görüyor musunuz?

POMPEY

Efendim, kadının karnı burnunda geldiğinde, hâşâ huzurunuzdan, aşerdiğini anladım, haşlanmış erik* istiyordu. Ama efendim evde sadece iki tane kalmıştı. Tesadüfe bakın hele. O ikisi meyve tabağında duruyordu. Üç penilik bir tabak işte; yüce efendilerim böyle tabakları görmüşlerdir, Çin porseleni değil, ama kötü de sayılmazlar.

ESCALUS

Tamam tamam, sadede gel, bırak şu tabakları bir yana.

POMPEY

Elbette efendim, zaten önemli de değil, siz haklısınız; sadede geleyim. Dediğim gibi efendim, Bayan Elbow'un gebeliği ilerlemişti, göbeği şişmişti ve haşlanmış erik için aşeriyordu; dediğim gibi, tabakta sadece iki erik kalmıştı. İşte bu Bay Froth, burada duran şu adam kalanları yedi, dediğim gibi, yediklerinin parasını da dürüstçe ödedi – takdir edersiniz ki sayın Froth, size o paranın üstünü geri veremezdim, değil mi?

FROTH

Elbette hayır.

POMPEY

Tamam öyleyse! Sonra efendim, eğer hatırlarsanız, o eriklerin çekirdeklerini kıtırdatıyor, atıp tutuyordunuz.

---

* Zührevi hastalıkları iyileştirici etkisi olduğuna inanıldığından randevu evlerinin salonunda konuklar için bir tabak erik bulundurulurdu. Elizabeth dönemi İngilizcesinde genelev, randevu evi anlamına gelen "*stew*" ve haşlama anlamına gelen "*stewed*" kelimelerinden yararlanılarak sözcük oyunu yapılmaktadır. (ç.n.)

FROTH

Gerçekten de kıtırdatıyordum.

POMPEY

Bu da tamam! Size şunu diyeyim, ama unutmayın, bu meyve sizin de çok iyi bildiğiniz hastalığı iyileştirir, ama perhiz için de gayet iyidir, dediğim gibi –

FROTH

Bunların hepsi doğru.

POMPEY

Eh iyi öyleyse, dediğim –

ESCALUS

Bana baksana sen, can sıkıcı avanak! Sadede gel, sadede. Elbow'un karısına ne oldu ki bize şikâyete geldi? Hadi artık ona ne yaptılarsa ben de –

POMPEY

Siz yüce efendim, siz hiç yapamazsınız.

ESCALUS

Öyle demek istemedim.

POMPEY

Ama efendim, izniniz olursa, zaten er geç yapacaksınız. Şimdi lütfen efendim, şu Bay Froth suratına iyice bakın yılda seksen sterlin* kazanan bu adamın babası Ermişler Yortusu'nda öldü – Öyle değil mi Bay Froth?

FROTH

Yortu arifesiydi.

POMPEY

Pekâlâ, her neyse; şimdi sadede geleceğimi umuyorum. Bu adam, efendim, dediğim gibi alçak bir koltukta oturuyordu – Salonun adı Üzüm Salkımı'ydı, değil mi? Siz de çok memnun görünüyordunuz.

FROTH

Evet, severim, çünkü herkese açıktır ve kış günleri sıcak olur.

---

* Seksen sterlin o dönemde standardın biraz üstünde yaşamaya elverişli bir gelirdir. (ç.n.)

POMPEY

Evet, evet, çok iyi. Elbette sadedi bulacağız.

ANGELO

Rusya'nın uzun, beyaz geceleri gibi,
Bu da uzadı gitti. Ben gidiyorum.
Sizi davanızla baş başa bırakıyorum.
Dilerim, bunların hepsini kamçılatmak için
Yeterli neden bulursunuz.

ESCALUS

Ben de daha azını düşünmedim. İyi günler, lordum.

(*Angelo çıkar.*)

Hadi artık, efendi, Elbow'un karısına ne oldu? Şunu doğru dürüst anlat.

POMPEY

Doğru dürüst mü, efendim. Elbow'un karısına doğru dürüst bir şey olmadı.

ELBOW

Yalvarırım yüce efendim, karıma ne yaptığını bu adama sorun.

POMPEY

Yalvarırım yüce efendim, bana sorun.

ESCALUS

Pekâlâ, soruyorum işte: Bu bey o kadına ne yaptı?

POMPEY

Ben de yalvarırım, efendim, şu adamın suratına bakın. Bay Froth suratınızı efendimize çevirsene; bunun iyi bir nedeni var. Yüce efendimiz bu suratı iyice belledi mi?

ESCALUS

Evet, evet gördük, belledik.

POMPEY

Yok yok, bu suratı iyice hatırlamalısınız.

ESCALUS

Tamam efendim, gördüm dedim ya!

POMPEY

Yüce efendim bu suratta bir muzırlık görüyorlar mı?

ESCALUS

Hayır.

POMPEY

Kutsal kitap üzerine yemin ederim ki, Bay Froth'un en çirkin tarafı suratı olduğuna göre, bu suratla bekçinin karısına nasıl zarar verebilir? Kararı yüce efendimize bırakıyorum.

ESCALUS

Haklı gibi, sen buna ne diyorsun?

ELBOW

Önce şunu söyleyeyim, demek orası çok sayılan bir ev; bu da sayılan bir herif, patroniçesi de sayılan bir karı.

POMPEY

Elimi basarım efendim, karısı da hepimizden daha çok sayılan biridir.

ELBOW

Düzenbaz herif, yalan söylüyorsun; iftiracı alçak düzenbaz! Karım zamanında herkes tarafından sayılmıştır.

POMPEY

Efendim, karısı daha evlenmeden bu herif tarafından sayılmıştır.

ESCALUS

Hangisini aramamız daha akıllıca olur, adaleti mi, günahı mı?* Bu doğru mu?

ELBOW

Seni alçak! Seni düzenbaz! Seni yamyam herif seni! Evlenmeden önce de ona saygılarımı sundum. O bana ben ona saygı duydum diye, yüce efendimiz beni dük hazretlerinin zavallı bir görevlisi sanmasınlar. Hadi kanıtla bakalım alçak yamyam, yoksa yumruklarım seni.

ESCALUS

Eğer o seni yumruklarsa, sen de onu ayıplarsın herhalde.

---

* Ortaçağ töreci oyunlarda adalet ve günah iki önemli tipti. Günah aynı zamanda oyunların komik tipiydi. (ç.n.)

ELBOW

Meryem adına, bunun için size teşekkür ederim, yüce efendim. Siz emredin, ben de bu serseriye ne isterseniz yapayım.

ESCALUS

Doğrusu bekçi efendi, madem öğrenmek istediğin bazı iftiraları var, eğer öğrenebilirsen tabii, sen öğreninceye kadar bırak bu sefil haliyle dolaşıp dursun.

ELBOW

Meryem hakkı için, yüce efendime teşekkür ederim.

(*Pompey'e.*)

Gördün mü işte sefil düzenbaz, gördün mü başına neler geldi. Efendimiz seni böyle yaşamaya mahkûm etti.

ESCALUS

(*Froth'a.*)

Sen nerde doğdun?

FROTH

Burada, Viyana'da efendim.

ESCALUS

Yılda seksen sterlin kazanıyorsun, öyle mi?

FROTH

Evet, izninizle kazanıyorum efendim.

ESCALUS

Demek öyle.

(*Pompey'e.*)

Sen ne iş yapıyorsun beyim?

POMPEY

Uşağım efendim, zavallı bir dulun hizmetlisiyim, servis yaparım.

ESCALUS

Hizmet ettiğin kadının adı ne?

POMPEY

Bayan Overdone.

ESCALUS

Bu kadın kaç kere evlenmiş?

POMPEY

Dokuz efendim; sonuncusunda pes etti.

ESCALUS

Dokuz ha!

(*Froth'a.*)

Siz bayım, yaklaşın bana. Bay Froth uşaklarla arkadaşlık etmemenizi dilerim. Böyleleri sizi uçuruma, hatta darağacına bile sürükler. Hadi gidin şimdi, bir daha gözüm görmesin sizi.

FROTH

Minnettarım, yüce efendim. Ben asla öyle yerlere ayak basmazdım, ama kader beni sürükledi.

ESCALUS

Bir daha sürüklemesin Bay Froth, güle güle.

(*Froth çıkar.*)

Şimdi sen yaklaş bakalım efendi. Senin adın ne?

POMPEY

Pompey.

ESCALUS

Başka?

POMPEY

Otlakçı serseri.

ESCALUS

Çok doğru, en büyük tarafın da otlakçı serseriliğin. Öyleyse sen en hayvani anlamıyla Büyük Pompey'sin. Uşak kılığına bürünüp biraz da muhabbet tellallığı da yaparsın, öyle değil mi? Hadi, doğruyu söyle, senin için daha iyi olur.

POMPEY

Doğrusu, efendim, yaşamaya çalışan zavallı biriyim.

ESCALUS

Hayatını nasıl kazanmak isterdin Pompey? Kadın satarak mı? Peki, içinde bulunduğun ticaret hakkında ne düşünüyorsun? Sence yasal bir iş mi bu?

POMPEY

Yasalar izin verdiği sürece, evet efendim.

ESCALUS

Ama yasalar artık izin vermeyecek Pompey, Viyana'da buna izin yok.

POMPEY

Yüce efendim, kentteki bütün gençlerin hadım edilip toplarının alınacağını mı ima ediyorlar?

ESCALUS

Hayır Pompey.

POMPEY

Doğrusu efendim, benim naçizane fikrime göre bu gidişle öyle olacak. Yüce efendimiz şu orospularla çapkınları hallederlerse, bizim takımdan korkmaya gerek kalmayacaktır.

ESCALUS

Yeni emirler geliyor, sana söyleyeyim sonunda keller kesilecek, sorumlular asılacak.

POMPEY

Bundan dolayı herkesi asıp keseceksеniz, on yıla kalmaz resmi emirle döllenmeyi emredip başka kelleler de isteyeceksiniz. Eğer bu yasa Viyana'da on yıl dayanabilirse, Viyana'nın en güzel evini kiralar, üç peniye köpekler gibi ulurum. Eğer ömrünüz vefa ederse, Pompey söylemişti diyeceksiniz.

ESCALUS

Kehanetine ve tavsiyene teşekkür ederim Pompey. Benim de sana tavsiyem, bir daha önüme gelip de herhangi bir şekilde şikâyette bulunduğunu görmeyeyim. Eğer görürsem, eşek sudan gelinceye kadar dövdürtürüm; daha basit söyleyeyim, seni öyle bir kırbaçlatırım ki yerinden kalkamazsın. Hadi şimdi güle güle.

POMPEY

Bu önemli tavsiyeniz için ben de size teşekkür ederim yüce efendim –

(*Kendi kendine.*)

Ama zevk ve para daha gerçek olduğu için ben yine de onun peşinden gideceğim. Kırbaçlanmak mı? Yok efendim, arabacı kadidi çıkmış beygirini kırbaçlasın; cesur yürekler kamçıyla dönmez yolundan.

(*Çıkar.*)

ESCALUS

Gelin, yaklaşın biraz Bay Elbow. Kaç yıldır bekçilik yapmaktasınız?

ELBOW

Yedi buçuk yıldır efendim.

ESCALUS

Tavır ve hareketinizden uzun zamandır bu işi yaptığınızı anladım. Hepsi yedi yıl mıydı?

ELBOW

Buçuğu da var efendim.

ESCALUS

Vah vah, sizin için epey zor olmalı; durmadan sizi nöbete koymakla yanlış yapmışlar. Bölümünüzde bu işi yapacak yeterli sayıda adam yok mu?

ELBOW

İnanın efendim, çoğu bu görev için pek hevesli değiller. Onlara nöbet sırası gelince onlar da bana devrediyorlar; elbette ben de bunun karşılığında birkaç peni kazanıyorum.

ESCALUS

Bana bak, tanıdıklarından bu işe en yatkın altı yedi kişinin adını bana getir.

ELBOW

Efendimizin evine mi?

ESCALUS

Evet, evime, uğurlar olsun.

(*Elbow ve muhafızlar çıkarlar.*)

Saat kaç oldu?

YARGIÇ

On bir efendim.

ESCALUS

Evime gidelim, birlikte yemek yeriz.

YARGIÇ

Teşekkür ederim, memnuniyetle.

ESCALUS

Şu Claudio'nun öleceğini düşünmek kahrediyor beni.
Ama çaresi de yok.

YARGIÇ

Lord Angelo da insafsız.

ESCALUS

Ama gerekli. Merhametten maraz doğar derler;
Bağışlamak her zaman ikinci bir acıyı besler.
Yine de – zavallı Claudio! Çaresi yok bunun.
Gidelim, efendim.

(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Zindancı ile bir hizmetli girer.*)

HİZMETLİ

Bir görüşmesi var, bitince hemen gelir.
Geldiğinizi haber vereyim.

ZİNDANCI

Lütfen.

(*Hizmetli çıkar.*)

Her şey onun elinde, belki döner kararından.
Yazık sanki kâbus yaşıyor genç adam!
Her türde, her yaşta insan bu suçu işliyor,
Ama bu yüzden onun ölmesi gerek.

(*Angelo girer.*)

ANGELO

Şimdi ne var Zindancı?

ZİNDANCI

Claudio'nun yarın sabah ölmesini emretmiş miydiniz?

ANGELO

Sana daha önce söylemedim mi? Emir vermedim mi ben?
Neden tekrar soruyorsun?

ZİNDANCI

Acaba aceleye mi getiriyorum diye düşündüm.
Yanılıyorsam düzeltin, çok infaz gördüm,
İnfazdan sonra kararından dolayı pişman olanı da.

ANGELO

İşine bak sen. Benim işime de karışma,
İşini yapamayacaksan, çekil git,
Sensiz de bu işin üstesinden pekâlâ gelebiliriz.

ZİNDANCI

Yüce efendimden bağışlanmamı dilerim.
İnleyip ağlayan Juliet için efendim, ne yapılmalı?
Çok yakında doğuracak.

ANGELO

Onu uygun bir yere götürün, hem de çabuk.

(Hizmetli girer.)

HİZMETLİ

Efendim, mahkûmun kız kardeşi geldi,
Sizinle görüşmek istiyor.

ANGELO

Kız kardeşi de mi varmış?

ZİNDANCI

Evet, yüce efendim, çok erdemli bir kız,
Rahibe olarak manastıra kapanacaktı, belki de kapanmıştır.

ANGELO

Pekâlâ, bırakın gelsin.

(Hizmetli çıkar.)

Zinacı kadının götürülmesine göz kulak olun.
Ona kaba saba değil, nazik davransınlar,
O konuda emrimi sonra vereceğim.

(Lucio ve Isabella girerler.)

ZİNDANCI

İzninizle efendim.

ANGELO

Biraz bekle.

(*Isabella'ya.*)

Hoş geldiniz! Nedir istediğiniz?

ISABELLA

Çok üzüntülüyüm yüce efendimiz,
Minnettar kalırım beni dinlerseniz.

ANGELO

Olur, nedir derdiniz?

ISABELLA

En çok tiksindiğim bir günah var ortada,
Bu günahın cezalandırılması en büyük isteğim;
Bunun bağışlanması için rica etmemeliyim,
Etmemeliyim biliyorum, ama etmek zorundayım,
Etmek ve etmemek arasında bir savaş sürüyor içimde.

ANGELO

Sizi dinliyorum.

ISABELLA

Ölüme mahkûm edilen bir ağabeyim var.
Yalvarırım size, günahını cezalandırın
Ama ağabeyimi değil.

ZİNDANCI

(*Kendi kendine.*)

Tanrı sana ikna gücü versin!

ANGELO

Günahı cezalandıracağım da, onu yapanı değil?
Suç işlenmeden önce, yasa cezasını belirtmiştir.
Benim işim ise sadece yasayı uygulamaktır,
Yasada belirtilen cezayı uygulamak için de
Suçu işleyeni cezalandırmak gerekir.

ISABELLA

Yasalar adil, ama acımasız!

Demek artık ağabeyim olmayacak.
Tanrı yardımcınız olsun?

LUCIO

(*Isabella'ya fısıldıyarak.*)
Bu kadar çabuk pes etmeyin, yalvarın, ısrar edin,
Önünde diz çökün, eteklerine kapanın.
Böyle buz gibi olmaz; eğer hedefe varmak istiyorsanız,
Daha istekli olmalısınız. Hadi, yapın dediğimi.

ISABELLA

Mutlaka ölmesi mi gerekir?

ANGELO

Genç bayan, çaresi yok bunun.

ISABELLA

Sizin onu bağışlayacağınızı umuyordum,
Tanrı da, insan da merhametten pişmanlık duymaz.

ANGELO

Bağışlamayacağım.

ISABELLA

Bağışlamak isteseydiniz bağışlayabilir miydiniz?

ANGELO

Bakın, bağışlamak istemediğimi bağışlayamam ki.

ISABELLA

Sizin yüreğiniz de benimki gibi acıyla dolsaydı,
Bağışlardınız, kimse de zarar görmezdi.

ANGELO

Artık çok geç, cezası kesinleşti.

LUCIO

(*Isabella'ya fısıldayarak.*)
Hâlâ buz gibisiniz.

ISABELLA

Çok geç, öyle mi? Hiç sanmıyorum
İzin verirseniz birkaç sözüm var size
Hiçbir törensel şatafat ne büyüklere özgüdür
Ne kral tacına, ne bir vekilin kılıcına

Ne yüksek rütbelinin asasına
Ne de yargıcın cüppesine;
Bunların hiçbiri merhametin verdiği yüce duyguyu
Tattıramaz insana.
Kardeşim sizin yerinizde olsaydı,
Siz de onun yerinde,
Siz de onun gibi kazara günah işleyebilirsiniz,
O sizin gibi katı davranmazdı.

ANGELO

Rica ederim gidin artık.

ISABELLA

Sizin gücünüz bende olsaydı, öteki dünyaya bile giderdim,
Siz Isabel olsaydınız; böyle olabilir miydi acaba?
Hayır, o zaman yargıç olmakla,
Mahkûm olmanın anlamını size açıklardım.

LUCIO

(*Isabella'ya fısıldayarak.*)
Şimdi can alıcı, noktayı buldunuz.

ANGELO

Kardeşiniz adalete teslim edilip cezalandırılmıştır,
Boşuna nefes tüketiyorsunuz.

ISABELLA

Yazık yazık! Bir zamanlar, Hıristiyanlıktan önce
Birçok insan da cezalandırılmıştı,
Yüce İsa gücünün verdiği fırsatla bunun önlemini aldı.
Bütün yargıçların üstünde olan İsa
Sizin gibi katı ve hoşgörüsüz olsaydı
Ne olurdu, düşünebiliyor musunuz?
Bunu düşünün ve yenilenmiş bir insan gibi
Merhamet sözü dökülsün dudaklarınızdan.

ANGELO

Yeter, güzel kız.
Ağabeyinizi mahkûm eden ben değilim, yasalar;
Benim akrabam, kardeşim ya da oğlum olsaydı bile

Aynı şekilde cezalandırılacaktı.
Yarın da infaz edilecek cezası.

ISABELLA

Yarın mı? Bu kadar çabuk – Bağışlayın onu,
onu bağışlayın!
Ölmeye hazır değil henüz.
Zamanı gelince kesiyoruz tavuğumuzu bile;
Tanrı'ya kendi bencilliklerimizden
Daha az mı saygı göstereceğiz?
Yüce, merhametli efendim bir daha düşünün.
Onun işlediği suçtan kim öldü ki?
Cümle âlem yapıyor o suç dediğiniz şeyi.

LUCIO

(*Isabella'ya fısıldayarak.*)
Diline sağlık.

ANGELO

Yasalar ölmemişti, uykudaydılar sadece.
Suçlular baştan cezalarını bulsalardı
Kimse cesaret edemezdi bu haltı yemeye.
Yasalar artık uyandı,
Kaydediyor olan biteni ve bir kâhin gibi
Geleceğin kötülüklerini gösteren cam küreye bakıyor,
Ya şimdi olmaktadır ya gözden kaçmıştır
Ya da kuluçka dönemini bitirip doğmuş,
Olmak üzere sırasını beklemektedir.
Bunların yaşatmamak için
doğmadan ezmek gerek başlarını.

ISABELLA

Ama biraz da merhamet gerek.

ANGELO

Adaleti yerine getirdiğimde gösteriyorum merhametimi,
Başkalarına acı verdikten sonra cezasız bırakılan suçlularla
Birlikte yaşamak zorunda kalan
Tanımadığım o masumlara merhamet gösteriyorum.
Gerçeği kabul edin, sakin olun, ağabeyiniz yarın ölecek.

ISABELLA

Demek bu cezayı veren ilk siz oluyorsunuz,
Bunun ilk acısını çeken de ağabeyim ha!
Vay vay, böyle bir dev gücüne sahip olmak
Ne müthiş bir şeymiş, ama
Bu gücü bir dev gibi kullanmak da o kadar zorbaca.

LUCIO

(Isabella'ya fısıldayarak.)

Çok iyi söylediniz.

ISABELLA

Kendilerini dev aynasında görenler
Jüpiter gibi gürleyebilselerdi,
Jüpiter'in huzuru kaçmaz mıydı?
Önüne gelen değersiz küçük görevliler
Ona bağışlanan cenneti gürültü koparmak için kullanırlar,
Başka bir şey için değil!
Merhametli Tanrım,
Sen elindeki keskin ve kükürtlü okunla
Narin menekşeler yerine, güçlü meşeleri ikiye ayırırsın.
Ama insan, kibirli insan, geçici bir yetki kazandı mı,
Emin olduğu şeyde çok cahil olduğu halde,
Kırılgan varlığıyla öfkeli bir maymun gibi,
Ve Tanrı'nın gözleri önünde
Öyle akıl almaz, budalaca eylemlere girişir ki,
Ağlatır melekleri;
Eğer onlar da bizim gibi olsalardı
Ölümlülerin budalalığına kahkahalarla gülerlerdi.

LUCIO

(Isabella'ya fısıldayarak.)

Evet işte böyle; üstüne üstüne gidin,
Yumuşuyor, hissediyorum, yelkenleri suya indirecek
az sonra.

ZİNDANCI

(Kendi kendine.)

Tanrı'ya yalvarırım, kız kazansın.

ISABELLA

Başka insanları kıyaslayamayız kendimizle.
Büyük adamlar alay edebilirler kutsal kişilerle,
Ama küçüksen eğer, çirkin bir ağzı bozukluktur sadece.

LUCIO

(*Isabella'ya fısıldayarak.*)
Doğru yoldasınız, devam edin.

ISABELLA

Bir subay küfretti mi göz yumulur,
Ama sıradan bir askerse cezayı gerektirir.

LUCIO

(*Isabella'ya fısıldayarak.*)
Nerden biliyorsun bütün bunları? Hadi, devam.

ANGELO

Bunları niçin bana söylüyorsunuz?

ISABELLA

Çünkü yetkili olanlar da sıradan insanlar gibi yanılabilir,
Ama dıştaki yanlışın kabuğunu soyan derdin devası
içinde gizlidir.
Derinlere inin ve danışın yüreğinize,
Ne diyor yüreğiniz ağabeyimin günahı için;
Bunun doğal bir kabahat olduğunu itiraf ediyorsa,
O zaman dile getirmeyin yüreğinizin sesini
Ağabeyimin hayatını karartacak sözlerle.

ANGELO

(*Kendi kendine.*)
Öyle mantıklı şeyler söylüyor ki,
Bir anda duygularımı kamçılayıverdi.*
(*Isabella'ya.*)
Artık gidin. Güle güle.

---

* Bu tümcede Shakespeare "*sense*" sözcüğüyle iki farklı anlam getirmiş,biri "mantıklı, anlamlı", öbürü "şehvet duyguları" Böylece, hem "söyledikleri o kadar mantıklı ki beni düşünmeye sevk etti", hem de "cinsel isteğin doğal olduğunu söylemesi benim aynı duyguları duymama neden oldu." deniyor. Angelo, bu sözlerle kendi cinsel duyguları ile Claudio'nun duyguları arasında bir paralellik kuruyor. (ç.n.)

ISABELLA

Soylu efendim, lütfen benden kaçmayın.

ANGELO

Bunu düşüneceğim. Yarın tekrar gelin.

ISABELLA

Dinleyin, size karşılığını vereceğim, iyi efendim
Lütfen dönün bana doğru.

ANGELO

Ne? Karşılığını mı vereceksiniz?

ISABELLA

Evet, Tanrı'nın armağanıyla.

LUCIO

(Isabella'ya fısıldayarak.)

Eğer böyle demeseydin her şey berbat olacaktı.

ISABELLA

Sadece aptalların değer verdiği altınla
Ya da herkes için geçici bir değeri olan mücevherle değil,
Masum yüreklerin, oruç tutan bakirelerin,
kutsal rahibelerin
Gün doğmadan Tanrı katına ulaşacak gerçek dualarıyla
Ödeyeceğim bir minnet borcu bu.

ANGELO

Peki, yarın gelin.

LUCIO

(Isabella'ya fısıldayarak.)

Tamamdır, her şey yolunda, gidelim.

ISABELLA

Tanrı efendimizi korusun.

ANGELO

(Kendi kendine.)

Amin.
Beni kendine çeken şeyle dualar kesişiyor.

ISABELLA

Yarın kaçta huzurunuzda olayım?

ANGELO

Öğleden önce herhangi bir saatte.

ISABELLA

Tanrı efendimizi korusun.

(Angelo dışında herkes çıkar.)

ANGELO

Senden de, erdemlerinden de Tanrı beni korusun!
Neler oluyor bana? Nedir bu halim?
Günah onun mu, yoksa benim mi?
Baştan çıkaran mı, yoksa baştan çıkan mı daha günahkârdır?
Hayır, kızın günahı yok; baştan çıkarmak değildi niyeti;
Sorun bende. Güneş altındaki menekşe* nasıl çiçek değil de,
Ceset gibi kokuyorsa, erdemleri de öyle çürütüp attı beni.
Alçakgönüllülük, dişilikten daha çok akıl çelici olabilir mi?
Bunca zamanı üretmeden geçirdikten sonra
Korunduğumuz kutsal yeri yıkıp
Oraya mı boşaltacağız kötülüklerimizi?
Ayıp ayıp ayıp! Ne oluyor sana, nesin sen Angelo?
Onu iyi yapan şeyler için mi arzuluyorsun onu
Böyle utanç verici bir biçimde? Bırak yaşasın kardeşi!
Yargıçlar hırsızlık ediyorsa, hırsızlara hak vermek gerekmez mi?
Ne, yoksa âşık mı oldum ona? Bir daha duysam sesini diyorum,
Gözlerine dalıp şenlenmek istiyorum.
Yoksa bu gördüğüm bir düş mü? Ah kurnaz şeytan,
Bir ermişi başka bir ermişin oltasındaki yemle avlıyorsun!**

---

* Menekşe alçakgönüllüğü ve saflığı simgeleyen bir çiçektir. Çok sıcak, güneşli havalarda kötü kokar. (ç.n.)

** Halk arasındaki söylenceye göre, şeytan, güzel ve erdemli bir kız kılığına girip ermişleri avlarmış. Angelo'nun bundan sonra söyledikleri onun korkunç bir paradoksun içine düştüğünü gösteriyor; o kılık değiştirmiş bir şeytan tarafından baştan çıkarılmamıştır. Hiçbir şeyin farkında olmayan erdemli ve namuslu bir kıza kapılmıştır. Angelo'yu çeken onun erdemli bir bakire oluşudur. (ç.n.)

Erdemi severek günaha girmek en tehlikelisi.
Cinselliğini ve bütün hünerlerini kullanan hiçbir fahişe
Bu erdemli bakire kadar
Beni bu hale düşürüp kanımı kızıştıramazdı.
Bugüne kadar bu duruma düşen bir erkeğe gülerdim,
Nasıl bu duruma düşebilir diye hayret ederdim.
(*Çıkar.*)

3. Sahne

(*Rahip kılığına bürünmüş Dük ile Zindancı girerler.*)

DÜK

Selam size zindancı – buradaki görevli sizsiniz sanırım.

ZİNDANCI

Evet, zindancı benim. Bir isteğiniz mi var aziz peder?

DÜK

Hayırseverliğe ve kutsal mezhebime bağlı olarak
Bu zindanın dertli sakinlerine yardım etmeye geldim.
Onların yurttaşlık haklarını gözeterek izin ver onları görmeme,
Ve onların suçlarının ne olduğunu bana söyle,
Söyle ki, ruhlarını uygun bir biçimde rahatlatayım.

ZİNDANCI

Daha fazlasını yapardım, eğer onlar için daha fazlası gerekseydi.
(*Julietta girer.*)
İşte bakın, zindanımda yardımınıza muhtaç bir hanım,
Anlık bir rüzgâra kapılıp gençlik ateşiyle itibarını kaybetmiş.
Karnında bebeği var, bebeği yapan genç de
Ölüme mahkûm edildi bir daha yapmasın diye.

DÜK

Ne zaman idam edilecek?

ZİNDANCI

Sanırım yarın.

(*Kıza.*)

Hazırlanmanızı istedim,

Kalın biraz, peder size doğru yolu gösterecek.

DÜK

Günahın neyse güzel kız, pişmanlık göster.

JULIETTA

Pişmanım ve bu utanca dayanmaya çalışıyorum.

DÜK

Vicdanını sorguya çekmeyi öğreteceğim sana.
İster sağlıklı ister sağlıksız olsun,
Nedamet getirmeni sağlayacağım.

JULIETTA

Seve seve öğrenirim.

DÜK

Sana kötülük yapan adamı seviyor musun?

JULIETTA

Evet, ona kötülük yapan kadını sevdiğim kadar.

DÜK

O zaman bu büyük günahı karşılıklı işlediniz.

JULIETTA

Anlaşarak yaptık.

DÜK

Demek senin günahın onunkinden daha ağır.

JULIETTA

İtiraf ediyorum ve pişmanlık duyuyorum peder.

DÜK

Pişmanlık duymalısın, evladım. Ama pişman olman
Ve günahından utanman iyiye işaret.
Nedamet bizi kendimize götürür, cennete değil,
Bu da Tanrı'yı sevdiğimiz ve onun cezasından korktuğumuz için
Bize günahtan uzak durmayı öğretir –

JULIETTA

Günah işlediğim için pişmanım,
Utanabildiğim için seviniyorum.

DÜK

Öyle ol. Arkadaşın yarın ölecekmiş duyduğuma göre,
Şimdi ona gidiyorum manevi desteğimi vermeye
Tanrı seninle olsun; Benedicite.
(*Çıkar.*)

JULIETTA

Yarın mı ölecek! Ah acımasız yasa,
Gerçi bir hayat armağan etti bana,
Ama korkunç bir ölüm getirdim ben ona.

ZİNDANCI

Ne yazık ki öyle.
(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Angelo girer.*)

ANGELO

Ne zaman dua etmek ve düşünmek istesem,
Hiçbir şey düşünemiyorum, belli bir konu dışında.
Boş laflar ediyorum Tanrı'ya dualarımda,
Aklım sözlerimi dinlemiyor, takılıyor Isabel adına
Tanrı sözü ağzımdan düşmüyor ama
Durmadan onun adını mırıldanır gibiyim,
Yüreğimde kendi yarattığım bu günah güçlenip kabarıyor.
Güzel bir uğraş olduğu sık sık söylenen
Devlet işleri için yetiştirildim ben,
Ama o da benim için kuruyup tekdüze bir hal aldı;
Kimse duymasın, ama vakarım ile gurur duyarım.
Değişmek elimde olsa da,
Gereksiz bir tüy olup rüzgârda savrulsam.

Makamın, kuralların, kalıbın kıyafetinle
Ne kadar sıklıkla budalaları korkuya saldın,
Akılları ikiyüzlü, sahte görünüşünle kendine bağladın!
Sen kanlı canlı bir adamsın.
Şeytanın boynuzuna "iyi melek" diye de yazsan,
Şeytan yine şeytandır.
(*Bir hizmetli girer.*)
Ne var? Kim geldi?

HİZMETLİ
Isabel adında bir rahibe sizinle görüşmek istiyor.

ANGELO
Ona yolu göster.
(*Hizmetli çıkar.*)
Ah ulu Tanrım, niye kanım kaynamaya başladı böyle?
Sanki hazır olup asıl görevini yapacağı yerde,
Terk ediyor bedenimin her köşesini!
Şimdi bu yarı baygın halinle
Oynat da görelim budala kalabalığı,
Gelin, hepiniz yardımcı olun,
Beni hayatta tutan soluduğum havayı kesiyorlar sanki.
İyi niyetli kralın uyrukları olarak halk
İşini gücünü bırakıp dalkavukça sırnaşacağına
Şimdi göstersin bir türlü öğrenemediği sevgiyi.
(*Isabella girer.*)
Hoş geldiniz küçük hanım.

ISABELLA
Kararınızı öğrenmeye geldim.

ANGELO
(*Kendi kendine.*)
Duymak istediklerinizi söyleyebilseydim bende sevinecektim.
(*Isabella'ya.*)
Ağabeyiniz yaşayamaz.

ISABELLA
Yine de... Tanrı efendimizi korusun.

ANGELO

Yaşasaydı diyelim, sizin kadar, benim kadar
Gün gelip ölmesi gerekecekti yine de.

ISABELLA

Sizin emrinizle mi?

ANGELO

Evet.

ISABELLA

Peki ne zaman? Yalvarırım, söyleyin
Söyleyin ki bu süre içinde ruhu huzur bulsun.

ANGELO

Ah, şu utanç veren günahlara lanet olsun!
Doğadan çaldığı hayatı ona iade etmek,
Günahını bağışlamak daha iyi olurdu belki,
Ama Tanrı'nın bu nimetini edepsiz bir şehvet,
Yasaklı bir aşkla yaratmayı da bağışlamak aynı değil mi?
Bu yasal gebeliğin yerine sahtesini koymak,
Kalp para basmak kadar kolay olurdu.

ISABELLA

Tanrı'nın yasası böyle, kulun yasası değil.

ANGELO

Demek öyle? O zaman size zor bir soru sorayım.
Hangisini tercih ederdiniz,
Ağabeyinizin yasalar uyarınca ölmesini mi,
Yoksa bağışlanması için, onun o kıza yaptığı gibi,
O tatlı ahlaksızlığı kabul eder,
Bedeninizi vermeye razı olur muydunuz?

ISABELLA

İnanın efendim, ruhumu vermektense
Bedenimi vermeyi tercih ederdim.

ANGELO

Ben sizin ruhunuzdan söz etmiyorum.
Kaçınılmaz günahlar hesabı kabartsa da sonucu
değiştirmez.

ISABELLA
Ne demek istiyorsunuz?
ANGELO
Hayır, güvence veremem,
Dediğimin aksini de söyleyebilirim. Sorumu yanıtlayın.
Ben şu anda yasayı temsil ediyorum,
Ağabeyinizin hayatı üzerinde karar veriyorum;
Kardeşinizin hayatını kurtarmada
İşlenecek bir günah sevap sayılmaz mı acaba?
ISABELLA
Bu kararı verirseniz eğer,
Bütün kötülük benim ruhuma aksın,
Bu asla günah olmaz, sevap olur.
ANGELO
Karar vermemi istiyorsunuz, ama ruhunuza aktığı zaman,
Günahla sevabın yükü de bir olacaktır.
ISABELLA
Ağabeyimin hayatı için yalvarmam günahsa,
Tanrı bu yükü taşımamda yardım eder bana;
Eğer dileğimi kabul edip onu bağışlarsanız,
Ve buna günah diyorsanız, sabah duamda
Sizinkilerle birlikte, kendi günahlarımı da bağışlaması için
Yalvarırım yüce Tanrı'ya.
ANGELO
Durun, dinleyin biraz. Beni anlamıyorsunuz siz;
Ya aklınız ermedi dediklerime ya da kurnazsınız,
Sonra pişman olursunuz.
ISABELLA
Ben cahil bir kadınım efendim, kurnazlık benim işim değil,
Bu kadar işte benim aklım.
ANGELO
Akıl suça soyunduğunda çok parlak görünürmüş
Tıpkı kara maskeyle* korunan güzelliğin

* O dönemde, beyaz ten moda olduğundan soylu kadınlar, yüzleri güneş yanığından korumak için siyah maskeler takarlardı. (ç.n.)

Maskesiz güzellikten daha çekici olduğu gibi.
Sizinle açık konuşayım, ağabeyiniz ölecek.

ISABELLA
Evet.

ANGELO
Suçunun ne olduğunu biliyorsunuz.
Bu suçun cezası da idamdır.

ISABELLA
Doğru.

ANGELO
Ağabeyinizi kurtarmanın hiçbir yolu olmadığını kabul edin–
Onun bundan kurtulması için hiçbir çözüme razı değilim –
Tek bir çözüm dışında: diyelim ki,
Yargıcın kararını etkileyecek yüksek makamdaki biri,
Sizi, yani mahkûmun kız kardeşini arzuluyor,
O kişi ağabeyinizi kimsenin başaramayacağı
Yasanın bağlayıcı kurallarından ve kelepçelerinden kurtarabilir;
Yeter ki ona açın bedeninizin hazinelerini,
Ya kendinizi bu adama teslim edersiniz ya da ağabeyiniz ölecek;
Ne yapardınız?

ISABELLA
Kendim için yapabileceğimi ağabeyim için de yapardım;
Eğer ben ölüme mahkûm olsaydım,
Kamçı izlerini birer yakut damlası gibi taşırdım,
Günahın koynuna girmektense
O soğuk ölümün yatağına fırlatır atardım bedenimi.

ANGELO
Bu durumda ağabeyiniz ölecek.

ISABELLA
Bu daha değerli bir yol.
O adama bedenimi satıp yüzlerce kez ölmektense
Ağabeyimin bir kez ölmesi çok daha iyidir.

ANGELO

Siz de lanetlediğiniz o yasalar kadar
Acımasız davranmıyor musunuz?

ISABELLA

Namus pazarına çıkmakla kişisel bağışlama
Birbirinden çok farklı şeylerdir;
Yasal hoşgörünün hiçbir yakınlığı yoktur pişmanlıkla.

ANGELO

Siz yasaya zorbalık damgası vuruyorsunuz,
Ağabeyinizin günahına da delikanlılık çılgınlığı diyorsunuz.

ISABELLA

Özür dilerim efendimiz,
Çoğu kez söylemek istediklerimizi söyleyemeyiz;
Düşüncemizi tam olarak ifade edemeyiz.
Çok sevdiğim birinin iyiliği için
Benim de nefret ettiğim bir şeyi hoş gördüğüm olmuştur.

ANGELO

Hepimizin zaafları vardır.

ISABELLA

Eğer suç ortağı yoksa ve tek suçlu oysa
O zaman bırakın ölsün ağabeyim,
Senin zaafını da sahiplenip varisi olsun.

ANGELO

Kadınların da zaafı var.

ISABELLA

Evet, kendilerini seyrettikleri aynalar kadar
Kolay kırılır, tuzla buz olurlar.
Kadınlar? – Tanrı yardımcıları olsun!
Hep daha güçlü olan erkeklerin kazdığı tuzağa düşerler.
Yo, bizim zaafımız erkeklerden on kat daha fazladır,
Çünkü biz zayıf ve yumuşak huylu yaratılmışız,
Tatlı söze ne de çabuk kanarız.

ANGELO

Bence çok doğru

Kendi cinsiniz üzerine bu söyledikleriniz –
Tanrı bizleri o kadar da güçlü yaratmamıştır,
Çünkü günah karşısında sarsılıp rahatsızlık duymayız.
Sözlerinize güvenerek söylüyorum diyeceklerimi.
Kendiniz olun, yani kadın olun;
Fazlasını olmaya çalışırsanız, bir hiç olursunuz.
Eğer kadınsanız, ki öyle
Dış görünüşünüzden güzel bir kadın olduğunuz belli,
Kaderiniz olan zaafın kılığına bürünüp gösterin kadınlığınızı.

ISABELLA

Ben bir tek dilde konuşuyorum;
Yalvarırım efendim, siz de anladığım dilde konuşun.

ANGELO

Kısacası, sizi seviyorum.

ISABELLA

Ağabeyim de Julietta'yı seviyordu,
Siz bana şimdi bu yüzden ölecek diyorsunuz.

ANGELO

Ölmesi gerekmez Isabel, eğer aşkınızı bağışlarsanız.

ISABELLA

Mevkiinizden dolayı erdemli olma özgürlüğünüz var elbette,
Başkalarının erdeminden dem vuracak kadar da utanç verici.

ANGELO

İnanın bana, şerefim üzerime yemin ederim,
Amacımı içtenlikle anlatıyor sözlerim.

ISABELLA

Ha! Alçakça bir amaç için inanılması gereken küçük bir şeref.
İki yüzlü! İkiyüzlü! Gerçeği her yerde haykıracağım, benden sakın.
Eğer hemen şimdi ağabeyimin af emrini imzalamazsan
Bütün dünyaya senin ne mal olduğunu anlatırım.

ANGELO

Size kim inanır ki Isabel?
Benim lekesiz adım, sessiz ve sakin hayatım,
Size karşı vereceğim ifade, devlet katındaki yerim,
Suçlamalarınızdan daha ağır basar,
Kendi ifadenizin içinde boğulur gidersiniz,
Bir de iftiracı damgasını yersiniz.
İlk adımı attım, ama
Şimdilik gem vuruyorum tutkularıma.
Kabaran iştihamı doyurmanızı diliyorum;
Bütün utangaçlığınız ve geciktirme taktiğinizle
Ağabeyinize karşı acıma duygularımı yok etmemek için
Bırakın kendinizi kollarıma.
Arzularıma boyun eğip kurtarın ağabeyinizi,
Yoksa yalnızca ölmekle kalmaz,
Bana olan aksiliğiniz yüzünden
Uzun uzun işkence de görür.
Cevabınızı yarın verin bana,
Eğer hayır derseniz, şu anda beni çıldırtan ruh halimle,
Öylesine acımasız davranırım ki ona.
Size gelince, dilediğinizi söyleyin herkese,
Benim yalanlarım sizin doğrularınızı bastırır.

(*Çıkar.*)

ISABELLA

Kimlere şikâyet edebilirim? Etsem kim inanır ki bana?
Ah siz şom ağızlılar, siz suçlamak için de
Bağışlamak için de aynı dili kullanırsınız,
Yasayı istediğiniz gibi yorumlar, ona boyun eğersiniz,
Doğruyu ve yanlışı çıkarınıza göre kabul edersiniz!
Gidip ağabeyimi bulayım; gerçi kaynayan kanına yenik düşmüş,
Ama damarlarında onur dolaşır kan yerine,
Kız kardeşinin namusuna leke sürdürmektense,
Yirmi başı olsa yirmisini de uzatır idam kütüğüne.

Isabella namusunla yaşa, boyun eğ ağabeyinin ölümüne;
Namusum ağabeyimden daha değerli.
Ama söyleyeceğim ona Angelo'nun teklifini;
O zaman ölümü seçecek, huzura kavuşacak.

(*Çıkar.*)

III. Perde

1. Sahne

(*Rahip kılığında Dük, Claudio ile Zindancı girerler.*)

DÜK

Demek Lord Angelo'nun seni bağışlayacağını umuyorsun?

CLAUDIO

Çaresiz insanlar için tek ilaç umut etmektir,
Yaşamak için umutluyum, ama ölüme de hazırlıklıyım.

DÜK

Öleceğinin kesin olduğunu kabul etmelisin;
Bazen ölüm, bazen de yaşam tatlı gelir insana.
Pazarlığa otur yaşamla: De ki, seni kaybedersem,
Bu zaten aptalların korumak istediği şeydir yalnızca;
Sen ilahi emirlere amade geçici bir soluksun,
Bu bedene işkence edip durursun.
Sen yalnızca ölümün budalası* olursun.
Umutsuz bir şekilde ondan kaçmaya çabalarsın,
Ama yine de sürekli ona doğru koşmak zorundasın.
Soylu değilsin, çünkü sağladığın her şey
Basitliğin sütüyle beslenmiştir.

---

* Bu "Ölümün Dansı" resmine bir göndermedir. Burada soytarı ölümün kurbanıdır. Ama söz yalın biçimiyle, "ölüm tarafından aldatılıp budala yerine konmak." anlamına geliyor. (ç.n.)

Hele yiğit hiç değilsin, zavallı bir kurtçuk gördün mü
Korkudan betin benzin sapsarı kesilir.
En iyi dinlenme uykuyla gelir,
Uykudan daha korkunç olan ölümü
Hem davet eder hem de ondan korkarsın,
İkide bir uyanır, yaşıyor muyum diye sorarsın.
Sen kendine yetmezsin, çünkü toprağın ürettiği
Binlerce tahıldan yalnızca bir zerresin.
Mutlu değilsin, çünkü sende olmayana kavuşmak için
Didinir durursun.
Güvenilir değilsin, çünkü gökteki ayın durumuna göre,
Değişir, garip hareketlerde bulunursun.
Zengin olduğunu sansan da yoksulsun,
Çünkü sırtı altın ve gümüşle dolu bir eşek gibi
Bu ağır yükü taşıyarak götürsen bile,
Ölüm o yükü boşaltmasını iyi bilir.
Çocukların dışında dostun yoktur *senin*,
Sadece onlar "baba" deyip boyun eğer sana;
Senin ürettiğin o saf çocuklar bir gün gelir,
Gut, deri hastalığı ve grip oldun diye lanet etseler bile
Senin bir an önce ölmeni isteyeceklerdir.
Ne gençliğin vardır, ne de yaşın,
Yemek sonrası yaptığın bir şekerlemeden farksızdır zamanın,
O mutlu gençliğin dönüşür yaşlılığa;
Sanki o genç başkalarının yardımlarına muhtaç
Felçli bir ihtiyar gibidir;
Yaşlı ve zenginsen ne sıcaklığın kalmıştır
Ne sevgin, ne şehvetin, ne de güzelliğin
O zaman beş para etmez zenginliğin.
Öyleyse bu yaşamak tutkusu nedir?
Şu yaşam dediğimiz şey binlerce ölümü gizler;
Ama o korktuğumuz ölüm yaşamı dengeler.

CLAUDIO

Size teşekkür borçluyum.

Ben yaşamayı dilerken ölümü arıyormuşum meğer,
Ölümü ararken de yaşamı bulacağım.* Varsın gelsin
ölüm.

ISABELLA

(Dışarıdan.)

Merhaba! Tanrı sizleri korusun,
İyi dostlarınız olsun!

ZİNDANCI

Kim o? Gelin, iyi dileklerinizle hoş geldiniz.

DÜK

(Claudio'ya.)

Bayım, çok geçmeden yine geleceğim.

CLAUDIO

Çok teşekkür ederim aziz peder.

(Isabella girer.)

ISABELLA

Claudio ile görüşmek istiyorum.

ZİNDANCI

Elbette, buyrun. – Bakın bayım, kız kardeşiniz geldi.

DÜK

(Zindancı'ya.)

Baksanıza, bir şey söyleyeceğim –

ZİNDANCI

İstediğiniz kadar aziz peder.

DÜK

Konuştuklarını duyabileceğim bir yere gizle beni.

(Dük ve Zindancı çıkarlar.)

CLAUDIO

Kardeşim, iyi haberler getirdin mi bana?

ISABELLA

Evet, iyi haber dediğin neyse öyle, çok iyi, çok iyi.
Lord Angelo'nun Tanrı'yla işi var; bu yüzden

---

* "Yaşamını kurtarmaya çalışan onu yitirecektir. Ve benim için yaşamını yitiren onu kurtaracaktır." (Matta,10:39) (ç.n.)

Seni cennete acil elçi olarak göndermek niyetinde,
Oraya yerleşeceksin sonsuza dek kalmak üzere.
Hemen hazırlıklarını tamamlamalısın;
Yarın başlıyor yola çıkışın.

CLAUDIO

Hiç çare yok mu?

ISABELLA

Hayır, bir çare var: Başını kurtarır
Ama yüreğini ikiye böler, parçalar.

CLAUDIO

Yani ?

ISABELLA

Evet ağabey, yaşayabilirsin.
Yargıcının şeytanca bir merhameti var,
Eğer kabul edersen, hayatını bağışlayacak,
Ama seni prangaya vuracak ölümüne kadar.

CLAUDIO

Hayat boyu hapis mi yani?

ISABELLA

Evet, hayat boyu hapis; öyle bir tutsaklık ki,
Dünyanın neresine gidersen git,
Peşini bırakmayacak, sınırlar koyacak önüne.

CLAUDIO

Nasıl?

ISABELLA

Şöyle: Teklifini kabul ettiğin takdirde,
Onurunu derini yüzer gibi alacaklar üstünden
Onursuz, çırılçıplak kalacaksın.

CLAUDIO

Daha açık konuş.

ISABELLA

Senin için korkuyorum, Claudio,
Huzursuz bir yaşam içinde altı yedi kış görebilirsin,
Ama sonsuz bir onursuzluğa mahkûm olacaksın diye

Korkudan titriyorum. Ölümden korkuyor musun?
Ölüm dediğimiz acı veren farkındalık er geç beklenen
bir şey,
Bir devin ölmekten duyduğu acı,
Üstüne basıp öldürdüğümüz bir böcekten daha fazla değil.

CLAUDIO

Niye böyle utandırıyorsun beni?
Süslü sözlerle beni teselli ederek
Kararlılığımı mı sınıyorsun?
Öleceksem, karanlığı bir gelin sayıp karşılar,
Onu kollarımla sarar, bağrıma basarım.

ISABELLA

İşte şimdi ağabeyim gibi konuştun;
Bu haykıran ses babamızın mezarından kopup geldi,
Evet, ölmen gerek;
Alçakça bir yaşama boyun eğmeyecek kadar soylusun sen.
Şu aziz kılığına bürünmüş vekil,
Yüzündeki hiç değişmeyen ifadesi ve dikkatli
konuşmasıyla
Gençliğin kuş gibi kafasını koparırken
Atmacanın serçeye yaptığı gibi
Kirli arzularını gerçekleştirmek için tuzaklar hazırlıyor;
O bir şeytan; ruhu yüzüne vursa
Cehennem kadar karanlık bir çukur görürdün.

CLAUDIO

Vali Angelo mu?

ISABELLA

Valiymiş! Vali kılığına girmiş bir cehennem zebanisi
O lanet olası bedenini vali sıfatıyla saklayıp örtmüş!
Düşünebiliyor musun Claudio, ona bekâretimi vermem
şartıyla
Seni bağışlayacağını söyledi.

CLAUDIO

Aman Tanrım, olamaz.

ISABELLA
Evet, bağışlayacak seni, ona kendimi teslim etmem yeterli.
Söylemekten tiksindiğim şeyi
Bu gece istiyor benden, yoksa yarın öldürecek seni.
CLAUDIO
Böyle bir şey yapmayacaksın.
ISABELLA
Senin bağışlanman için hayatımı isteseydi benden
Bir an bile düşünmezdim inan.
CLAUDIO
Sağ ol, sevgili Isabella.
ISABELLA
Hazır ol Claudio, yarın sabah ölmen gerekiyor.
CLAUDIO
Evet. Yoksa sana karşı bir şeyler mi hissediyor?
Sevmese yasaya karşı gelip bunları yapmaya cesaret edemezdi!
Seni seviyor olmalı, günah olmayabilir
Ya da yedi ölümcül günahın en hafifi sayılabilir.
ISABELLA
Ne demek en hafifi?
CLAUDIO
Çok büyük bir günah olsa, akıllı geçinen bir adam o,
Bir anlık bir keyif için bunu göze alabilir mi?
Ah Isabel –
ISABELLA
Ağabey, neler söylüyorsun?
CLAUDIO
Ölüm korkunç bir şey.
ISABELLA
Onursuz yaşamak daha beter.
CLAUDIO
Ya ölmek, bir bilinmeyene gitmek,
Soğuk bir ceset olup kara toprakta yatmak ve çürümek?

O duyarlı sıcak hareket donar, bir çamur haline gelir;
O hayattan haz duyan can ateşli sellere kapılıp kavrulur
Ya da buz tutmuş, üşütücü kaburga yığınlarının üstüne
savrulur.
Görünmeyen fırtınalarda hapsolursun
Ve dinmeyen bir şiddetle dünyanın boşluğuna savrulursun.
Daha da kötüsü şu dizginlenemeyen kuşku dolu
düşünceler –
Dehşet verici. Şu dünyadaki en aşağılık yaşam bile,
Açlık, yaşlılık, hastalık, ıstırap ve mahpusluk,
Ölüm korkusu karşısında bir cennet sayılabilir.

ISABELLA
Yazık, yazık!

CLAUDIO
Sevgili kardeşim, bırak yaşayayım.
Ağabeyinin hayatını kurtarmak için işleyeceğin günah
Tanrı katında sevap hanesine yazılır.

ISABELLA
Düşüncesiz yaratık! İnançsız ödlek, onursuz sersem!
Günahımla mı hayat bulmak istiyorsun?
Öz kardeşinin utancından hayat bulmak
Kardeşinin bir tür ırzına geçmek değil mi?
Ne düşünmeliyim ki? Tanrı annemi korusun,
Annem her zaman dürüsttü babama karşı,
Böyle yanlış bir aşı yapılmış olamaz
Böyle bir çocuk asla onun kanıdan gelemez.
Nefret ediyorum senden, öl, geber!
Kaderine razı olman için yalvaracağım.
Ölmen için binlerce dua edeceğim,
Ama kurtulman için tek bir kelime etmeyeceğim.

CLAUDIO
Hayır Isabel, dinle beni –

ISABELLA
Yaklaşma, uzak dur benden!
Sen günahını bilerek işledin,

Fuhuşla zina senin üvey kardeşlerin.
Sana acıyan da sokak kadınıdır ancak,
En iyisi bir an önce ölmen.

CLAUDIO

Beni dinle Isabella –

(Rahip kılığında Dük girer.)

DÜK

Bir şey söylememe izin ver genç rahibe.

ISABELLA

Nedir istediğiniz?

DÜK

Bana biraz vakit ayırırsanız sizinle konuşacaklarım var. Söylediklerimi dinlerseniz bu sizin de hayrınıza olacak.

ISABELLA

Boşa geçirecek zamanım yok; zaten kendi yapacaklarım için epey ce geç kaldım. Ama bir kaç dakikamı ayırabilirim size.

DÜK

(Claudio'yu bir kenara çekerek.)

Oğlum, senin kız kardeşinle olan konuşmalarına kulak misafiri oldum. Angelo'nun kardeşine karşı kötü niyeti yoktu; makamı açısından kendi becerisini anlamak için yalnızca onun namusunu sınamak istedi. Kız kardeşin gerçekten erdemli bir genç kız olduğu için onu reddetmiş, bu da onu ziyadesiyle memnun etmiştir. Angelo bana gelip günah çıkartır. Olan bitenden haberim var; bu yüzden kendini ölüme hazırlamalısın. Onun için aklını başına topla, boş yere umuda kapılma, çünkü yarın ölmen gerekiyor. Dizlerinin üstüne çök, dua et ve hazırlan.

CLAUDIO

İzin verin kardeşimden özür dileyeyim. Yaşama bağlılığım aklımı başımdan aldı, şimdi yaşama veda etmeliyim artık.

DÜK

Evet artık böyle düşün. Elveda.

(Claudio çıkar.)

Zindancı, sana söyleyeceklerim var.

(*Zindancı girer.*)

ZİNDANCI

Ne istediniz peder?

DÜK

Geldiğiniz gibi gidin şimdi. Bu genç hanımla beni biraz yalnız bırakın. Anlayışım ve üstümdeki kıyafet ona bir zararım dokunmayacağını gösterir.

ZİNDANCI

Tamam.

(*Çıkar.*)

DÜK

Tanrı sizi güzel yarattığı kadar erdemli de yaratmış. Erdemi olmayan güzellik ucuz, geçici bir güzelliktir, güzelliği sürekli kılan erdemdir. Namus yaradılıştaki niteliklerin ruhu olduğuna göre, bedeni de saf ve temiz tutacaktır. Angelo'nun sizi taciz etmesi benim anlayışıma çok ters düşüyor; ama böyle bir zaafla Angelo'nun günah işlemesinin tarihte birçok örneği var. Doğrusu şaştım Angelo'ya. Peki, bu durumdan yararlanıp yine de ağabeyinizi kurtarmak istemez misiniz?

ISABELLA

Ona bunun yanıtını vereceğim. Ben yasadışı çocuk doğuracağıma o yasaya göre ölsün daha iyi. Ah, o iyiliksever dükümüz Angelo hakkında ne kadar da yanılmış! Bir dönse de konuşsam onunla, ya boşa gider sözlerim ya da vekilinin ne mal olduğunu anlar.

DÜK

Boşa gitmez söyleyecekleriniz. Ama şu anki durum göz önünde tutulursa, suçlamalarınızı yalanlayacaktır sizi sınadığını söyleyecektir. O zaman kulaklarını açın ve tavsiyelerimi dinleyin. Bu durumu halletmek için aklıma bir çare geldi. İnanıyorum ki, haksızlığa uğramış bir hanımefendiye iyilik yaparken, hem ağabeyinizi katı yasanın pençesinden kur-

taracaksınız, hem sizin namusunuza hiçbir halel gelmeyecek, hem de dükü memnun edeceksiniz; elbette eğer bir gün ona olanları anlatmak fırsatı bulabilirseniz.

ISABELLA

Söyleyeceklerinizi dinliyorum peder. Benim gerçeklerime uyan, kötü bir şey değilse, her dediğinizi yaparım.

DÜK

Erdemin gözü pektir, iyilik hiçbir zaman korkmaz. Hani şu deniz kazasında ölen yiğit asker Frederick'in kız kardeşi, Mariana'yı tanır mısınız?

ISABELLA

O hanımın adını duydum, hakkında iyi şeyler söylenir.

DÜK

Angelo ile evlenecekti; nişanlandılar, hatta düğün günü bile kararlaştırılmıştı. İşte o sırada kızın kardeşi Frederick deniz kazasında öldü. Tekneyle birlikte kızın çeyizi de sulara gömüldü. Bu olayın zavallı kızı çok zor durumda bıraktığını bilin. Her şeyden önce soylu ve ünlü bir ağabey kaybetmişti. Ağabeyi onu çok severdi. Onun kaybıyla varlığının büyük bir parçasını, desteğini ve çeyizini kaybetmişti; tabii dolayısıyla nişanlısını, yani yakışıklı Angelo'sunu da kaybetti.

ISABELLA

Nasıl olur? Angelo onu terk mi etti?

DÜK

Kızı gözyaşları içinde öylece bıraktı; onu teselli bile etmedi, kızın gözyaşları hiç kurumadı. Kız sanki namussuz biriymiş gibi yeminini de bozdu. Kısacası, kızcağız kendi kederiyle baş başa kaldı. Hâlâ da aynı üzüntüyle yatıp kalkıyor. Angelo, onun gözyaşlarından hiç etkilenmedi, taş gibi durdu ve bundan da hiçbir pişmanlık duymadı.

ISABELLA

Bu zavallı kızın dünyasını yıktıysa, ölümün övülecek hiçbir yanı yok! Bu adamın yaşamasına izin verdiğine göre ne

yoz bir yaşam bu! Peki ama ne yapılabilir kızcağızın iyiliği için?

DÜK

Bu uyumsuzluğu siz kolayca düzeltebilirsiniz ve bunun tedavisi hem ağabeyinizi kurtarır, hem de sizi günah işlemekten korur.

ISABELLA

Söyleyin, ne yapmam gerekiyor aziz peder?

DÜK

Bu genç hanım ilk aşkını bir türlü unutamadı. Adamın vefasız tavrı kızcağızın ona olan aşkını bastıracağına, dalgaların kıyıya çarpması gibi, tutkusunu daha vahşi, zapt edilemez duruma getirdi. Şimdi, Angelo'ya giderek boyun eğmiş görünecek ve teklifini kabul ettiğinizi söyleyeceksiniz. Ancak bazı koşullar öne süreceksiniz: İlk önce yanında uzun kalamayacağınızı belirteceksiniz, buluşacağınızın yerin sessiz ve karanlık olması gerektiğinde ısrar edeceksiniz. Zamanını sizin saptayacağınızı söyleyeceksiniz. Bu koşulları yerine getireceği sözünü aldıktan sonra şöyle yapacağız: Sizin yerinize o bahtsız kızı randevuya göndereceğiz. Bu buluşma sonradan açığa çıkarsa, hatasını tamir etmeye çalışacaktır, ama ağabeyiniz de, onurunuz da kurtulur, zavallı Mariana yararlanır, ahlaksız vekilimiz de boyunun ölçüsünü alır. Bu işe hazırlanıp girişmesi için ben kızımızı razı ederim, hemen aklı yatacaktır; eğer siz bu oyunda olmayı kabul ederseniz, çifte iyilik bu hileyi utançtan kurtaracaktır. Ne diyorsunuz planıma?

ISABELLA

Düşüncesi bile beni şimdiden keyiflendirdi. Eminim hiç sorun çıkmadan bu planınız mükemmel sonuç verecektir.

DÜK

Bu planın yürümesi en çok size bağlı. Şimdi Angelo'ya gidin; hemen bu gece sizi yatağına davet ederse, kabul edin.

Ben de Saint Luke'a gideyim, orada kilisenin çiftliğinde yaşayan bahtsız Mariana'yı bulayım. Siz de hemen Angelo'yla anlaşın. Yardımınız için size çok teşekkür ederim.

ISABELLA

Hoşça kalın, aziz peder.

(*Çıkar.*)

2. Sahne

(*Elbow ve Pompey ile muhafızlar girerler.*)*

ELBOW

Madem erkekleri ve kadınları böyle hayvan gibi satmaktan başka çare yok, o zaman hepimiz esmer ve beyaz piçleri** de içip sarhoş olalım.

DÜK

Aman Tanrım, bunlar da ne böyle?

POMPEY

Kullanabileceğimiz iki şeyden en keyif vericisi yasaklandıktan sonra dünya çekilmez bir yer oldu. En kötüsü de yasanın sımsıcak kürkler içindeki tefecilere izin vermesi – çeşit çeşit kürkler, tilki, kuzu ne istersen; bu kürkler onların becerilerini gösterir; kürk giyenlere masum denemez, zengin denir. Kısacası, ye kürküm ye.

ELBOW

Buyurun efendim, Tanrı sizi kutsasın muhterem peder.

DÜK

Sizi de kardeşim. Bu efendi size karşı ne suçu işledi?

ELBOW

Meryem hakkı için efendim, karşı değil, yasaları ihlal etti.

---

* First Folio'da III. perde tek sahnedir. Sonraki edisyonlarda burada başlatılan 2. sahne ile III. perde bölünmüştür. (ç.n.)

** "*brown and white bastards*" tatlı İspanyol şarabı. 1. Kırmızı ve beyaz şarap; 2. Kara ve beyaz tenli yasadışı çocuklar. (ç.n.)

Aynı zamanda hırsız efendim, üstünden bir bekâret kemeri anahtarı çıktı efendim.* Hemen savcıya haber verdik.

DÜK

Ayıp, demek bir aracısın; kötü bir şey pezevenklik!
Hayatını kazanmak için yaptığın bu kötülük iş değil evlat,
Mideni doldurmak ve sırtına şu çulları giymek için
Bu pis işi yapmayı *marifet* sayıyorsun;
Şöyle kendi kendine bir düşün
Bu insanlık dışı hayvanca birleşmeler sayesinde
Yiyorum, içiyorum, giyiniyorum ve yaşıyorum de.
Sen bu pis hayatına yaşamak mı diyorsun?
Git temizlen, temizlen.

POMPEY

Doğrudur efendim, bir bakıma kötü kokuyor; ama yine efendim, bir şeyi kanıtlamak –

DÜK

Sus, şeytan sana günah delillerini verdiyse,
Ancak onu kanıtlayabilirsin sen.
Atın şunu zindana.
Bu vahşi hayvan daha fazla azmadan önce
Cezalandırılmalı ve ıslah edilmeli.

ELBOW

Daha önce şerif** tarafından uyarılmıştı efendim. Şerif bir orospu tüccarını cezalandıramaz efendim; bu işi bıraksa onun için iyi olur efendim, yoksa daha üst bir makam tarafından fena halde cezalandırılacak.

DÜK

Kimileri günahın içindeyken günahkârmış gibi görünmez,
Bazı günahkârlar da elini kolunu sallayarak gezer,
biz göremeyiz!

---

* Ahmak Elbow, *Pompey'i hırsız sanmaktadır*, oysa Pompey kadın pazarlayan bir arabulucudur ve o dönem için anlaşılır olan bekâret kemeri anahtarı taşımaktadır. (ç.n.)

** "Şerif" belediye başkanının vekili, belediye meclisi üyesi. (ç.n.)

ELBOW

Elbette bir gün boynu yağlı iple tanışır efendim.

(*Lucio girer.*)

POMPEY

Yardım diliyorum, yalvarıyorum! İşte beni tanıyan saygıdeğer bir bey, benim de dostum.

LUCIO

Oo, nasılsın çeyrek altın Pompey? Ne o, Sezar'ın zafer arabasının arkasındaki esir alınmış köle gibisin! Halk şenliğine seni de mi götürüyorlar? Piyasaya yeni çıkan, şöyle elimizi cebimize atacağımız, parayı çıkaracağımız hiç güzel kadın kalmadı mı? Cevap yok, ha? Ne diyorsun sen şu para şıkırtısına? Son yağmurlarda sele kapıldı, değil mi? Ne diyorsun bütün bunlara oğlum? Dünya eskisi gibi dönmüyor mu yoksa? Bakalım nasıl cevap vereceksin bana? Üzüntüyle kısaca mı? Nasıl? Hangi tarzda?

DÜK

Nasıl olacak, dönüp dolaşıp aynı şeyi söylüyor, her defasında daha da batıyor!

LUCIO

Senin şu ağızlara layık hanımın ne âlemde? Yerine birini buldu mu bari?

POMPEY

Doğrusu efendim, bütün salamura etleri yedi bitirdi, iyileşmek için de kükürtlü banyoya girdi.*

LUCIO

İyi, olacağı bu işte, hak ettiğini bulmuş. Orospular taze, pezevenkler pudralı. Kaçınılmaz sonuç da bu. Hapse mi gidiyorsun Pompey?

POMPEY

Evet öyle, efendim.

---

* Burada salamura etlerin saklandığı fıçı ile zührevi hastalıkların tedavisinde kullanılan içi zincifre (sülüğen) ve cıva kükürtlü sıvı doldurulan tahta banyo anlamları birlikte kullanılıyor. (ç.n.)

LUCIO

E, bu felaket sayılmaz Pompey. Güle güle. Seni benim gönderdiğimi söyle. Borcundan dolayı Pompey, değil mi?

ELBOW

Değil, pezevenk olduğu için, pezevenk olduğu için.

LUCIO

O zaman hemen hapsedin. Pezevenklerin layığı hapis olduğuna göre doğru olan da bu. Pezevenk olduğu kuşku götürmez, hem de yıllardan beri, ne de olsa babasının oğlu. Elveda sayın Pompey. Hapishaneye benden selam söyle. Şimdi artık huzur içinde evinde olur, orayı çekip çevirirsin.

POMPEY

Kefaletimi ödeyip beni kurtaracağınızı umuyorum efendim.

LUCIO

Olmaz Pompey, olacak iş değil. Dua ederim zincirlerini artırsınlar diye; sabırla katlanamazsan, zincirlerin de çoğalır. Hoşça kal, sadık Pompey. Tanrı sizi korusun peder.

DÜK

Sizi de.

LUCIO

Pompey, Bridget hâlâ makyaj yapıyor mu?

ELBOW

(*Pompey'e.*)

Hadi bakalım, gidelim beyim.

POMPEY

(*Lucio'ya.*)

Demek kefaletimi ödemeyeceksiniz efendim?

LUCIO

Ne şimdi, ne de başka zaman Pompey. Yabancı diyarlardan ne haber aziz peder?

ELBOW

Hadi beyim, gidiyoruz.

LUCIO

Hadi kafesine Pompey.

(*Elbow ve yanındakiler Pompey ile çıkarlar.*)

Dük'ten ne haber aziz peder?

DÜK

Bu konuda bir şey bilmiyorum, ya siz, bir şeyler duydunuz mu?

LUCIO

Kimi Rus çarının yanında olduğunu söylüyor, kimi de Roma'da; sizce nerde olabilir?

DÜK

Nerede olduğunu bilemem, ama neredeyse iyi olmasını dilerim.

LUCIO

Devleti bırakıp gitmesi mantıksızca bir işti. Soyluluğuna yakışmayacak bir şekilde ortadan kayboldu. Onun yokluğunda Lord Angelo dük rolüne soyunmuş, ortalığı kasıp kavuruyor.

DÜK

İşini iyi yapıyor.

LUCIO

Çapkınlığa biraz daha hoşgörüyle baksaydı fena olmazdı. Sizce aziz peder, fazla sert davranmıyor mu?

DÜK

Pek yaygınlaşmış bir günahtı, sertlikle düzeltilmesi gerekiyordu.

LUCIO

Evet ama, işin doğrusu, bu günahın çok geniş bir ailesi var, aynı zamanda güçlü müttefikleri ve ilişkileri var; hem bunu kökünden kesip atmak da imkânsız aziz peder. Bu tıpkı yemek içmek gibi bir şey. Söylendiğine göre, bu Angelo doğal yoldan, bir erkek ve kadından doğmamış, sizce doğru mu aziz peder?

DÜK

Başka hangi yoldan gelebilir ki?

LUCIO

Bazısı denizkızı yumurtasından çıktığını söylüyor. Bazısı morina balığının çiftleşmesinden peydahlandı diyor. Ama doğru olan şu ki, işerken buz parçaları döküyormuş. Cinselliği olmayan bir tahta kukla olduğu kesin.

DÜK

Çok tuhafsınız efendim, boş konuşuyorsunuz.

LUCIO

Bence asıl tuhaf olan, erkeğin şeyi baş kaldırdı diye o insanın canını almaktır! Şu anda burada bulunmayan Dük böyle bir şey yapar mıydı? Yüz piç üreten herifi asacağına, bin tane piçi beslemeyi tercih ederdi. Böyle bir eğlenceye karşı hoşgörülüydü; bu işi iyi bilirdi, onun için de merhametliydi.

DÜK

Dük'ün kadınlara fazla düşkün olduğunu hiç duymadım ben, zaten böyle birine hiç benzemiyordu.

LUCIO

Aman efendim, yanılıyorsunuz.

DÜK

Yanılmam mümkün değil.

LUCIO

Kim, dük mü? Ellilik dilenci karılara bile, onların kutularına* para sokuşturusdu. Böyle garip merakları vardı. Bak söyleyeyim, sık sık kafayı da bulurdu.

DÜK

Ama ona haksızlık ediyorsunuz.

LUCIO

Efendim, ben onun canciğer arkadaşıydım. Aslında Dük utangaç biriydi. Neden tüydüğünü de biliyorum.

DÜK

Neden, lütfen söyler misiniz?

---

* Eskiden dilenciler kapaklı kutularda para toplarlardı. Burada, anlaşılacağı üzere "kutu" sözcüğünün cinsel göndermesi vardır. (ç.n.)

LUCIO

Yo hayır. Dudaklarım mühürlü, bu sırdır, söyleyemem. Ama şu kadarını bilmenizi isterim çoğunluk onun akıllı bir adam olduğunu sanır.

DÜK

Elbette! Hiç kuşkusuz öyleydi zaten.

LUCIO

Hadi canım, yapmacık, bilgisiz ve düşüncesiz biriydi.

DÜK

Ya çok kötü niyetlisiniz, ya aklınız yerinde değil ya da fena halde yanılıyorsunuz. Herhalde yaşayışıyla olsun, hayatı boyunca yaptıklarıyla olsun, hakkında daha iyi şeyler söylemenizi hak ediyor. Bence o yaptığı ve yapacağı şeylerle değerlendirilmelidir. O bilgili bir adam, iyi bir devlet adamı, yiğit bir askerdir. Siz zevzeklik ediyorsunuz. Eğer onu gerçekten tanıyarak konuşuyorsanız, o zaman da gözünüzü haset bürümüş.

LUCIO

Efendim onu tanırım ve severim.

DÜK

Seven insan daha çok tanımaya çalışır, tanıdıkça da daha çok sever.

LUCIO

Hadi ama, ben ne dediğimi biliyorum.

DÜK

İnanmam mümkün değil, çünkü ne dediğinizin farkında değilsiniz. Dualarımızla Dük bir gün dönerse, doğrusu onun önünde bu sözlerinizi tekrarlamanızı isterim. Doğruyu söylüyorsanız, söylediklerinizin arkasında duracak cesaretiniz de olmalı. Size haber veririm. Adınızı lütfediniz.

LUCIO

Efendim adım Lucio, Dük beni çok iyi tanır.

DÜK

Bunları ona iletecek kadar yaşarsam, sanırım sizi çok daha iyi tanıyacaktır.

LUCIO

Sizden korkmuyorum.

DÜK

Herhalde, siz dükün dönmeyeceğini sanıyorsunuz ya da benim kimseye zarar veremeyeceğimi düşünüyor olmalısınız – ama size birazcık olsun zarar verebilirim. Bir fırsat bulduğunuzda söylediklerinizi inkâr eder miydiniz?

LUCIO

Ölürüm daha iyi; hakkımda yanılıyorsunuz peder. Her neyse, bu kadar yeter. Asıl siz bana şunu söyleyin, Claudio yarın ölecek mi, kurtulacak mı?

DÜK

Niye ölecekmiş ki?

LUCIO

Niye mi? Huniyle şişeyi doldurduğu için. Keşke Dük bir an önce dönse; yoksa şu cinsel organı olmayan vekil, ülkenin nüfusunu dur durak bilmeden azaltacak. Yakında kırlangıçların yuva yapmasını da yasaklar, çünkü onlar da zampara. Dük karanlıkta yapılan bu işleri karanlığa yine gömecektir; bu yapılanları hiçbir zaman aydınlığa çıkarmayacaktır. Ah bir dönse! Hey Tanrım, şu Claudio uçkuruna sahip olmadı diye cezalandırılacak. Hadi hoşça kalın peder, benim içinde dua edin lütfen. Bakın yine söylüyorum Dük cuma günleri but yemekten* hoşlanırdı. Size söylüyorum, şimdi sadece ağzı kara ekmekle sarımsak kokan pis dilenci karılarla yetiniyor.** Böyle dediğimi de ona söyleyin. İyi günler.

(*Çıkar.*)

---

* Hıristiyanlıkta cuma günleri et yenmezdi, Lucio, Dük'ün bu dinsel öğretiye aldırmadan et yediğini söylerken, koyun eti anlamına gelen "*mutton*" sözcüğünün argoda "orospu" anlamına gelmesinden yararlanarak imada bunuyor. (ç.n.)

** Lucio bu tümceyle Dük'ün artık iktidarsız olduğu için sadece pis dilenci karıları öpmekle yetindiğini kastederek giderayak hakaret ediyor. (ç.n.)

DÜK

Şu dünyada ne siyasal güç, ne de soylu olmak
Durduramıyor düşmanca eleştiriyi;
Alçaklara sırtını dönersen, arkandan vururlar böyle.
Hangi kralın kudreti, kötü niyetlinin dilini bağlayabilmiş ki?
Bu gelenler de kim?

(*Escalus, Zindancı, muhafızlar ve*
Bayan Overdone girerler.)

ESCALUS

Şu kadını hemen hapse atın.

BAYAN OVERDONE

İyi yürekli efendim, acıyın bana; sizin merhametli olduğunuzu herkes bilir. Lütfen efendim!

ESCALUS

Bir söyledik olmadı, iki söyledik olmadı, hâlâ niye aynı suçu işleyip durursun? Bu artık merhamet mi bırakır insanda, bizim böyle sert olmamıza sen neden oldun.

ZİNDANCI

Bu işi tam on bir yıldır aralıksız yapıyor efendimiz.

BAYAN OVERDONE

Lordum aleyhime konuşan o Lucio denen alçağın Dük zamanında Kate Hepalttakal'dan bir çocuğu oldu, herif onunla evlenmeye söz verdi, ama evlenmedi. Şenlikler sırasında* peydahlanan bu çocuk şimdi bir yaşını geçti. Küçüğe hep ben baktım. Şimdi adam kalkmış bana iftira atıyor.

ESCALUS

O adam çapkınlıkta fazla ileri gitmiş. Çağırın gelsin huzurumuza. Kadını hapse götürün – siz de tek kelime etmeyin artık.

(*Muhafızlar Bayan Overdone ile çıkarlar.*)

---

* 1 Mayıs'ta St. Philip ve St. James şenlikleri kutlanırdı. Bu şenliklerin muhtelif ritüeller uygulanırdı; genellikle cinsel birleşmeye izin vardı. Herhalde çocuk da bu şenlikler sırasında oluşmuştu. (ç.n.)

Zindancı, kardeşimiz Angelo'nun geri adım atacağı yok. Claudio yarın ölecek. Son duasını etmesini sağlayın ve ona yardımcı olun. Kardeşimizin adalet duygusu benim merhametim kadar olsaydı, sonu böyle olmayacaktı.

ZİNDANCI

Bu rahip mahkûmun yanındaydı ve onu son yolculuğuna hazırladı efendimiz.

ESCALUS

İyi günler aziz peder.

DÜK

Mutluluk ve iyilik sizinle olsun.

ESCALUS

Nerden geliyorsunuz?

DÜK

Buralardan değilim, ama fırsatını bulmuşken
Bir süre kalacağım ülkenizde.
Ben Tanrı yolunda yürüyen bir rahibim.
Papalıktan özel bir görevle gönderildim.

ESCALUS

Oralarda ne var ne yok?

DÜK

Hiç, ama iyilik o kadar çok hastalanmış ki, tedavisi yalnızca ölümle yapılıyor. İstenen yalnızca yenilikler; her şeyde ısrarcı olmak tehlikeli sayılıyor, her işte sebatsızlık erdem oldu. Toplumların güvencesini sağlayan gerçekler zorla ayakta kalabiliyor; öte yanda dostlukları yok eden alıkça iyimserlik önem kazanıyor. Dünyanın düzeni ne yazık ki bu aykırılık üzerine kurulmuş. Bu haber oldukça eski, ama bu aynı zamanda her yeni günün de haberi. Söyler misiniz efendim, Dük nasıl biriydi?

ESCALUS

Her şeyden önce kendini tanımaya çalışan biriydi.

DÜK

Nelerden haz duyardı?

ESCALUS

Kendinin mutluluğundan çok başkalarının mutlu olması onu sevindirirdi. Her yönüyle tam bir beyefendiydi. Neyse şimdi bunu bir kenara bırakılım, başarılı ve iyi olması için dua edelim. Claudio'nın hazır olup olmadığını öğrenmek istiyorum. Ziyarette bulunduğunuzu söylediler.

DÜK

Yargıcının haksız bir ceza vermediğini söylüyor, adaletin kararına tevazuyla boyun eğiyor. Önceleri zaafına kapılıp bağışlanacağına ilişkin umut taşıyordu, ama sonra onunla yakından ilgilenip ikna ettim, ölüm gerçeğini kabul etti.

ESCALUS

Rahip olarak Tanrı'ya ve mahkûma karşı görevinizi pek güzel yapmışsınız. O genç adamın hayatını kurtarmak için saygı sınırları içinde elimden geldiğince çaba gösterdim, ama kardeş yargıcımız bu konuda o kadar kesin kararlıydı ki, mahkûma adaleti asıl onun temsil ettiğini söylemem için zorladı beni.

DÜK

Kendi yaşayışı da eylemleri kadar kesin ve kararlıysa, ona yaraşıyor demektir; eğer ilkelerinde zaaf gösterirse, kendi ipini kendi çeker.

ESCALUS

Mahkûmu ziyaret edeceğim. Hoşça kalın.

DÜK

Selametle gidin.

(*Escalus ve Zindancı çıkar.*)

Tanrı'nın kılıcını taşıyan kişi
Sert olmayı seçmişse,
Aynı ölçüde, rahip gibi
İşine bağlı olmalı.
Kendine doğru bir yol seçmeli,
Ahlakça dik durmalı
Ve erdemle yürümeli;

Başkalarına ödetirken
Kendi zaaflarını düşünmeli.
Kendisiyle aynı günahı işleyeni
Acımasız bir vuruşla öldürmekten utanmalı;
Katmerli ayıp Angelo'nunki,
Benim hatam yüzünden
Onunkinin büyümesi!
Dışı melek içi şeytan olmayı
Nasıl da beceriyor insan!
Başkasının işlediği aynı suçu işlemek
Yanındakileri aldatmaktan başka bir şey değil.
....*
Bu anlık sonuçlara sahte araçlarla ulaşmak için
Ağırlıkları örümcek ağının iplikleriyle çekmek gibi!
Kötülüğe karşı beceri iyi bir tedavi
Bu gece eski nişanlısının koynunda
Angelo habersiz yatacak,
Böylece nişanlısı kılık değiştirip onu aldatacak,
İhanet eden ihaneti anlayacak,
Kısasa kısas yerini bulacak.
(*Çıkar.*)

---

* Bu dize özgün metinde eksik kaldığından bundan sonra gelen iki dizenin de tam anlamıyla açımlanabileceğini söyleyemeyiz. Ancak elimizde olan dizelere bakıp bir anlam verme olasılığı vardır. (ç.n.)

IV. Perde

1. Sahne

(*Mariana ve şarkı söyleyen bir çocuk girer.*)

ÇOCUK

(*Şarkı söyler.*)

Bana kandırıcı, tatlı yeminler eden o dudakları,
Götürün uzaklara uzaklara,
Gün doğarken sabahı kandıran parıltısıyla
O gözleri de götürün buralardan
Ama boş yere mühürlenmiş olsa da
Aşkımın mührü olan öpücükleri geri verin bana.

(*Rahip kılığına bürünmüş dük girer.*)

MARIANA

Kes şu şarkıyı ve hemen git buradan.
Bana huzur veren insan geliyor; tavsiyeleri
Hiç rahat vermeyen kederimi sakinleştirdi.

(*Çocuk çıkar.*)

Bağışlayın efendim, hiç istemezdim
Beni böyle şarkı dinlerken görmenizi.
Ama inanın müzik eğlendirmiyor beni,
Yalnızca biraz olsun yatıştırıyor kederimi.

DÜK

İyi, iyi; müziğin kötüyü iyi yapmak gibi bir büyüsü de olsa,
İyiyi de kışkırtır acı duymaya.

Lütfen söyleyin bugün beni arayan oldu mu burada?
Biriyle buluşmaya söz vermiştim de şu sıralarda.

MARIANA

Bütün gün buradaydım; sizi arayan olmadı.

(Isabella girer.)

DÜK

Size hep inanmışımdır; eh, şimdi artık vakti geldi. Kısa bir süre için bizi yalnız bırakmanızı rica edeceğim. Sonra sizi çağırır belki de iyi bir haber veririm.

MARIANA

Arzunuz emirdir benim için.

(Çıkar.)

DÜK

Tam zamanında, hoş geldiniz.
Şu iyi yürekli vekilimizden ne haberler getirdiniz?

ISABELLA

Yüksek tuğla duvarlarla çevrili bir bahçesi var,
Batısında duvara bitişik bir bağ bulunuyor,
Bu bağdan bahçeye tahta bir kapıyla giriliyor
Kapı büyük bir anahtarla açılıyor.
Aslında bağdan bahçeye girilen küçük bir kapı bu.
Gece yarısı bu kapıdan gireceğime söz verdim ona.

DÜK

Yolu iyice tarif edebilecek misiniz?

ISABELLA

Çok dikkatle not tuttum.
O da bana fısıltıyla ve suçlu bir titizlikle
Tek tek anlattı her şeyi
Hatta yolu iki kez gösterdi.

DÜK

Genç hanımın dikkat etmesi gereken şeyler,
Özel bir işaret ya da parola falan konuşuldu mu?

ISABELLA

Hayır, yalnızca ziyaretin karanlıkta olacağını;

Ona bu ziyaretimi kısa tutacağımı,
Hizmetçimle birlikte geleceğimi,
Onun beni bekleyeceğini,
Hizmetçimin ağabeyim için geldiğimi sanacağını söyledim.

DÜK

Aferin çok akıllıca.
Henüz bundan söz etmedim Mariana'ya.
Hey, gelebilirsiniz artık!
(*Mariana girer.*)
Bu genç hanımla tanıştırayım sizi;
Size yardım etmek için geldi.

ISABELLA

Evet, yardımcı olmak isterim.

DÜK

(*Mariana'ya.*)
Size saygı duyduğuma inanıyorsunuz, değil mi?

MARIANA

Aziz peder, biliyorum, zaten çoktan ispatladınız bunu.

DÜK

Öyleyse arkadaşınızın elini sıkın,
İlginizi çekecek bir hikâyesi var sizin için.
Burada bekleyeceğim, elinizi çabuk tutun
Gecenin nemi indi inecek.

MARIANA

(*Isabella'ya.*)
Biraz yürüyelim mi şöyle?
(*Mariana ve Isabella çıkarlar.*)

DÜK

Ey güç ve iktidar, milyonlarca hain göz dikmiş bakar sana,
Yaptıklarına dedikodu üretir, söylenceler çıkarır hakkında
Saldırmak için düşmanca havlamalarla.
Binlerce ani zekâ patlamalarında
Kendi sorumsuz hayallerinin ilham perisi olursun sen

Ve seni yanlış yorumlarlar hayallerinde.*

(*Mariana ile Isabella girerler.*)

Ee, anlaştınız mı bakalım?

ISABELLA

Siz de uygun gördüğünüz takdirde,
Gerekeni yapmayı göze alacak aziz peder.

DÜK

Uygun gördüğüm gibi, yapmasını rica ediyorum.

ISABELLA

Ayrılırken fazla bir şey söylemeyin,
Yalnızca kulağına fısıldayın
"Ağabeyimi unutma" deyin.

MARIANA

Hiç merak etmeyin.

DÜK

Merak etmiyoruz kızım, kaygılanma, için rahat etsin.
O senin kocan olacak nişanlın ne de olsa;
Bu şekilde birleşmeniz günah sayılmaz,
Onun üstünde hakkın var, bir yanlışlığı düzelteceksin.
Hadi gidelim, ektiğimiz tohumlar yeşerinceye kadar
Daha yapacak işlerimiz var.

(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Zindancı ve Pompey girerler.*)

ZİNDANCI

Gel buraya herif. Bir adamın başını kesebilir misin?

---

* Dük'ün bu tiradı oyunu sahneleme açısından yeterli değildir. Isabella'nın, Mariana'ya ne yapacağını anlatması yönünde çok kısadır ve bunun için de inandırıcı değildir. Sadece kısa değil, aynı zamanda olan bitene göre pek de uyumlu değildir. Yazar bunu sırf Mariana ile Isabella'nın giriş çıkışı için yazmıştır, ama bir yama gibi durmaktadır. (ç.n.)

POMPEY

Eğer adam bekârsa efendim, kesebilirim. Ama eğer evliyse, ailenin başı olduğu için, bir kadının başını kesemem.

ZİNDANCI

Hadi, hadi zevzekliği bırak da bana doğru dürüst cevap ver. Yarın sabah Claudio ile Barnardine idam edilecekler. Bu hapishanede sadece bir cellat var, onun da yardımcıya ihtiyacı var. Eğer ona yardım edersen, seni bu zincirlerden kurtarırım; eğer etmezsen, müthiş bir pezevenk olduğun için, seni hücreye kapatır, hapisten çıkmadan önce de acımasızca kırbaçlatırım.

POMPEY

Hatırlayamadığım kadar uzun bir süre yasadışı pezevenk oldum, şimdi de yasal bir cellat olmayı kabul ediyorum. Meslektaşımın öğretecekleri memnuniyetle karşılarım.

ZİNDANCI

Hey, Abhorson! Abhorson orada mı?

(*Abhorson girer.*)

ABHORSON*

Beni mi çağırdınız efendim?

ZİNDANCI

Bak efendi, bu adam yarın infazda sana yardım edecek. Eğer işine gelirse yanında kalır yıllık bir ücrette anlaşırsınız; gelmezse yarın kullanır, sonra başından savarsın. Böyle bir işi yapıp yapamayacağını gösteren bir bonservis filan isteme, pezevengin biridir.

ABHORSON

Pezevenk mi efendim? Lanet olsun, sanatımıza hakaret bu.

ZİNDANCI

Hadi canım, ince eleyip sık dokuma, ikisi de aynı kapıya çıkar, al birini vur ötekine.

(*Çıkar.*)

---

* "*Abhorson*" ürpermek, tiksinmek, protesto etmek anlamına gelen "*Abhor*" ve orospu çocuğu anlamına gelen "*whoreson*" sözcüklerin birleşiminden türetilmiş bir özel ad. (ç.n.)

POMPEY

Kusura bakmayın, ama hoşgörünüze sığınarak bir şey soracağım –mutlaka hoş görülüsünüzdür– ancak insanı her an asıp kesecekmişsiniz gibi bakıyorsunuz, yani yaptığınız işe sanat mı diyorsunuz siz?

ABHORSON

Elbette sanattır efendim.

POMPEY

Bildiğim kadarıyla, yani öyle derler, boyama* bir sanattır. Benim mesleğimdeki orospularınız yüzlerini boyadıklarına göre, ancak benim uğraşım bir sanat olabilir. Ama ben asılacak olsam sanat bunun neresinde, bir türlü anlayamıyorum.

ABHORSON

Efendim, yaptığımız şey sanattır.

POMPEY

Kanıtla.

ABHORSON

Dürüst bir adamın giydikleri hırsıza da uyabilir –

POMPEY

Hırsıza dar gelen, dürüst adama bol gelebilir. Hırsız için bol gelen dürüst adama dar gelebilir. Böylece her dürüst adamın giydiği hırsıza da uyabilir.

(*Zindancı girer.*)

ZİNDANCI

Anlaştınız mı?

POMPEY

Efendim, ona yardım edeceğim. Anladığıma göre, sizin celladın işi pezevenginizden daha çok pişmanlık gerektiriyor; astıklarından sık sık af dilemesi gerekiyor.

---

* Burada her ne kadar resim sanatı akla geliyorsa da, bu aynı zamanda makyaj anlamına da gelmektedir. Burada orospuların resim yapmaları değil makyaj yapmaları kastediliyor. (ç.n.)

ZİNDANCI

Siz efendi, yarın saat dört için infaz kütüğü ile baltanızı hazır edin.

ABHORSON

Gel bakalım pezevenk, sana sanatın inceliklerini öğreteyim.

POMPEY

Öğrenmek için merakımdan çatlıyorum. Sıran geldiğinde icabına bakmak bana düşerse, dilerim hazır olurum. Doğrusu efendim, bana nazik davrandığınız için, infazı en iyi şekilde yerine getiririm.

ZİNDANCI

Barnardine ile Claudio'yu çağırın, gelsinler.
(*Abhorson ile Pompey çıkarlar.*)
Birine çok acıyorum, öteki umurumda değil,
Bir katil o, kardeşim bile olsaydı hiç acımazdım.
(*Claudio girer.*)
Bak Claudio, idamın için evrak geldi.
Şimdi vakit gece yarısı, sabah saat sekizde
Ölümsüzlüğe ulaşacaksın. Barnardin nerde?

CLAUDIO

Kemiklerine kadar yorgun bir yolcu gibi
Ve masum biriymiş gibi deliksiz bir uykuya daldı
Uyanmak istemedi.

ZİNDANCI

Ona artık kimsenin yardımı dokunamaz.
Hadi, sen de git hazırlan.
(*Kapıya vurulur.*)
Sus, bu gürültü de ne?
Tanrı ruhlarınıza huzur versin!
(*Claudio çıkar. Kapı tekrar vurulur.*)
Hadi hayırlısı! Dilerim, bu soylu Claudio'nun
Cezasının bağışlandığı haberidir.
(*Rahip kılığında Dük girer.*)
Hoş geldiniz peder!

DÜK

Gecenin en temiz, en iyi ruhları sizi korusun Zindancı!
Az önce kimse geldi mi buraya?

ZİNDANCI

Sokağa çıkma yasağı başlayalı beri kimse gelmedi.

DÜK

Isabel de gelmedi mi?

ZİNDANCI

Hayır.

DÜK

Birazdan gelir öyleyse.

ZİNDANCI

Claudio için mi?

DÜK

Az da bir umut var.

ZİNDANCI

Vekil çok acımasız.

DÜK

Yok öyle demeyin. Angelo'nun yargıç olarak özel hayatı
Ve davranışları birbirine paralel bir çizgidedir.
Elindeki iktidar ile başkalarını kontrol etmek için
Elini eteğini çekmiştir zevk ve sefadan.
Eğer düzeltmek istediği şeyle kendi lekelemiş olsaydı
O zaman zorbanın biri olur çıkardı.
Ama neyse ki öyle değil, adaletlidir o.
(*Kapı vurulur.*)
İşte geldiler.
(*Zindancı çıkar.*)
Bu iyi kalpli bir zindancı. Zindancılar
Genellikle terstir, bunun gibi insan canlısı olmazlar.
(*Zindancı girer. Kapı vurulur.*)
Kimmiş? Kapıyı vuran kimmiş?
Aceleci ruhlar, kullanılmayan arka kapıya
Böyle hasar verirler yumruklarıyla.

ZİNDANCI

Yardımcım kalkıp kapıyı açıncaya kadar bekleyecek,
Kendisine haber verdim.

DÜK

Claudio'nun idamını durduracak bir haber gelmedi mi?

ZİNDANCI

Hayır efendim, gelmedi.

DÜK

Şafağı sökmesine az kaldı Zindancı,
Sabah olmadan bir haber gelir,

ZİNDANCI

Siz belki bir şeyler biliyorsunuzdur,
Ama bana kalırsa bağışlanmayacak;
Bugüne dek bunun emsali olmadı.
Ayrıca Lord Angelo, yasalara dayanarak
Bağışlamayacağını halka açıkladı.

(*Bir haberci girer.*)

Bu lordumuzun adamı.

DÜK

İşte Cladio'nun bağışlandığın bildiren haber.

HABERCİ

(*Zindancı'ya bir mektup vererek.*)

Lordum bu mektubu size gönderdi ve beni burada yazılandan başka türlü davranılmaması konusundaki emrini iletmekle görevlendirdi. İyi sabahlar, sanırım sabah olmak üzere.

ZİNDANCI

Harfiyen itaat edeceğim.

(*Haberci çıkar.*)

DÜK

(*Kendi kendine.*)

Bu affedenin işlediği bir günahın sağladığı
Claudio'nun af mektubu.
Yüksek yerden desteklenince

Kötülük ne kolay ve hızla görüyor işini.
Günaha ortak olunca
Günahkâra duyulan merhamet de o kadar artıyor.
Ee, ne diyor mektubunda?

ZİNDANCI

Size söylemiştim, Lord Angelo herhalde işimi ihmal edeceğimden korkmuş olmalı ki, bu tuhaf mesajıyla gözümü açıp işimi yapmamı emrediyor. Çok şaşırdım doğrusu. Şimdiye kadar böyle bir uyarıda bulunmamıştı.

DÜK

Okuyun şunu lütfen.

ZİNDANCI

(*Okur.*)

"Aksini işitmiş olsanız dahi, Claudio sabah dörtte, Barnardine öğleden sonra idam edilecektir. Görevinizi tamamladığınızdan emin olabilmem için, saat beşte Claudio'nun başını gönderin bana. İdam söylediğim gibi gerçekleştirilmeli ve bu şimdilik hiçbir şekilde açıklanmamalıdır. İşinizi yapmakta sakın tereddüt etmeyin, aksi takdirde kendi hayatınızı tehlikeye atmış olursunuz." Buna ne diyorsunuz efendim?

DÜK

Şu öğleden sonra idam edilecek olan Barnardine de kim?

ZİNDANCI

Serkeşin biri. Dokuz yıldan beri bu hapishanede. Burada yedi, içti, yaşlandı.

DÜK

Peki ama, nasıl oldu da dük ona özgürlüğünü vermedi ya da ölüme göndermedi? Birinden birine karar verirdi benim bildiğim.

ZİNDANCI

Dostları araya girip bağışlanmasını sağladılar. İktidar Lord Angelo'nun eline geçtiğinde suçu hâlâ kesinleşmemişti.

DÜK

Ee, yani şimdi mi kesinleşti?

ZİNDANCI

Evet şimdi kesinleşti. Kendi de inkâr etmiyor zaten.

DÜK

Hapishanede nedamet getirdi mi? Peki idam kararını nasıl karşıladı?

ZİNDANCI

Öleceğinin farkında bile olmayan bir adam; içkiden beyni uyuşmuş, kaygısız, aldırmaz; geçmişiymiş, bugünüymüş, yarınıymış umurunda değil. Ölümden etkilenebilecek durumda değil, ama ölmek zorunda.

DÜK

Nasihate ihtiyacı var.

ZİNDANCI

Dinlemez ki. Bunca zamandır hapishanede serbest dolaşmanın rahatlığına alışmış; kaçması için izin verin hiçbir yere gitmez. Sabahtan akşama kadar sarhoş. Birçok kez onu idama götürecekmiş gibi uyandırmak istedik, hatta sahte evrak bile gösterdik, yine kulak asmadı.

DÜK

Bunu sonra konuşuruz. Bakın sayın görevli, yüzünüzden dürüst ve güvenilir biri olduğunuz belli. Bunu yüzünüzden doğru okuyamıyorsam eski melekemi kaybetmişim demektir; ama bu melekeme sonsuz güvenim vardır, bu yüzden kendimi riske atacağım. Bilmelisiniz ki, Claudio'yu idama mahkûm eden Angelo yasalar önünde en az onun kadar suçludur. Bunun sizin tarafınızdan daha açık bir şekilde anlaşılması için, benim dört güne ihtiyacım var. Bu yüzden bana bir iyilik yapıp tehlikeli bir işte bana yardım edeceksiniz.

ZİNDANCI

Nasıl bir yardımmış bu?

DÜK

İdamını geciktirin.

ZİNDANCI

Aman efendim, nasıl yaparım böyle bir şeyi? İnfaz saati belirlendi. Acil bir emirle onun başını Angelo'ya götürmem yazıldı. İtaat etmezsem durumum Claudio'dan beter olur.

DÜK

Mezhebime ettiğim yemin üzerine size güvence veririm. Eğer beni dinlerseniz, şu Barnardin bu sabah idam edilsin ve kellesi de Angelo'ya götürülsün.

ZİNDANCI

Angelo her ikisini de gördü, ilk bakışta anlar.

DÜK

Ölüm çok değiştirir insanın suratını. Siz de biraz üstünde uğraşırsınız; kafasını kazıtın, sakalını örün, ölmeden önce suçlunun son arzusuydu deyin; olmayacak şey değil ki. Bir aksilik olursa, azizler adına yemin ederim ki, suçu üstlenir, gerekirse hayatımla öderim.

ZİNDANCI

Beni bağışlayın aziz peder, bu yeminime aykırı.

DÜK

Dük'e mi yoksa vekiline mi bağlılık yemini ettiniz?

ZİNDANCI

Dük'e ve onun yerine geçecek kimseye.

DÜK

Ya Dük sizin yaptıklarınızı haklı bulup onaylayacak olursa?

ZİNDANCI

Bu olacak şey mi?

DÜK

Bu bir olasılık değil, kesin olan bir şey. Ama hâlâ korktuğunuzu görüyorum. Ne üstümdeki şu kıyafet, ne dürüstlüğüm, ne de söylediklerim sizi ikna edebiliyor. Bunu gördüğümden, istemesem de daha ileri gidip kuşkularınızı tamamen yok edeceğim. Buraya bakın efendi, işte Dük'ün el yazısı ve mührü.

(*Bir kâğıt gösterir.*)

Hiç kuşkum yok tanımışsınızdır ve mühür de sizi yabancı değildir.

ZİNDANCI

El yazısını da, mührü de tanıyorum.

DÜK

Burada Dük'ün iki gün içinde geri döneceğini yazıyor. İsterseniz, siz de okuyabilirsiniz. Dük'ün iki gün içinde burada olacağını göreceksiniz. Angelo'nun bundan henüz haberi yok. Bugün onun eline, Dük'ün bir manastıra kapandığını ya da öldüğünü yazan garip mektuplar geçecek. Ama bu mektupta yazılanlardan henüz haberi yok. İşte kutup yıldızı çobana yol gösteriyor. Bunlar nasıl oluyor diye sakın şaşırmayın, Yolunu bilirseniz bütün güçlükleri yenersiniz. Celladı çağırın, kessin Barnardin'in kellesini. Böylece ona öbür dünyada bu hayattakinden daha güzel bir yer vermiş oluruz. Biliyorum, kafanız karıştı, ama göreceksiniz her şey yoluna girecek. Hadi bakalım, gün doğmak üzere.

(*Çıkar.*)

3. Sahne

(*Pompey girer.*)

POMPEY

Burada da eski iş yerimdeki gibi bir arkadaş çevresi edindim. Sanki burası Bayan Overdone'nın evi gibi, eski müşterilerinin birçoğu burada. Örneğin bizim Bay Aceleci burada; ambalaj kâğıdı ve kalitesiz zencefil yüzünden hapse atılmış, yüz doksan yedi sterlin borcundan dolayı resmen sorumlu tutuluyor. Meryem hakkı için, zencefil pek işe yaramamış, çünkü moruk karıların hepsi ölmüş. Sonra Zıp Zıp Efendi de burada, o da tüccar Mıhsıçtı'dan aldığı, ama parasını ödeyemediği acı pembe kostüm yüzünden üçkâğıtçılık ve dilencilikle suçlanıyor. Sonra efendim, Bay Ka-

fasıkarışık, genç Ateşliyemin, Bay Bakırmahmuz, kılıç ve kama üstadı Bay Açseyis, Şişko Salam'ı öbür dünyaya gönderen genç Mirasyedi Avcısı da bu hapishanede. Daha kimler kimler var, mızrak vuran Bay Gergedan, gösterişli giyinen büyük seyyah Bay Pabuçbağı, Bay Kadeh'i bıçaklayan Bay Büyükbardak... Bunlar gibi daha kırk kişi. Hepsi de bizim mesleğin ziyaretçileri. Şimdi Tanrı'nın hizmetindeler!

(*Abhorson girer.*)

ABHORSON

Hey sen, Barnardin'i buraya getir.

POMPEY

Barnardin efendi, hadi kalk da asalım seni. Hey Barnardin!

ABHORSON

Barnardin, hey!

BARNARDINE

(*Dışarıdan.*)

Hay sizin sesinize! Bu gürültüyü yapan da kim? Kimsiniz siz?

POMPEY

Kim olacak, cellat dostlarınız. Hadi, bir iyilik yapıp kalkın da asalım sizi.

BARNARDINE

(*Dışarıdan.*)

Kes sesini serseri, git başımdan, uykum var benim.

ABHORSON

Söyle ona uyansın, hem de çabuk.

POMPEY

Lütfen Barnardin bey, asılıncaya kadar uyanık kalın, sonra uyursunuz.

ABHORSON

Git, onu çıkar şu delikten.

POMPEY

Geliyor, efendim geliyor. Yattığı samanın hışırtısı duyuyorum.

(*Barnardin girer.*)

ABHORSON

Balta kütüğün üzerinde hazır mı?

POMPEY

Her şey hazır efendim.

BARNARDINE

Ee, ne haber Abhorson, ne var ne yok?

ABHORSON

Doğrusu hemen dua etmeye başlasanız iyi olacak, çünkü infaz vaktiniz geldi.

BARNARDINE

Seni namussuz, bütün gece içtim, şu anda buna hazır değilim.

POMPEY

Daha iyi ya, bütün gece içip sabah da bir güzel asılırsanız, ertesi gün derin bir uykuya dalarsınız.

(*Dük rahip kıyafetiyle girer.*)

ABHORSON

Bak efendi, işte günah çıkarman için peder de geldi. Şaka yaptığımızı mı sandın?

DÜK

Bayım, yardım etmeyi görev saydığım ve sizin acele bir yolculuğunuza çıkacağınızı öğrendiğim için, bazı tavsiyelerde bulunup huzur vermeye ve birlikte dua etmeye geldim.

BARNARDINE

Peder, ben değil. Dün gece bir güzel içtim, kendimi hazırlamam için zamana ihtiyacım var, başım çatlayacakmış gibi ağrıyor. Bugün ölmek istemiyorum, bu kesin.

DÜK

Ama efendi, bugün ölmelisiniz; size rica ediyorum,
Çıkacağınız uzun yolculuk için hazırlamalısınız kendinizi.

BARNARDINE

Yemin ederim, bugün ölmeyeceğim kim ne derse desin.

DÜK

Ama dinleyin –

BARNARDINE

Bir kelime bile etmeyin. Eğer söyleyecek bir şeyiniz varsa hücreme gelin, bugün bir yere çıkmayacağım.

(*Çıkar.*)

(*Zindancı girer.*)

DÜK

Yaşamaya da ölmeye de uygun değil; zavallı katılaşmış yürek!

ZİNDANCI

Arkasından gidin, onu idam kütüğüne getirin.

(*Abhorson ile Pompey çıkarlar.*)

Ne diyorsunuz bu mahkûm için aziz peder?

DÜK

Henüz ruhen hazır değil, ölmesi uygun olmaz,
Zihnen bu dünyadan ötekine geçmesi
Lanetli bir şey olurdu şimdi.

ZİNDANCI

Aziz peder, bu sabah zindanda ağır bir hastalıktan
Ragusalı* ünlü bir korsan öldü,
Claudio ile aynı yaşlarda,
Saçı sakalı da aynı renkte.
Şimdilik hazır hale gelinceye kadar
Şu serseriyi bir yana bıraksak da,
Angelo'ya yüzü Claudio'ya benzeyen
Ragusalının kellesini göndersek?

DÜK

A işte bu beklenmeyen olay Tanrı'nın bir lütfu.
Hemen yapalım, söylediği saat yaklaşıyor Angelo'nun.
Bu iş yapılırken başında durun,
Emre uygun olarak da gönderin.
Ben de şu zavallı sefili ölmeye ikna edeyim.

---

* Ragusa bugünkü adı Dubrovnik. 16. yy. da ticari alanda gelişmiş bir liman kentiydi. Buradan pek çok korsan çıkardı. (ç.n.)

ZİNDANCI

Bu iş hemen yapılacaktır aziz peder.
Ama Barnardine öğleden sonra mutlaka ölmeli,
Claudio'nun sağ olduğu öğrenilirse
Bu badireden kim kurtaracak beni?

DÜK

Unutmayın
Claudio ile Barnardine'i
Kimsenin bulamayacağı şekilde gizleyin.
Güneş iki kez günlük selamını verdikten sonra
Siz de alacaksınız kurtuluşunuzun müjdesini.

ZİNDANCI

Hizmetinizdeyim,
Kendimi tamamen sizin korumanıza bırakıyorum.

DÜK

Çabuk, şu işi bitirin ve kelleyi Angelo'ya yollayın.
(*Zindancı çıkar.*)
Şimdi Angelo'ya bir iki mektup yazmalıyım –
Mektupları Zindancı ile yollarım –
Yolda olduğumu, yakında orada olacağımı,
Kente girerken törenle karşılanmak istediğimi,
Herkesin orada bulunması gerektiğini bildireyim.
Beni kentten bir mil uzaklıktaki
Kutsal çeşmenin önünde karşılasın,
Adım adım, adaletli bir şekilde Angelo'yla hesaplaşalım.
(*Zindancı Ragusalının kesilmiş kafasıyla girer.*)

ZİNDANCI

İşte kellesi, kendim götüreceğim.

DÜK

Layığını buldu. Çabuk dönün,
Çünkü sizinle başkasının duymaması gereken
Bazı şeyler konuşacağız.

ZİNDANCI

Çabucak dönerim.
(*Çıkar.*)

ISABELLA

(*Dışarıdan.*)

Merhaba, kimse var mı!

DÜK

Bu Isabel'in sesi – ağabeyinin bağışlanma evrakı
Buraya geldi mi diye soracak.
Onun iyiliği için şimdilik bir şey söylemeyeceğim,
En umulmadık anda olanlar için onu üzmeyeceğim.

(*Isabella girer.*)

ISABELLA

İzninizle efendim!

DÜK

Günaydın güzel ve erdemli kızım.

ISABELLA

Kutsal bir ağızdan
Angelo'nun ağabeyimi bağışladığını öğrendiğim zaman
Gün benim için aydınlanacak,

DÜK

Onu özgür bıraktı Isabel, kurtardı onu bu pis dünyadan,
Kafasını kestiler, Angelo'ya götürdüler.

ISABELLA

Hayır, olamaz bu, hayır!

DÜK

Ne yazık ki oldu. Akıllı ve metin olun evladım.

ISABELLA

Gidip gözlerini oyacağım onun.

DÜK

Yanına bırakmazlar sizi, onu göremezsiniz.

ISABELLA

Bahtsız Claudio, zavallı Isabel,
Kahrolası Angelo, kahpe dünya.

DÜK

Bu sözler ne ona zarar verir, ne de size bir şey kazandırır.
Bunu kabullenin ve davanızı Tanrı'ya havale edin.

Şimdi söylediklerime kulak verin,
Sözlerimin her hecesinin gerçek olduğunu anlayacaksınız.
Dük yarın dönüyor – hayır ağlamayın öyle.
Rahiplerden birinden ve günah çıkartan bir papazdan
Öğrendim ben bunları: Haberi çoktan
Angelo ile Escalus'a ulaştırmışlar,
İktidarı geri vermek için
Kent surlarının dışında karşılayacaklarmış Dük'ü.
Aklınızı başınıza toplayıp benim istediğim yoldan giderseniz,
Sonunda istediğinizi elde edebilirsiniz,
Dük'ün sağduyusu yardımcı olacaktır intikam almanıza
Ve onurunuzu kurtarmanıza.

ISABELLA

Ne derseniz yapacağım.

DÜK

Bu mektubu Rahip Peter'e verin;
Bu dükün geri döndüğünü yazan mektup.
Bu gece bu mektupla Mariana'nın evinde olmasını istiyorum.
Mariana'nın ve sizin durumunuzu düzelteceğim,
O sizi Dük'ün huzurunda Angelo'yla yüz yüze getirecek,
Hiç çekinmeden suçlayın Angelo'yu.
Bana gelince, başka biriyle buluşmak için söz verdim,
Ben olmayacağım orada.
(*Isabella'ya bir mektup vererek.*)
Bununla gidin ona.*
Hâkim olun şu acı dolu gözyaşlarınıza da,
Hafifletin yüreğinizi, eğer bu işi başaramazsam
Kutsal mezhebime inanmayın bir daha.
Kim var orada?
(*Lucio girer.*)

* Dük, Isabella'nın Rahip Peter'i tanıdığı ve onun nerede oturduğunu bildiği düşüncesindedir. (ç.n.)

LUCIO

İyi akşamlar peder! Zindancı nerede?

DÜK

Burada değil.

LUCIO

Oo, güzel Isabella. Seni böyle kızarmış gözlerle görmek yüreğimi paramparça etti; sabırlı olmalısın. Akşam yemeğimi su ve kara ekmekle geçirmek zorunda kaldım; bu idam yüzünden aklımı kaçırmak üzereyim, bu yüzden açlık hissetmedim. İyi bir yemek beni kendime getirirdi. Ama Dük'ün yarın burada olacağını söylüyorlar. İnan bana Isabel, ağabeyini çok sevmiştim; o gizli köşelerde saklanmayı seven hayalperest Dük burada olsaydı Claudio yaşardı.

(*Isabella çıkar.*)

DÜK

Bayım, Dük sizin bu müthiş sözlerinizi duysa borçlu kalırdı, ama neyse ki hiç de söylediğiniz gibi bir yaşayışı yok.

LUCIO

Peder, siz Dük'ü benim kadar tanımazsınız. Sandığınızdan çok daha fazla av düşkünüdür* o, anlıyorsunuz ya.

DÜK

Tamam, bir gün bütün bunların hesabını vereceksiniz. Hoşça kalın.

LUCIO

Hayır, bekleyin, sizinle geleyim. Yolda Dük'ün hikâyelerini anlatırım size.

DÜK

Şimdiden birçoğunu anlattınız, eğer doğruysa. Yalansa biri bile fazla.

LUCIO

Bir keresinde bir kızı gebe bıraktığım için çıkardılar beni Dük'ün huzuruna.

---

* Lucio burada Dük'ün kadın peşinde koştuğunu ima ediyor. (ç.n.)

DÜK

Gebe bırakmış mıydınız?

LUCIO

Evet, bıraktım; ama inkâr ettim tabii. Yoksa beni o çürük muşmula ile evlendirirlerdi.

DÜK

Bayım insan sizinle olunca bütün dürüstlüklerden arınıyor. Hadi, selametle.

LUCIO

Durun, yolun sonuna kadar sizinle geleyim. Eğer belden aşağı konuşma sizi rahatsız ediyorsa, çenemi tutarım. Hayır peder, ben bir dikenli tohumum, takıldım mı bırakmam.

(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Angelo ve Escalus girerler.*)

ESCALUS

Yazdığı mektuplar birbirini tutmuyor.

ANGELO

Çoğu dengesiz ve dağınık, birbirinden saçma. Davranışları delidolu; Tanrı korusun da, aklını yitirmiş olmasın. Hem neden onu kentin çıkışında karşılayacakmışız, iktidar asasını da orada geri verecekmişiz?

ESCALUS

Hiçbir fikrim yok.

ANGELO

Üstelik, eğer adaletimizden şikâyeti olan varsa, orada sokak ortasında anlatacakmış derdini ve biz de bunu gelişinden bir saat önce halka ilan edecekmişiz.

ESCALUS

Bunun nedenini belirtmiş. Şikâyetleri hemen oracıkta halledip sonradan bize karşı kullanılmasını önleyecekmiş.

ANGELO

Pekâlâ, dediğiniz gibi olsun. Rica ederim, yarın sabah zamanında ilan edilmesini sağlayın. Size uğrarım, birlikte gideriz. Onu karşılaması gerekenlere de haber verin lütfen.

ESCALUS

Olur efendim. Hoşça kalın.

ANGELO

İyi geceler.

(*Escalus çıkar.*)

Bu durum beni çileden çıkarıyor,
Zorlanıyorum anlamakta
Şaşkınım olan bitenler karşısında.
Yüksek mevkideki birinin zorlaması yüzünden
Bekâretini yitirmiş bir genç kız,
Hem de karşı gelerek yasalara!
Ama bekâretini yitirmenin utancıyla
Cesaret edemez bunu açıklamaya,
Nasıl bir serzenişte bulunabilir ki bana karşı!
Böyle bir şeye kalkışmaz aklı varsa,
Çünkü yetkilerime olan inanç ve saygı
O kadar büyük ki halk arasında
Kişiliğime karşı yapılan bir suçlama
Suçlayan kişiye zarar vermekle kalmaz
Herkesin aklını karıştırır bir anda.
Evet, Claudio yaşamalıydı belki,
Ama gençlik ateşiyle bunu onur meselesi yapıp
Ya intikam peşine düşseydi!
İyi ki yaşamıyor! Ne ki, Tanrı vergisi ahlak unutulunca
Hiçbir şey gitmiyor yolunda;
Hem istiyoruz onu, hem de istemiyoruz.

(*Çıkar.*)

5. Sahne

(Kendi kıyafetiyle Dük ve Rahip Peter girerler.)

DÜK

(Peter'e mektuplar vererek.)

Şu mektupları benim için yerlerine ulaştırın.
Zindancı maksadımızı ve planımızı biliyor.
Planımız yürüyor, size verilen talimatı uygulayın,
Her ne kadar bazen oraya buraya aklımız giderse de
Özellikle de hedefimize odaklanın.
Flavius'un evine gidin ve nerde olduğumu söyleyin.
Valentinus'u, Rowland'ı ve Crassus'u haberdar edin.
Söyleyin trompetçileri kapıya getirsinler.
Ama önce bana Flavius'u gönderin.

RAHİP PETER

En kısa zamanda dediklerinizi yapacağım.

(Çıkar.)

(Varrius girer.)

DÜK

Böyle çabucak geldiğin için teşekkür ederim Varrius.
Gel, biraz dolaşalım,
Birkaç arkadışımız daha gelecek buraya.
Sevgili Varrius!

(Çıkarlar.)

6. Sahne

(Isabella ve Mariana girerler.)

ISABELLA

Nefret ederim böyle dolambaçlı işlerden.
Ben gerçeği anlatırım, ama size düşer onu suçlamak,
Ama esas planımız ortaya çıkmasın diye,
Yine de "onu suçla" diye söylendi bana.

MARIANA

Sözünü dinlemeliyiz.

ISABELLA

Hatta şunu da dedi
Beni suçlasa da hazır olmalıymışım
Tatlı sona varmak için bu acı ilacı içmeliymişim.

MARIANA

İsterdim ki, Rahip Peter –

(*Rahip Peter girer.*)

ISABELLA

İşte rahip geldi.

RAHİP PETER

Gelin, tam zamanında buldum sizi,
Öyle iyi bir yerde durmalısınız ki
Dük atlayıp geçemesin ikinizi.
Trompetler iki kez çalacak.
En kalburüstü kişiler kent kapısında hazır olacaklar,
Dük geçerken onun çok yakınında duracaklar.
Hadi bakalım, hemen gidelim.

(*Çıkarlar.*)

V. Perde

1. Sahne

(Borular öter. Kendi kıyafetiyle Dük, Varrius, Zindancı, Subaylar, Lordlar, Angelo, Escalus ve halk girer.)

DÜK

(Angelo'ya.)

Çok değerli kuzenim*, sevindik sizi gördüğümüze.

(Escalus'a.)

Eski ve sadık dostumuz, selam size.

ANGELO ve ESCALUS

Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz efendimiz.

DÜK

Her ikinize de yürekten teşekkür ederiz.
Duyduğumuza göre adil bir yönetim sürdürmüşsünüz,
Halkımız adına şükran borçluyuz size
Bunun ödülünü alacaksınız ilerde.

ANGELO

Göreve bağlılığımı daha da artırıyorsunuz efendimiz.

---

* Akraba olmasalar da soylular kibarlık adına birbirlerine "kuzen" diye hitap ederlerdi. Dük, Angelo'nun kendini güvende hissetmesi için böyle bir hitap şekli seçmiştir. (ç.n.)

DÜK

Ödüle layık göreviniz çok yüksek sesle konuşuyor,
Onu yüreğimizin derinliklerine kilitleyip hapsedersek
Hata yapmış oluruz.
Yaptıklarınız altın harflerle yazılmayı hak ediyor
Ve zamanın yıkıcı ve silip süpüren etkisine karşı
Kale gibi sapasağlam duracaktır.*
Verin elinizi, dıştaki nezaketin ötesinde
Özünde gizli kalan bağlılığı herkes görsün.
Gelin Escalus siz de öbür yanımıza,
Bizimle el ele yürümelisiniz.
İkiniz de bizim temel direklerimizsiniz.

(*Rahip Peter ile Isabella girerler.*)

RAHİP PETER

(*Isabella'ya.*)

Hadi, vakit geldi önünde diz çöküp haykırın şikâyetinizi.

ISABELLA

Adalet istiyorum yüce Dük!
Haksızlık yapılan birine indirin bakışlarınızı –
Bakire olduğumu ne yazık ki söyleyemem.
Ah değerli prens, benim gerçek şikâyetimi dinlemeden önce
Başka yana bakıp gözlerinizin onurunu kirletmeyin,
Hakkımı verin, adalet, adalet, adalet istiyorum!

DÜK

Anlatın ne haksızlık yapıldı size.
Nasıl ve kim tarafından? Kısa olsun.
İşte Lord Angelo da burada, onun adaletine güvenebilirsiniz;
Ona açın şikâyetinizi.

ISABELLA

Yüce Dük,
Beni kurtarmak için şeytana teslim ediyorsunuz.
Beni siz dinleyin, inanmazsanız cezalandırın beni
Ya da bir çare gösterin. Beni dinleyin, lütfen beni dinleyin!

---

* Bu tümceler derin bir tersinlemeyi getiriyor. Dük, henüz hiçbir şeyin farkına varmayan Angelo ile alay etmektedir. (ç.n.)

ANGELO

Lordum, korkarım aklı başında değil.
Adaletin cezalandırdığı ağabeyini bağışlamam için
gelmişti bana.

ISABELLA

Adaletin cezalandırdığı mı!

ANGELO

Çok öfkeli ve garip şeyler anlatabilir.

ISABELLA

Çok garip, ama tamamen gerçek olanı söyleyeceğim.
Angelo yalan söylüyor bu garip değil mi?
Angelo bir katildir, bu da garip değil mi?
Angelo ırz düşmanı, zina yapan bir hırsızdır,
İki yüzlüdür, bakire avcısıdır,
Garip mi, garip değil mi?

DÜK

Gerçekten, hem de on kez garip.

ISABELLA

Angelo ne kadar gerçekse
Bunlar da o kadar gerçek ve garip.
Anlattıklarım on kez doğru; gerçek gerçektir
Sonsuza ulaşan sayılar kadar gerçektir.

DÜK

Götürün şunu. Zavallı kız, aklı karışmış bunun.

ISABELLA

Ey yüce Prens, eğer bu dünyanın ötesinde
Başka bir yaşamın olduğuna inanıyorsanız
Kulak ardı etmeyin söylediklerimi,
Sakın sanmayın aklımı yitirdiğimi.
Mümkün gibi görünmeyen şeyler söylüyorsam
Ne olur imkânsızmış sanmayın.
Dünyanın en alçak iktidar sahiplerinden biri olan
Angelo'nun utangaç, ciddi, adaletli
Ve mükemmel görünmesi de imkânsız değildir.

Şu kılık kıyafeti, rütbesi, unvanı, makamıyla da
Angelo pekâlâ azılı haydudun biri olabilir.
İnanın bana yüce prens.
Söylediğimden daha az alçaksa, suçunun önemi yok;
Eğer daha geniş bir kelime haznem olsaydı,
Onun daha kötü olduğunu kanıtlayabilirdim.

DÜK

Dürüst olmak gerek, eğer bu kız aklını kaçırmışsa,
İnanılmaz, tuhaf bir delilik bu,
Söyledikleri çok mantıklı, delilerde görmediğim kadar,
Her söylediğinde mantıklı bir ilişki var.

ISABELLA

Ey adaletli dük, bunun üzerinde durmayın,
Eşit değiliz diye* sağduyuyu kovmayın,
Gerçeği ortaya çıkarmak için hizmet etsin mantığınız,
Gerçeğe benzeyen yalanı da yok etmek için.

DÜK

Aklı başında olanlar bile, bu kadar mantıklı olamaz.
Ne diyecektiniz?

ISABELLA

Angelo'nun zina suçuyla, kafasını kesip idam ettiği
Claudio'nun kız kardeşiyim ben.
Manastıra kapanıp tam rahibe olacağım sırada
Ağabeyim, Lucio adında birini gönderdi bana –

LUCIO

O benim işte. Ona Claudio gönderdi beni,
Kız kardeşinin Lord Angelo'ya gidip
Suçunu bağışlaması için yalvarmasını istedi.

ISABELLA

Evet, oydu gelen.

DÜK

(Lucio'ya.)

Konuşmanız için size izin verilmedi.

---

* Isabella burada, Angelo ile olan sınıfsal fark'tan söz ediyor. (ç.n.)

LUCIO

Efendim, susmam da söylenmedi.

DÜK

Susmanızı emrediyorum şimdi.
Sakın unutmayın, bir gün işiniz düşerse bana
Tanrı'ya dua etmek zorundasınız.

LUCIO

Edeceğim, söz veriyorum efendim.

DÜK

Sözünüzü kendinize saklayın. Aklınızı da başınıza toplayın.

ISABELLA

Bu bey hikâyemin bir kısmını söyledi.

LUCIO

Doğru.

DÜK

Doğru olabilir, ama sırasız konuşmanız yanlış.
(*Isabella'ya.*)
Devam edin.

ISABELLA

Ben de bu zavallı alçak temsilciye gittim –

DÜK

Bu sözleriniz biraz delice.

ISABELLA

Özür dilerim. Ama sözlerim gerçeği yansıtıyor.

DÜK

Özrünüz kabul edildi. Devam edin.

ISABELLA

Gereksiz ayrıntıları bir yana bırakıp kısaca şunları söyleyeyim
Dizlerimin üstüne çöküp yalvardım, onu ikna etmeye çalıştım,
Ama reddetti, ne dediysem kâr etmedi, yine reddetti.
Şimdi utançtan dilim varmayan berbat sonuca geliyorum.
Ağabeyimi bağışlamayı bir şartla kabul edeceğini söyledi,

Azgın bir şehvetle üzerime atılıp ona bekâretimi verirsem
Ağabeyimi bağışlayacağına söz verdi.
Ağabeyime olan sevgim kendi onuruma ağır bastı, teslim oldum ona.
Ama ertesi sabah o ne yaptı, sözünden döndü
Ve zavallı ağabeyimin kafasını kestirdi.

DÜK
Bu fazlasıyla gerçek görünüyor.

ISABELLA
Ne yazık ki, göründüğünden daha da gerçek.

DÜK
Ulu Tanrım, zavallı çılgın kadın,
Sen ya ne dediğinin farkında değilsin
Ya da bu adamın onuruyla oynamak için
Adice bir oyuna alet oluyorsun. Her şeyden önce,
Angelo'nun lekesiz bir geçmişi var; hem sonra,
Kendinin de işlediği bir günahı varsa,
Aynı günahı işleyenin peşini bırakmaması
Akıl alacak gibi değil. Aynı günahı işlemişse,
Ağabeyinizle kendi günahını aklında tartıp
Onu idam ettirmezdi. Seni kışkırtan biri var herhalde.
Doğruyu söyle, kim kışkırttı seni bu iftirayı atmaya.

ISABELLA
Bütün söyleyeceğiniz bu mu?
Ey siz gökteki melekler, sabır verin bana,
Zamanla bu şeytanın içindeki kötülüğü dökün ortaya!
Tanrı, yüce efendimizi korusun acılardan,
Madem haksızlık edildi bana,
İnancımı kaybetmiş olarak gidiyorum ben.

DÜK
Biliyorum, memnun olarak gitmek isterdiniz.
Muhafız, zindana atın onu!
(*Isabella tutuklanır.*)
Böyle bir skandalın en güvendiğimiz kişiyi lekelemesine

Nasıl izin verebiliriz? Bu bir komplo kesinlikle.
Buraya geleceğinizi ve niyetinizi bilen biri var mıydı?

ISABELLA

Keşke burada olsaydı, Rahip Lodowick.
(*Muhafızla birlikte çıkar.*)

DÜK

Hayali bir rahip olduğu besbelli.
Kim tanıyor Rahip Lodowick'i?

LUCIO

Lordum, ben tanıyorum. Entrikacı bir rahip.
Adamı sevmedim; belki de sahtekârın biriydi,
Yokluğunuzda arkanızdan etmedik laf bırakmadı,
Bir güzel pataklayacaktım.

DÜK

Aleyhimde mi konuştu? Amma da iyi bir rahipmiş ha!
Bir de bu zavallı kadını gönderiyor buraya
Vekilimizi şikâyet etsin diye! Bu rahibi bulun bana.

LUCIO

Dün gece lordum, kızla şu rahibi hapishanede gördüm;
Küstah, değersiz adamın biri.

RAHİP PETER

Tanrı sizi kutsasın efendimiz!
Tanrı'nın huzurunda durdum
Ve siz haşmetliye yanlış şeyler söylendiğini duydum.
İlkönce bu kadın ona elini sürmemiş olan vekilinizi
Haksız bir şekilde suçladı ve ondan da gebe kalmadı.

DÜK

Biz de buna inanmamıştık.
Kızın söz ettiği Rahip Lodowick'i tanır mısınız?

RAHİP PETER

Evet tanırım, kendini adamış, kutsanmış bir kişidir,
Şuradaki adamın dediğinin aksine,
Ne entrikacı ne de değersiz biridir,
Ve hayatımda en çok güvendiğim bir kimsedir.
O adamın söyledikleri iftiradan ibarettir.

LUCIO

Lordum inanın bana, o kötü biri.

RAHİP PETER

Zamanı gelince kendini temize çıkaracaktır,
Ama şu anda çok hastadır efendimiz.
Onun ricası üzerine geldim buraya,
Lord Angelo'ya karşı bir şikâyet varmış,
Onun adına doğruyu yanlışı öğrenmem istendi,
Huzura çağrıldığında yemini ve kanıtlarıyla
Bu durumu aydınlığa kavuşturacağını söyledi.
Önce herkesin önünde kişiliği suçlanan
Bu değerli soyluyu aklamak için
Bir kadınının itiraflarını
Sonuna kadar dinlemeniz gerek.

DÜK

Rahip, dinleyelim bakalım.
(*Rahip Peter çıkar.*)
Durum sizce de gülünç değil mi Lord Angelo?
Tanrım, bu zavallı budalaların yararsız konuşmaları!
Koltuk getirin buraya.
(*İki koltuk getirilir.*)
Gelin, yeğenim Angelo, ben tarafsız kalacağım,
Kendi davanızı kendiniz görün.
(*Dük ve Angelo otururlar. Rahip Peter,*
yüzü bir tülle örtülü Marianaile girer.)
Tanık bu mu rahip? Önce yüzünü görelim, sonra konuşsun.

MARIANA

Bağışlayınız lordum, kocam söylemeden yüzümü açamam.

DÜK

Ne, evli misiniz?

MARIANA

Hayır lordum.

DÜK

Bakire misiniz?

MARIANA

Hayır lordum.

DÜK

Öyleyse dulsunuz.

MARIANA

O da değil lordum.

DÜK

Öyleyse hiçbir şeysiniz, ne bakire, ne dul ne de bir eşsiniz.

LUCIO

Lordum, orospu olabilir; çünkü bunların çoğu
Ne bakiredir, ne duldur ne de eştir.

DÜK

Susturun şu herifi. Bir düşerse avucuma
Göstereceğim ona.

LUCIO

Peki, efendim.

MARIANA

Lordum, asla evlenmediğimi itiraf ediyorum,
Bakire olmadığımı da kabul ediyorum.
Kocamı tanıdım, ama kocam beni tanıdığından beri
Tanımamazlıktan geldi.

LUCIO

Demek kafası iyiymiş, çok içmiş, başka türlü olabilir mi!

DÜK

Susmana yarayacak olsa, senin sarhoş olmanı isterdim.

LUCIO

Peki efendim.

DÜK

Bu söylediklerinizin Lord Angelo'yla ilgisi yok.

MARIANA

Şimdi ona geliyorum lordum.
Onu zinayla suçlayan kadın,

Aynı zamanda kocamı da suçlamış oluyor,
Ama söz edilen günahı işlediği sırada lordum,
Aşkın tüm ateşiyle kocamın kollarındaydım.

ANGELO

Benden başkalarını da mı suçlamış? *

MARIANA

Bildiğim kadarıyla hayır.

DÜK

Hayır mı? Siz kocanızdan söz ediyordunuz.

MARIANA

Evet, öyle efendim, kocam Angelo'dur,
Vücudumu tanıdığını sanıp da tanımayan,
Sarıldığı vücudun Isabella'ya ait olduğunu sanan
Angelo'dur efendim.

ANGELO

Bu görülmemiş bir düzenbazlık! Gösterin yüzünüzü.

MARIANA

Kocam emrediyorsa açarım peçemi.
(*Yüzünü örten tülü açar.*)
İşte yüzüm gaddar Angelo,
Bir zamanlar bakmaya doyamadığına yemin ettiğin yüzüm;
Bu da kutsal bir anlaşmayla senin eline kenetlenen elim;
İşte bu da Isabella sanarak bahçedeki kameriyede
Sahip olduğun vücudum.

DÜK

(*Angelo'ya.*)
Bu hanımı tanıyor musunuz?

LUCIO

Kadın cinsellikle tanıdığını söylüyor zaten.

DÜK

Yeter dedim!

---

* Kendini bir koca olarak görmeyen Angelo şaşırmıştır, Isabella'nın başkalarını da suçlamış olduğu zehabına kapılır. (ç.n.)

LUCIO

Yeter, lordum.

ANGELO

Lordum, bu kadını tanıdığımı kabul ediyorum,
Beş yıl önce bu hanımla evlenmek üzere konuşmuştuk
Sonradan nişanımız bozuldu,
Çünkü evlenmek için söz verdiği çeyizi hazırlayamadı,
Daha önemlisi, hafif meşrepliğinden itibarı sarsıldı.
Beş yıldan beri ne görüştüm ne de konuştum onunla;
Şerefim üzerine yemin ederim.

MARIANA

(Diz çöker.)

Soylu prens, kutsal ışığın cennetten yükselmesi,
Sözlerin ağızdan çıkması, gerçeğin akla uyması,
Ve erdemde gerçeğin olması ne kadar doğalsa,
Ben de sözlerin yemine dönüşmesi kadar evliyim bu adamla;
Yüce efendim, geçen salı gecesi bahçesindeki kameriyede
Zaten karısı olarak beni kabul etmiş oldu
Eğer doğru söylediğime inanıyorsanız,
Güvenle kalkayım dizlerimin üzerinden,
Eğer inanmıyorsanız şuracıkta taştan bir mezara dönüşeyim.

ANGELO

Buraya kadar gülüp geçecektim bu duruma,
Ama şimdi lordum, adaletinize sığınıyorum.
Sabrım taşmak üzere; bu zavallı, kafası karışık kadınlar,
Kendilerinden çok güçlü birinin oyuncağı olmuşlar.
İzin verirseniz lordum, bu oyunu ortaya çıkarmak istiyorum.

DÜK

(Ayağa kalkar.)

Elbette, tüm kalbimle.
Zevkinize göre dilediğiniz gibi cezalandırın onları.

Bu budala rahibi de, bu habis kadınları da,
Belli ki birleşip bir komplo hazırlamışlar,
Sen de ettiğin yeminleri düşün,
Her ne kadar tek tek her aziz üzerine yemin ederek
Suçlama da bulunsalar da vekilimizin değerine karşı
Değeri resmen onaylanmış birine çamur atmak
doğru mu?
Siz Lord Escalus, bu iftiranın çözülmesinde yardım edin ona.
Bunları kışkırtan bir rahip var; hemen bulun onu.

RAHİP PETER

Eğer kendisi burada olsaydı efendim
Kadınların şikâyetlerini aydınlatabilirdi.
Zindancı onun nerde kaldığını biliyor,
O buraya getirebilir rahibi.

DÜK

Hemen gidin getirin onu.
(*Zindancı çıkar*.)
Siz de soylu ve tam yetki verilmiş olan kuzenim,
Bu suçlamanın nedenini sonuna kadar izleyin,
Size yapılan bu haksızlığı bildiğiniz gibi cezalandırın.
Ben sizi biraz yalnız bırakacağım,
Ama siz bu iftiracılar hakkında karar verinceye kadar
Buradan ayrılmayın.

ESCALUS

Lordum, elimizden geleni yapacağız.
(*Dük çıkar*.)
(*Escalus Dük'ün oturduğu koltuğa oturur*.)
Bay Lucio, Rahip Lodowick'in namussuz biri olduğunu
Siz söylüyordunuz değil mi?

LUCIO

Cucullus non facit monachum.* Namusu sadece giydiği cüppede, Dük aleyhine atıp tutması da cabası.

---

* "*Cucullus... monachum*," "Kukuleta giymekle rahip olunmaz." (ç.n.)

ESCALUS

Buradan ayrılmamanızı tavsiye edeceğiz. Dük hakkında söylediklerini itiraf ettirerek delil olmak üzere zorlayın onu. Biz bu rahibin oldukça ilginç biri olduğunu düşünüyoruz.

LUCIO

İnanın, Viyana'da onlardan çok var.

ESCALUS

Isabella'yı da getirin buraya, onunla da konuşmak istiyorum.

(*Bir muhafız çıkar.*)

İzin verin Lordum, onu ben sorguya çekeyim; bu işi nasıl becereceğimi göreceksiniz.

LUCIO

(*Kendi kendine.*)

Onun kadar iyi beceremezsiniz, kız söyledi zaten.

ESCALUS

Bir şey mi dediniz?

LUCIO

Bana kalırsa, bu işi baş başa kalıp becerirseniz çok geçmeden itiraf eder; ama herkesin önünde utanabilir.

(*Bir muhafızla Isabella girer.*)

ESCALUS

Onu, üstü kapalı bir tarzda sorguya çekeceğim.

LUCIO

Doğrusu da bu, çünkü kadınlar, üstleri kapanınca daha verimkâr olurlar.

ESCALUS

Gelin bakalım küçük hanım, şu genç hanım söylediklerinizin aksi şeyler anlattı.

(*Rahip kılığında Dük ve Zindancı girerler.*)

LUCIO

Efendim işte size söylediğim o aşağılık herif, Zindancı ile geldi.

ESCALUS

Tam zamanında. Size söz vermeden onunla konuşmayın.

LUCIO

Ağzım mühürlü.

ESCALUS

(*Rahip sandığı Dük'e.*)

Yaklaşın efendim, bu kadınları Lord Angelo aleyhine kışkırttınız mı? Bunu sizin yaptığınızı söylüyorlar.

DÜK

Yanlış.

ESCALUS

Ne! Nerede olduğunuzun farkında mısınız?

DÜK

Makamınıza saygı gösterin. Bazen bu ateşten tahtın önünde
Cehennemin kralı şeytanın da olabileceğini düşünmeliyiz.
Dük nerede? Mutlaka dinlemeli söyleyeceklerimi.

ESCALUS

Dük içimizdedir. Söyleyeceklerinizi biz dinleyeceğiz.
Dürüstçe konuşmanızı isteyeceğiz.

DÜK

En azından mertçe konuşurum. Ey zavallılar,
Kurt namına kuzuyu mu araştırıyorsunuz.
Adaletli davranma umuduna elveda deyin!
Dük gitti mi? O zaman sizin davanız da bitti.
Demek Dük de adaletsiz ki,
Böyle bir davada gerçeğin ortaya çıkmasını
Asıl suçlanması gereken bir alçağın iki dudağı arasına bırakmış.

LUCIO

İşte alçağın ta kendisi, söylemiştim size!

ESCALUS

Ne küstah, ne berbat bir rahipsin sen,
Bu kadınları kışkırttığın yetmiyormuş gibi,
Şimdi de tutmuş, bu değerli adamın yüzüne karşı

Sayıp sövüyor, ona alçak diyorsun,
Sonra da kalkmış Dük'e dil uzatıp
Onu adaletsizlikle suçluyorsun!
Götürün şunu; bağlayın işkence aletine!
İşkence edin ona kolu bacağı yerinden çıkana kadar.
Ama merak ettim, niye yapıyorsun bunu?
Adaletsizlik bunun neresinde?

DÜK

Kızmayın bu kadar. Dük benim kılıma bile dokunamaz,
Ne de sizin işkenceciniz. Ben onun yurttaşı değilim,
Ne de bu ülkedenim.
Viyana'ya gözlemde bulunmak için geldim;
Gördüm ki, kokuşmuşluk fokur fokur kaynamakta
Bu Viyana kazanında,
Kazanın boyutunu da aşıp taşmış ortalığa.
Suçlar için yasalar var, ama suçlular öyle korunuyor ki
Yasalar öylece kalmış berber dükkânına asılan levhalar gibi,
Okunuyor ve gülüp geçiliyor yalnızca.

ESCALUS

Devletin manevi şahsiyetine hakaret bu!
Götürün, atın şunu zindana!

ANGELO

Bay Lucio, aleyhine ekleyecek sözünüz var mı?
Sözünü ettiğiniz herif bu muydu?

LUCIO

Ta kendisi lordum. Gel buraya ahbap, beni tanıdın mı?

DÜK

Sesinizden tanıdım sizi. Dük'ün yokluğunda zindanda
karşılaşmıştık.

LUCIO

Ya, demek öyle? Peki dük hakkında söylediklerini
hatırlıyor musun?

DÜK

Hem de gayet iyi.

LUCIO

Dük için pezevenk, salak, korkak dediğini de hatırlıyor musun?

DÜK

Herhalde kendinizi benimle karıştırıyorsunuz. Siz konuştunuz dük hakkında, hem de daha beter şeyler söylediniz.

LUCIO

Seni lanet olası, söylediklerin için burnunun ortasına indirmedim mi?

DÜK

Ben Dük'ü kendimi sevdiğim kadar severim.

ANGELO

Bakın şuna, alçak herif nasıl da ağız değiştiriyor.

ESCALUS

Böyle bir adamla tartışılmaz. Götürün onu zindana. Zindancı nerede? Hadi, götürün onu! Prangaya vurun; bir daha da hakaret edemesin artık. Şu orospularla yandaşlarını da atın zindana.

(*Mariana ayağa kaldırılır ve tutuklanır. Zindancı Dük'ü tutar.*)

DÜK

Bir dakika beyim, durun biraz.

ANGELO

Ne o, adalete karşı mı koyuyorsun? Ona yardım edin Lucio!

LUCIO

Hadi, hadi, hadi beyim! Of be! Sen dazlak kafa, yalancı serseri, ille de kukuletan olacak, değil mi? Şu lanet yüzünü göster Tanrı'nın cezası. Göster şu gizlediğin suratını. Nasılsa bir saate kalmaz asılırsın. Çıkarmayacak mısın?

(*Rahip kukuletasını çeker çıkartır, Dük'ün yüzü görününce Angelo ile Escalus ayağa kalkarlar.*)

DÜK

Sen bir dük tarafından foyası çıkarılan ilk serserisin.

Zindancı her şeyden önce,
Şu üç güzel insanın* korumam altında olduğunu bilin.
(*Lucio'ya.*)
Sıvışmaya kalkmayın beyim,
Bu rahibin seninle konuşacak şeyleri var. Onu tutuklayın!
(*Lucio tutuklanır.*)

LUCIO
(*Kendi kendine.*)
İşte bu asılmaktan da beter.

DÜK
(*Escalus'a.*)
Söyledikleriniz için sizi bağışlıyorum, oturun!
Ben yerime geçiyorum.
(*Angelo'ya.*)
İzin verin, efendim!
(*Angelo'nun oturduğu koltuğa yerleşir.*)
Sana gelince** bayım, içine düştüğün duruma
Çare olacak bir söz, bir şey geliyor mu aklına?
Eğer varsa, hikâyemi duymadan önce açıkla ya da
Gerçeği kabul et, artık karşı koyma.

ANGELO
Saygıdeğer lordum, suçumdan daha suçlu olduğum için
Efendimizin, bu günahlarımı öğrendiği anda
Görünmez olmak istedim.
Sizi gördüğümde yüce Prens,
Karşımda günahlarımı yüzüme vuran
Tanrısal bir gücün varlığını hissettim.
Karar hemen verilsin, ölüm cezam hemen gerçekleşsin.
Siz yüce efendimden ricam bu kadar.

---

* Bunlar Isabella, Mariana ve Rahip Peter'dir. (ç.n.)

** Elizabeth döneminde bir kimseye sen diye hitap etmek aşağılayıcı bir şeydi. Dük ilk başta ironik bir kibarlıkla başladığı sözlerinden sonra amacını belirtecek şekilde kaba davranıyor. (ç.n.)

DÜK

Yaklaş Mariana.

(Angelo'ya.)

Söyle şimdi bana,

Sen evlenme vaat ettin mi bu kadına?

ANGELO

Evet, lordum.

DÜK

O zaman hemen gidip evlenin onunla,

Rahip siz de işinizi yapın bitirin bu işlemi,

Sonra onu buraya getirin.

Zindancı siz de onlarla gidin.

(Angelo, Mariana, Rahip Peter ve Zindancı çıkarlar.)

ESCALUS

Lordum, onun bu onursuz davranışı

Bütün bu garip olaylardan daha çok şaşırttı beni.

DÜK

Gelin Isabella. Rahibiniz şimdi prensiniz.

Daha önce sorununuza nasıl dikkatle yaklaştımsa,

Hâlâ arkasındayım yüreğim ve aklımla.

ISABELLA

Lütfen beni bağışlayınız lordum,

Tanıyamadığım yüce kişiliğinize zahmet verdim,

Ve kulunuz gibi davranmadım.

DÜK

Bağışlandınız Isabella.

Şimdi sevgili kızım, siz de bize karşı yüce gönüllü olun.

Ağabeyinizin ölümü yüzünden

İçiniz kan ağlıyor, biliyorum,

Eminim, şimdi merak ediyorsunuzdur,

Ölümünü engellemek için

Neden daha önce yetkimi kullanmadım diye.

Ama inanın sevgili kızım, her şey o kadar ani gelişti ki,

Benim dikkatle hazırladığım planı altüst etti.

Huzur içinde yatsın ağabeyiniz,
Ölüm korkusunu yenip daha güzel bir hayata gitti.
İçiniz rahat olsun, ağabeyiniz mutludur şimdi.

ISABELLA

Evet, lordum.

(Angelo, Mariana, Rahip Peter ve Zindancı girerler.)

DÜK

Şu yaklaşan, yeni evlenen adama gelince,
Onurunuzu korumuş olsanız da,
O şehvet düşkünü hayalinde kirletti bu adam sizi;
Mariana'nın hatırı için affedebilirsiniz onu;
Ama ağabeyinize haksızlık edip ölüme göndermiş,
Ağabeyinizi bağışlayacağına söz vermiş, sözünü tutmamış,
Böylece çifte suç işlemiş;
Kendi ağzıyla itiraf etti yasaların ona vereceği cezayı,
Claudio'nun hayatına karşı Angelo'nun hayatı
Kana kan, göze göz, kısasa kısas!
Böylece Angelo, suçun apaçık ortada,
Artık bağışlanmak için yalvarsan bile,
Kendin de bundan yararlanmayı bekleyemezsin.
Seni Claudio'yu mahkûm ettiğin
Ölüm cezasına mahkûm ediyoruz: İdam kütüğüne
Senin yaptığın gibi hemen gerçekleştirilsin,
Götürün onu!

MARIANA

Ah adaletli efendimiz,
Kocam yüzünden beni hayal kırıklığına uğratmayınız.

DÜK

Sizi hayal kırıklığına uğratan aslında kocanızdır.
Onurunuzu korumanın en doğru yolunun
Bu olacağını düşündüğüm için izin verdim evlenmenize,
Yoksa Angelo ile yasadışı bir ilişkiye girdiğinizden
Suçlanacaktınız, geleceğiniz kararacaktı.
El konan mallarının hepsi bize ait olsa da,

Dul kaldığınızdan dolayı bir kısmını
İrat olarak verebiliriz size,
Siz de daha iyi bir koca edinebilirsiniz.

MARIANA

Yüce lordum, ne bir şey istiyorum sizden
Ne de daha iyi bir koca.

DÜK

Israr etmeyin artık, kararımız kesin.

MARIANA

(*Diz çöker.*)

Koruyucu efendimiz –

DÜK

Boşuna uğraşıyorsunuz. Götürün, idam edin onu.

(*Lucio'ya.*)

Şimdi gelelim size.

MARIANA

İyi yürekli efendimiz! Tatlı Isabella, yerime koyun kendinizi
Birlikte diz çöküp yalvaralım, hayatım boyunca köleniz olur,
Size hizmet ederim.

DÜK

Onu buna zorlamanız tamamen mantıksız.
Katilinin bağışlanması için diz çökerse,
Mezarında durmaz ağabeyinin ruhu
Ve hayaleti dehşet içinde bırakır onu.

MARIANA

Isabella, tatlı Isabella, yine de diz çökün benimle.
Konuşmayın, yalnızca ellerinizi açın gökyüzüne;
Ben söylerim her şeyi.
Hatalarla yaratıldığı söylenir en iyi insanın bile,
Çoğu kez insan hata yapa yapa daha iyi olur.
Böyle bir insan benim kocam da.
Sevgili Isabella, n'olur diz çök benimle.

DÜK

Claudio'nun ölümüne karşılık Angelo'nun ölümü.

ISABELLA

(Diz çöker.)

Hoşgörülü, cömert efendimiz,
Lütfen efendimiz, ağabeyim yaşasaydı, ona bakacağınız gibi
Şu suçlanan adama da öyle bakın. Düşünüyorum da,
Eylemleri içtendi, bana yaptıkları dışında;
Böyle olduğuna göre, göndermeyin onu ölüme.
Ağabeyim günahı yüzünden yasalarca cezalandırıldı.
Ama Angelo o günahı işlemedi, sadece niyeti olarak kaldı.
Zaten geçmişte kalan bu kötü niyet unutulmalı.
Bir kralın tebaasını denetlediği gibi,
Biz düşüncelerimizi denetleyemeyiz ki.

MARIANA

Evet, yüce efendimiz.

DÜK

Yalvarmanızın yararı yok. Kalkın ayağa.

(Mariana ile Isabella kalkarlar.)

Aklıma bir suçu daha geldi.
Zindancı, Claudio neden olmadık bir saate idam edildi?

ZİNDANCI

Öyle emir verildi.

DÜK

Yasal bir yetkiyle mi?

ZİNDANCI

Hayır, yüce lordum, özel bir mesajla.

DÜK

Bunun için sizi görevden alıyorum.
Anahtarlarınızı teslim edin.

ZİNDANCI

Bağışlayınız, soylu lordum. Emin değildim,
Ama bir hata yaptığımı hissetmiştim.
Biraz düşününce de pişman oldum.
Bunu kanıtlamak için şunu söyleyeyim
Gizli bir emirle öldürülmesi istenen bir mahkûm hâlâ hayatta.

DÜK

Kimmiş o?

ZİNDANCI

Adı Bernardin.

DÜK

Aynı şeyi Claudio için de yapmalıydın.
Git getir onu buraya, bir göreyim.
(*Zindancı çıkar.*)

ESCALUS

Sizin gibi bilgili ve akıllı bir adamın böyle büyük bir hatayla
Azgın duygulara kapılmasına,
Böylesine dengesiz kararlar almasına
Çok üzüldüm Lord Angelo.

ANGELO

Ben de bunca acıya neden olduğum için üzgünüm,
Pişmanlık dolu yüreğim derinden derine hançerleniyor,
Merhamet değil, ölüm yatıştıracak beni.
Ölmeyi hak ettim, ölmek istiyorum.
(*Zindancı ile birlikte yüzü örtülü Claudio ve Barnardine girerler.*)

DÜK

Barnardin hangisi?

ZİNDANCI

İşte bu lordum.

DÜK

Bana bu adamdan söz eden bir rahip tanımıştım.
İnatçı bir ruhun olduğu söylendi bayım,
Bu dünyadan ötesini görmezmişsin,
Hayatını da buna göre düzenlemişsin.
Bazı dünyevi hatalarından dolayı mahkûm olmuşsun.
Seni bağışlıyorum. Umarım bu merhametim
Daha iyi bir hayat seçmene sebep olur.
Rahip, bu adam tavsiyene muhtaç;
Senin ellerine bırakıyorum onu.
Ya şu yüzü örtülü olan kim?

ZİNDANCI

O da kurtardığım başka bir tutuklu,
Claudio ile birlikte idam edilmesi gerekiyordu,
Tıpatıp benziyor ona, ikiz kardeşi sanki.
(*Claudio'nun yüzünü açar.*)

DÜK

(*Isabella'ya.*)
Mademki ağabeyinize benziyor
Onun hatırına bağışlayalım bu adamı
Ve siz Isabella, sizin sevecenliğiniz adına
Veriniz elinizi bana ve söyleyin benim olacağınızı,
Kardeşiniz benim de kardeşimdir –
Ama kutlama için daha uygun bir zaman buluruz.
Böylece Lord Angelo'nun da hayatı kurtulmuş oluyor;
Görüyor musunuz gözleri nasıl da parladı.
Ee, Angelo, hayırlı oldu kötülüğünüzün karşılığı.*
Karınızı sevin ve ona iyi bakın,
Siz ne kadar değerliyseniz, karınız da o kadar değerlidir.
Gönlüm herkesi bağışlamaktan yana,
Ama yine de bağışlayamayacağım biri var burada.
(*Lucio'ya.*)
Hey sen, benim için ödlek, budala,
Şehvet düşkünü, eşek, manyak diye
Saydın sövdün, ne geldiyse aklına.
Bu övgüleri hak etmek için ne yaptım ben sana?

LUCIO

İnanın yüce lordum, ciddi değildim, şakaydı hepsi. Nükte yapma modasına ben de uymak istedim. Bu yüzden beni asacaksanız, asarsınız elbette; fikrimi sorarsanız kırbaçlanmayı tercih ederim.

DÜK

Olur, önce kırbaçlanırsın, sonra da asılırsın.
Zindancı, bu kararımızı kentte herkese ilan edin.

---

* Dük, Angelo'nun Mariana ile evlenmesini kastediyor. (ç.n.)

Eğer bu aşağılık herif herhangi bir kadına tecavüz etmişse –
Evet ya, kendisi itiraf etmişti: Bir kadını gebe bırakmış –
Bulun o kadını, onunla evlendirin.
Nikâh bitince, önce kırbaçlayın, sonra da götürün asın.

LUCIO

Yalvarırım yüce efendimiz, beni bir orospuyla evlendirmeyin. Yüce efendimizin şimdi söyledikleri gibi ben sizden hep Dük diye söz ettim. İyi yürekli efendimiz, yalvarırım beni bir boynuzluya çevirmeyin.

DÜK

Onurum üzerine yemin ederim ki, onunla evleneceksin.
Ettiğin hakaretleri bağışlıyorum, ayrıca diğer suçlarını da.
Atın şunu zindana, emirlerim harfiyen yerine getirilsin.

LUCIO

Bir orospuyla evlenmek, lordum, cehennem azabı, kırbaçtan, asılmaktan daha beter.

DÜK

Bir prense hakaret etmenin cezası budur.
(*Lucio, muhafızlarla çıkar.*)
Siz baştan çıkardığınız kadını temize çıkarın Claudio,
Size de mutluluk dilerim Mariana. Sevin onu Angelo;
Onu tanırım, erdemli bir kadındır.
Sadık dostum Escalus, dürüstlüğünüz için teşekkür ederim.
Ama teşekkür yetmez, daha iyi şeylere layıksınız siz.
Sana da teşekkür ederim Zindancı, sadakatin ve ağzı sıkılığın için;
Seni daha iyi bir makama terfi ettireceğim.
Angelo, Claudio'nun kellesi yerine
Ragusalının kellesini yutturduğu için bağışlayın onu.
Sevgili Isabella, size iyi gelecek bir önerim var
Derdinizi her istediğiniz an dinleyecek biri olacak karşınızda,
Benim olan sizindir, sizin olan benimdir.
Artık sarayımıza gidelim, hâlâ keşfedilmemiş sırlarımız var,
Keşfedelim bir an önce.

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar, Kısasa Kısas'*ı İtalyan öykü yazarı Giraldi'nin bir eserinden esinlenerek kaleme almıştır. Genel olarak cinsel ahlak konusunu ele alan oyunun şiirsel atmosferini din ve çözümsel ahlak oluşturur. Eserde zamanının anlayışına dayalı yargılara varılıyor olsa da, Shakespeare'in insan tabiatına ilişkin dâhiyane kavrayışı ile* Kısasa Kısas *günümüzün sorunlarına ışık tutacak cevheri de içerir.* Kısasa Kısas *trajik ögelerle örülmüş, gerek ahlak, gerekse psikolojik açıdan derinlik taşıyan bir komedyadır.*

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ : 18

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödüller kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

9 786053 603672

KDV dahil fiyatı
10 TL

HASAN ALİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CLVII

WILLIAM SHAKESPEARE

KISASA KISAS

